

Na temelju članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 150/11, 119/14 i 93/16), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____ godine donijela

ZAKLJUČAK

1. Prihvaća se Izvješće o provedbi Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine u tekstu koji je dostavio Ured za udruge aktom KLASA: , URBROJA: , od 17. travnja 2018.
2. Zadužuje se Ured za udruge da o ovom Zaključku izvijesti nadležna tijela nositelje, odnosno sunositelje provedbenih aktivnosti iz Nacionalne strategije iz točke 1. ovoga Zaključka.

KLASA:
URBROJ:
Zagreb,

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković

OBRAZLOŽENJE

Izvješće o provedbi Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine daje pregled i ocjenu provedbe Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine (Nacionalna strategija). Izrađuje se na kraju provedbenog razdoblja sukladno obavezama koje proizlaze iz Nacionalne strategije, a temeljem prikupljenih podataka o provedbi mjera i aktivnosti od svih nositelja i sunositelja mjera i aktivnosti iz Nacionalne strategije.

Nacionalna strategija strateški je dokument koji je u navedenom razdoblju oblikovao smjernice za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva kako bi se još više unaprijedio normativni, financijski i institucionalni sustav podrške djelovanju organizacija civilnoga društva kao važnih čimbenika društveno-ekonomskog razvoja u Republici Hrvatskoj, ali i važnih dionika u oblikovanju i provedbi politika Europske unije. Cilj Nacionalne strategije bio je stvoriti uvjete za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnoga društva u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve. Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnoga društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije i stabilnosti političkoga sustava svake zemlje. Koncept zajedništva i suradnje državne vlasti s civilnim društvom u stvaranju, provedbi i nadzoru politika od interesa za opće dobro među temeljnim je obilježjima suvremene države koja služi svojim građanima.

Nacionalna strategija bila je usmjerena na četiri prioritetna područja: I. Institucionalni okvir za potporu razvoju civilnoga društva, II. Civilno društvo i sudionička demokracija, III. Osnaživanje uloge organizacija civilnoga društva za društveno-ekonomski razvoj i IV. Djelovanje i daljnji razvoj civilnoga društva u međunarodnom kontekstu. Ta su se područja nadovezivala na ključne teme Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2007.–2011. godine te uzimaju u obzir rezultate savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u svim fazama razvoja Nacionalne strategije 2012.–2016. Također, Nacionalna strategija je uključivala mjere i aktivnosti s konkretnim rokovima i nositeljima njihove provedbe, potrebna sredstva za provedbu planiranih mjera i aktivnosti, kao i pokazatelje za mjerenje uspješnosti provedbe.

Statistika izvršenja provedbenih aktivnosti u petogodišnjem izvještajnom razdoblju ukazuje da je ostvaren značajan napredak u brojnim područjima obuhvaćenim Strategijom. Naime, provedeno je 65% aktivnosti, djelomično je provedeno 26% aktivnosti, dok samo 9% aktivnosti nije provedeno.

Institucionalni i normativni okvir za djelovanje udruga u Republici Hrvatskoj značajno je unaprijeđen provedbom mjera Nacionalne strategije. Primjenjivanjem kriterija, mjerila i postupaka definiranih Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15) postignuto je učinkovitije, racionalnije i transparentnije korištenje dodijeljenih sredstava iz javnih izvora projektima i programima od interesa za opće dobro koje provode udruge. Također, djelovanjem Međuresornog povjerenstva za koordinaciju politike financiranja projekata i programa udruga iz državnog proračuna Republike Hrvatske omogućena djelotvornija koordinacija tijela državne uprave, Vladinih ureda i drugih javnih institucija u postupcima planiranja i dodjele bespovratnih sredstava iz državnog proračuna projektima i programima od osobitog interesa za opće/javno dobro koje provode udruge u Republici Hrvatskoj. Osiguran je ujednačen razvoj i zastupljenost organizacija civilnoga društva u svim regijama Republike Hrvatske te su osnaženi kapaciteti građanskih inicijativa i organizacija civilnoga društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima. Opseg znanstvenih i evaluacijskih istraživanja o ulozi civilnoga društva u društvenom razvoju je povećan objavom niza istraživanja i analiza.

Normativni okvir i praksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika značajno je unaprijeđen provedbom mjera Nacionalne strategije. U izvještajnom razdoblju u određenoj mjeri unaprijeđeni su uvjeti za razvoj sudioničke demokracije, zahvaljujući pojačanom angažmanu udruga u području neformalnog obrazovanja kojem je cilj podići razinu kompetencija za društvenu i političku participaciju. Unapređeno je sudjelovanje OCD-a u procesu donošenja odluka na lokalnim razinama organiziranjem informativnih i edukativnih aktivnosti o modelima uključivanja organizacija civilnoga društva u radna tijela jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave, te osmišljavanjem edukativnih radionica koje su uvrštene u program Državne škole za javnu upravu. Područje volonterstva i sektor neprofitnih medija u petogodišnjem razdoblju još uvijek nisu na odgovarajući način riješeni, stoga i dalje treba aktivno i sinergijski raditi na povećanju svijesti djece i mladih o koristima volontiranja i povećanju broja građana koji volontiraju, te stvaranju preduvjeta za poboljšanje statusa neprofitnih medija.

OCD-i su sve više prepoznati kao pružatelji socijalnih usluga te kao katalizatori zapošljavanja i socijalne kohezije na lokalnim razinama te je potrebno nastaviti osiguravati održivost socijalnih usluga te razvijati sustav praćenja i kontinuiranog unapređivanja kvalitete socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva. Volonterski rad sve se više prepoznaje kao važan katalizator zapošljavanja i socijalnog uključivanja marginaliziranih društvenih skupina iako volontiranje nije prepoznato kao vrlina u širem društvu. S ciljem povećanja vidljivosti djelovanja organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja provodile su se informacijske i edukacijske aktivnosti, poticala se javna promidžba primjera dobre prakse OCD-a koji provode socijalno-poduzetničke inicijative, a za projekte i programe organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja osigurano je javno predstavljanje. Razvoj i značaj socijalnih inovacija za društveno-ekonomski razvoj u izvještajnom razdoblju podupirala je prvenstveno Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva koja je dodjeljivala nagrade inovativnim prijedlozima rješavanja društvenih problema u Republici Hrvatskoj. Unatoč donošenju Strategije razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj od 2015. do 2020. godine, društvena poduzeća se u Hrvatskoj i dalje suočavaju s brojnim izazovima u njihovom razvoju i radu s obzirom da još uvijek ne postoji funkcionalna institucionalna i financijska podrška za radnu integraciju i razvoj društvenog poduzetništva. Povećan je udio zaposlenih u OCD-ima tako što se u brojnim objavljenim natječajima poticalo zapošljavanje u OCD-ima, a dodatno se poticao i razvoj projekata i programa OCD-a usmjerenih povećanju zapošljivosti, posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina.

Nacionalna strategija dodatno je pridonijela unapređenju procesa savjetovanja između predstavnika OCD-a i ključnih nositelja vanjske politike o bitnim globalnim i/ili regionalnim procesima. U petogodišnjem provedbenom razdoblju Nacionalne strategije predstavnici OCD-ova bili su bitan komunikator europskih tema građanima te je povećana razina informiranosti građana o društveno-ekonomskim učincima EU članstva. Organizacije civilnoga društva također imale su važnu ulogu u programiranju i provedbi programa pretprijetne pomoći EU-a pa je njihovo pravodobno uključivanje bilo važno i zbog odgovarajuće pripreme za učinkovito korištenje strukturnih fondova nakon pristupanja Uniji, pogotovo Europskoga socijalnog fonda. Također je neupitna velika ekspertiza OCD-a u apliciranju i provođenju projekata financiranih iz europskih fondova čemu u prilog govori činjenica da su OCD-i do sada iskoristile gotovo 100 posto raspoloživih sredstava fondova Europske unije namijenjenih sektoru civilnoga društva. Stoga je u izvještajnom razdoblju osiguran doprinos predstavnika OCD-a pri programiranju i provedbi pretprijetnih fondova EU-a, te programa EU-a kao i u izradi, provedbi i praćenju provedbe nacionalnih strategija, programa i ostalih programskih dokumenata u vezi s korištenjem strukturnih instrumenata EU-a. Poticano je i umrežavanje hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a u provedbi zajedničkih projekata provođenjem niza radionica i informativnih i edukativnih aktivnosti o mogućnostima umrežavanja. U kontekstu međunarodne razvojne suradnje na različite načine i kroz različite kanale informiralo i educiralo o njenoj važnosti i aktivnostima u

tom području, a od strane Nacionalne zaklade i Ministarstva vanjskih i europskih poslova, financirani su projekti i programi međunarodne razvojne suradnje koje provode OCD-i te je osnovana Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske CROSOL.

U provedbi aktivnosti Nacionalne strategije sudjelovalo je trideset i šest nositelja i sunositelja aktivnosti, uključujući i Ured za udruge koji, između ostalog, provodi i oko 30% svih aktivnosti u ulozi nositelja. Međuresorni karakter Nacionalne strategije očituje se kroz brojne partnere u provedbi mjera i aktivnosti koji uključuju tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLPS), organizacije civilnoga društva i dr.

Praćenje provedbe Nacionalne strategije tijekom provedbenog razdoblja bilo je moguće i putem internetske platforme pomoću koje se željela osigurati kvalitetna i učinkovita provedba Nacionalne strategije promovirajući koncept zajedništva i suradnje u stvaranju, provedbi i nadzoru javnih politika. Platforma se ističe kao primjer dobre prakse u praćenju provedbe strateških dokumenata. Platforma, dostupna od srpnja 2013. na <http://strategija.udruge.hr/>, sadrži i detaljna izvješća o provedbi svake pojedine mjere i aktivnosti.

Za provedbu aktivnosti te vertikalnu i horizontalnu koordinaciju mjera Nacionalne strategije, Ured za udruge je izvještajnom razdoblju 2012.-2016. na za to posebno predviđenoj proračunskoj aktivnosti (A509024) utrošio ukupno 329.563,47 kn.

O provedbi aktivnosti Nacionalne strategije provedeno je vanjsko vrednovanje te su zaključci vrednovanja i Izvješće o provedbi Nacionalne strategije poslužili kao polazište za izradu nacrtu Nacionalne strategije za novo petogodišnje razdoblje.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

URED ZA UDRUGE

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI
NACIONALNE STRATEGIJE
STVARANJA POTICAJNOG OKRUŽENJA
ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA
OD 2012. DO 2016. GODINE**

<http://strategija.udruga.hr/>

Zagreb, travanj 2018.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	1
UVOD	3
I. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA	7
MJERA 1. POBOLJŠATI DJELOTVORNOST POSTOJEĆIH I USTANOVITI NOVE INSTITUCIONALNE OBLIKE I MODELE POTPORE RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA NA NACIONALNOJ I LOKALNIM RAZINAMA	10
MJERA 2. POBOLJŠATI POSTOJEĆU INFRASTRUKTURU NA LOKALNIM I REGIONALNIM RAZINAMA ZA UJEDNAČEN RAZVOJ OCD-a U SVIM DIJELOVIMA HRVATSKE	12
MJERA 3. UNAPRIJEDITI ZAKONSKI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA	14
MJERA 4. OSIGURATI TRANSPARENTAN I UČINKOVIT SUSTAV FINANCIRANJA IZ JAVNIH IZVORA PROJEKATA I PROGRAMA OD INTERESA ZA OPĆE DOBRO KOJE PROVODE ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA	16
MJERA 5. USPOSTAVITI TRANSPARENTAN POSTUPAK DODJELE PROSTORA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU I VLASNIŠTVU JLPS-a NA KORIŠTENJE ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA RADI PROVEDBE PROGRAMA I PROJEKATA OD INTERESA ZA OPĆE DOBRO	21
MJERA 6. OSIGURATI ANALITIČKU PODLOGU ZA PRAĆENJE NAPRETKA U RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	22
II. CIVILNO DRUŠTVO I SUDIONIČKA DEMOKRACIJA	23
MJERA 7. POBOLJŠATI DJELOTVORNOST SAVJETOVANJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA U POSTUPCIMA DONOŠENJA ZAKONA, DRUGIH PROPISA I AKATA	26
MJERA 8. POBOLJŠATI ZAKONSKI OKVIR ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PRISTUP INFORMACIJAMA I UNAPRIJEDITI NJEGOVU PROVEDBU	27
MJERA 9. USPOSTAVITI PROGRAME OSPOSOBLJAVANJA DUŽNOSNIKA I SLUŽBENIKA NA DRŽAVNOJ I LOKALNOJ RAZINI ZA UČINKOVITU SURADNJU S CIVILNIM DRUŠTVOM U OBLIKOVANJU I PROVEDBI JAVNIH POLITIKA	28
MJERA 10. UVESTI I SUSTAVNO PROVODITI GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE NA SVIM RAZINAMA OBRAZOVNOG SUSTAVA	28
MJERA 11. OSIGURATI POTPORU ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE PODUPIRU RAZVOJ SUDIONIČKE DEMOKRACIJE I NJIHOVIM PROGRAMIMA TE OSIGURATI PREDUVJETE ZA NJIHOVO VREDNOVANJE	30
MJERA 12. UVOĐENJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH SADRŽAJA USMJERENIH STJECANJU ZNANJA, STAVOVA I VRIJEDNOSTI U VEZI S VOLONTIRANJEM U OBRAZOVNI SUSTAV	32
MJERA 13. POBOLJŠATI UVJETE ZA DJELOVANJE NEPROFITNIH MEDIJA	33
III. OSNAŽIVANJE ULOGE OCD-a ZA DRUŠTVENO-EKONOMSKI RAZVOJ	35
MJERA 14. USPOSTAVITI KVALITETAN OKVIR ZA ODRŽIVOST SOCIJALNIH USLUGA KOJE PRUŽAJU ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA	38
MJERA 15. POTICATI I RAZVIJATI VOLONTERSKE PROGRAME U ORGANIZACIJAMA/USTANOVAMA PRUŽATELJIMA SOCIJALNIH USLUGA	40

MJERA 16.	OSNAŽITI ULOGU ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U SUSTAVU OBRAZOVANJA ODRASLIH	41
MJERA 17.	POTICATI RAZVOJ SOCIJALNO-PODUZETNIČKIH AKTIVNOSTI ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA	41
MJERA 18.	OSIGURATI ODRŽIVOST SOCIJALNO-PODUZETNIČKIH INICIJATIVA ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA	42
MJERA 19.	PODIZATI JAVNU SVIJEŠT O ULOZI OCD-a U DRUŠTVENO EKONOMSKOM RAZVOJU	43
MJERA 20.	PROMOVIRATI ULOGU ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U RAZVOJU SOCIJALNIH INOVACIJA.	45
MJERA 21.	PROMOVIRATI DOPRINOS ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA ZAPOSŁJAVANJU.....	46

IV. DJELOVANJE I DALJNI RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U

MEĐUNARODNOM KONTEKSTU 47

MJERA 22.	PROVODITI SAVJETOVANJA I RAZMJENU INFORMACIJA S OCD-ima U PODRUČJU MEĐUNARODNIH ODNOSA TE PODUPIRATI NJIHOV ANGAŽMAN U MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA	50
MJERA 23.	UNAPRIJEDITI MEHANIZAM SAVJETOVANJA S OCD-ima U PROCESU PRISTUPANJA TE ČLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE U EU-u.....	50
MJERA 24.	OSIGURATI DOSTUPNOST INFORMACIJA O PROCESU PRISTUPANJA TE ČLANSTVU U EU-u GRAĐANIMA	50
MJERA 25.	AKTIVNO UKLJUČITI PREDSTAVNIKE OCD-a U PROGRAMIRANJE TE PRIPREMU ZA KORIŠTENJE STRUKTURNIH INSTRUMENATA EU-a	51
MJERA 26.	OSIGURATI SUDJELOVANJE OCD-ova U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA I PRAĆENJU PROVEDBE ODLUKA U UVJETIMA ČLANSTVA TE POTICATI SURADNJU HRVATSKIH OCD-a S ONIMA U EU-u	53
MJERA 27.	JACATI KAPACITETE TE UKLJUČIVATI OCD-e U PROGRAMIRANJE, PROVEDBU I IZVJEŠĆIVANJE O MEĐUNARODNOJ RAZVOJNOJ SURADNJI	54

KOORDINACIJA PROVEDBE NACIONALNE STRATEGIJE..... 57

ZAKLJUČAK 58

UVOD

Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. (Nacionalna strategija) strateški je dokument koji je u navedenom razdoblju oblikovao smjernice za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva kako bi se još više unaprijedio normativni, financijski i institucionalni sustav podrške djelovanju organizacija civilnoga društva kao važnih čimbenika društveno-ekonomskog razvoja u Republici Hrvatskoj, ali i važnih dionika u oblikovanju i provedbi politika Europske unije. Cilj Nacionalne strategije bio je stvoriti uvjete za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnoga društva u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve. Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnoga društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije i stabilnosti političkoga sustava svake zemlje. Koncept zajedništva i suradnje državne vlasti s civilnim društvom u stvaranju, provedbi i nadzoru politika od interesa za opće dobro među temeljnim je obilježjima suvremene države koja služi svojim građanima. Sukladno Nacionalnoj strategiji odnos države i civilnoga društva ogleda se u sljedećem vrijednosnom utemeljenju: „Civilno društvo podrazumijeva da građanke i građani, u različitim skupinama, inicijativama i organizacijama, pa i individualno, uključivanjem u javni politički proces zastupaju u javnom prostoru različite interese i vrednote. Premda svaka od tih grupacija ima uglavnom jasno artikuliranu vrijednosnu ili interesnu orijentaciju, njihova sloboda izražavanja, udruživanja, javnog okupljanja, građanskog neposluha i djelovanja ne smije ovisiti o tome o kakvim je vrednotama ili interesima riječ, a jedino dopustivo ograničenje može proizaći iz zahtjeva da se ne ugrozi sloboda svih drugih te da se ne narušavaju ustavne vrijednosti (vrednote). Najvažniji je rezultat toga određenja da temeljna vrijednost na kojoj treba počivati odnos države i civilnoga društva bude poštivanje neovisnosti civilnoga društva. To znači da država na prvome mjestu mora osigurati slobodu izbora vrijednosnih i interesnih orijentacija građanki i građana, te slobodu njihova javnog izražavanja, okupljanja, udruživanja i djelovanja.“¹

Izrada nacрта Nacionalne strategije, za koju je bio zadužen Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (Ured za udruge), započela je još na Danima udruga 2011., kada je dvjestotinjak sudionika i sudionica događanja zajednički razvijalo prijedloge za viziju razvoja civilnoga društva u Republici Hrvatskoj. Nastavak procesa činila je rasprava o polazišnim osnovama za izradu nove Nacionalne strategije, održana u lipnju 2011., na kojoj je sudjelovalo tridesetak sudionika, predstavnika tijela državne uprave (TDU) i organizacija civilnoga društva (OCD). Sukladno rezultatima javne rasprave, od rujna 2011. u višemjesečnom radu na pisanju nacрта prijedloga Strategije sudjelovalo je oko 50 predstavnika organizacija civilnoga društva i tijela državne uprave, a rezultat toga rada bio je nacrt Strategije o kojem je od 22. svibnja do 6. lipnja 2012. provedeno javno internetsko savjetovanje, a 4. lipnja 2012. održana je i javna rasprava na kojoj su sudjelovali predstavnici organizacija civilnoga društva. Održano je i nekoliko stručnih sastanaka o pojedinim specifičnim mjerama i aktivnostima iz Nacionalne strategije, kao što je područje socijalnih usluga i područje djelovanja neprofitnih medija. Pored toga, organizacijama civilnoga društva omogućeno je ravnopravno sudjelovanje u svim fazama razvoja dokumenta, a završno na Danima udruga 2012. (14. - 16. lipnja) kada su prisutni predstavnici organizacija civilnoga društva imali priliku dodatno prokomentirati nacrt Nacionalne strategije.

Vlada Republike Hrvatske usvojila je Nacionalnu strategiju na sjednici održanoj 12. srpnja 2012. godine, a time je potvrđena i, Strategijom definirana, obaveza izrade minimalno dva izvješća (svake dvije godine, a

¹<https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/UserFiles/File/Nacionalna%20strategija%20stvaranja%20poticajnog%20okru%C5%BEenja%20za%20razvoj%20civilnog%20dru%C5%A1tva%202012-2016.pdf>

po potrebi i češće) o njezinoj provedbi. Prvo Izvješće o provedbi Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine, za razdoblje od 2012. do 2014. godine², čiji je završni tekst prihvaćen na sjednici Savjeta za razvoj civilnoga društva (Savjet), održanoj 8. srpnja 2015. godine, usvojen je na sjednici Vlade Republike Hrvatske, održanoj 23. srpnja 2015. godine³. Savjet je ujedno imao i važnu ulogu u praćenju provedbe Nacionalne strategije, kao i u provedbi pojedinih mjera i aktivnosti kojih je nositelj ili sunositelj, stoga je napredak u provedbi Nacionalne strategije bio jedna od stalnih točaka dnevnog reda na sjednicama Savjeta. Drugo, odnosno završno Izvješće o provedbi Nacionalne strategije, za razdoblje cijelog trajanja Strategije od 2012. do 2016. godine, predmet je ovog dokumenta. Sukladno obavezama koje proizlaze iz Nacionalne strategije, Ured za udruge je na kraju provedbenog razdoblja od svih nositelja i sunositelja mjera i aktivnosti iz Nacionalne strategije prikupio podatke o provedbi mjera i aktivnosti iz nadležnosti pojedinog tijela te je na temelju dostavljenih podataka izrađeno ovo Izvješće.

Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. bila je usmjerena na četiri prioriteta područja: I. Institucionalni okvir za potporu razvoju civilnoga društva, II. Civilno društvo i sudionička demokracija, III. Osnaživanje uloge organizacija civilnoga društva za društveno-ekonomski razvoj i IV. Djelovanje i daljnji razvoj civilnoga društva u međunarodnom kontekstu. Ta su se područja nadovezivala na ključne teme Operativnog plana Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2007.–2011. godine te uzimaju u obzir rezultate savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u svim fazama razvoja Nacionalne strategije 2012.–2016. Također, Nacionalna strategija je uključivala mjere i aktivnosti s konkretnim rokovima i nositeljima njihove provedbe, potrebna sredstva za provedbu planiranih mjera i aktivnosti, kao i pokazatelje za mjerenje uspješnosti provedbe.

U provedbi aktivnosti Nacionalne strategije sudjelovalo je trideset i šest nositelja i sunositelja aktivnosti, uključujući i Ured za udruge koji, između ostalog, provodi i oko 30% svih aktivnosti u ulozi nositelja. Međuresorni karakter Nacionalne strategije očituje se kroz brojne partnere u provedbi mjera i aktivnosti: Ministarstvo financija, Ministarstvo kulture, Ministarstvo poduzetništva i obrta (Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta), Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo socijalne politike i mladih (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku), Ministarstvo uprave, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (Ministarstvo znanosti i obrazovanja), nadalje Agencija za elektroničke medije/Vijeće za elektroničke medije, Agencija za mobilnost i programe EU-a, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za upravljanje državnom imovinom (DUUDI/Ministarstvo državne imovine), Agencija za zaštitu osobnih podataka, Agencija za znanost i visoko obrazovanje, Državna škola za javnu upravu, Hrvatska agencija za poštu i elektroničke komunikacije (Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti), Državni zavod za statistiku, Hrvatski audiovizualni centar, Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatska mreža volonterskih centara, Hrvatska radiotelevizija, Hrvatska udruga banaka, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatska zajednica županija, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Nacionalni odbor za razvoj volonterstva, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU, Udruga gradova, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

²<https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20provedbi%20Nacionalne%20strategije%20%20stvaranja%20Oticajnog%20okru%C5%BEenja%20za%20razvoj%20civilnoga%20dru%C5%A1tva%20od%202012.%20do%202016.%20godine%20za%20razdoblje%20od%202012.%20do%202014..pdf>

³<https://udruge.gov.hr/vijesti/ostvaren-napredak-u-stvaranju-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-u-hrvatskoj/2876>

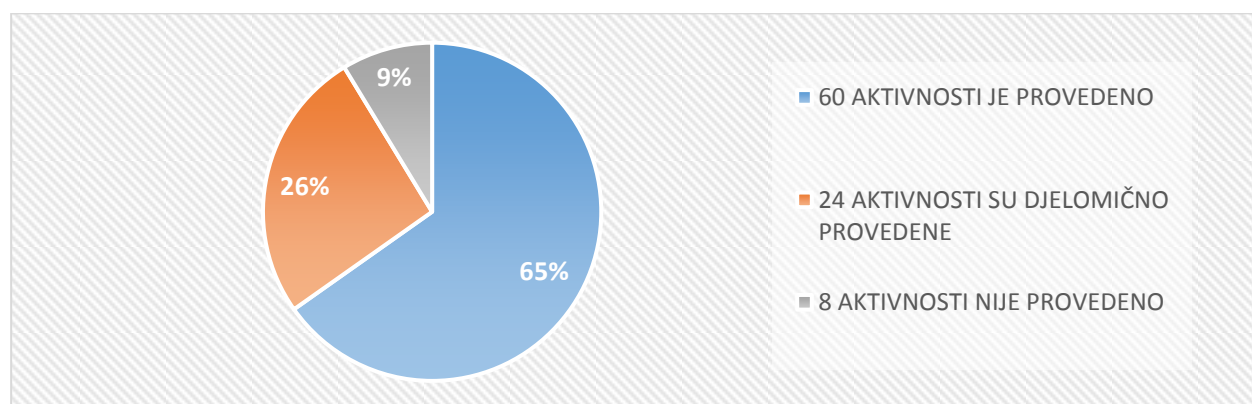
Vlade RH, Ured vijeća za nacionalnu sigurnost, Udruga općina, Zaklada „Kultura nova“, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLPS), organizacije civilnoga društva i dr⁴.

Ured za udruge učinio je iskorak u praćenju provedbe Nacionalne strategije razvijanjem internetske platforme s ciljem praćenja napretka u provedbi Nacionalne strategije. Pomoću tog alata, a promovirajući koncept zajedništva i suradnje u stvaranju, provedbi i nadzoru javnih politika, željela se osigurati kvalitetna i učinkovita provedba Nacionalne strategije. Platforma se često ističe kao primjer dobre prakse u praćenju provedbe strateških dokumenata. Platforma, dostupna od srpnja 2013. na <http://strategija.udruga.hr/>, sadrži i detaljna izvješća o provedbi svake pojedine mjere i aktivnosti. Dodatni alat za praćenje aktualnosti vezanih uz provedbu Strategije u provedbenom razdoblju bila je i Facebook stranica Nacionalne strategije: <https://www.facebook.com/nacionalnastrategija/>.

Okosnicu Nacionalne strategije činilo je 26 ciljeva, 27 mjera, 92 provedbene aktivnosti i 251 provedbeni pokazatelj koje je Vlada Republike Hrvatske u sferi razvoja civilnoga društva željela poduzeti i postići u petogodišnjem razdoblju provedbe Nacionalne strategije u suradnji s nizom dionika.

Područje	I. Institucionalni okvir za potporu razvoju civilnoga društva	II. Civilno društvo i sudionička demokracija	III. Osaživanje uloge OCD-a za društveno-ekonomski razvoj	IV. Djelovanje i daljnji razvoj civilnoga društva u međunarodnom kontekstu	UKUPNO
Broj ciljeva	6	6	9	5	26
Broj mjera	6	7	8	6	27
Broj aktivnosti	32	23	20	17	92
Broj pokazatelja	99	61	60	31	251

U razdoblju od 2012. do 2016. godine, provedeno je 60 aktivnosti, djelomično je provedeno 24 aktivnosti, dok 8 aktivnosti nije provedeno.

⁴ U studenome 2016. godine Hrvatski sabor donio je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave (104/16) te je navedenim izmjenama i dopunama Zakona propisano da se danom stupanja na snagu Zakona spajaju pojedina tijela, ustrojavaju nova tijela te stupaju na snagu promjene imena tijela, međutim, u ovom se Izvješću koriste imena tijela navedena u izvornom dokumentu, odnosno Nacionalnoj strategiji stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016.

Temeljem Poziva za iskaz interesa za provedbu vanjske evaluacije Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva 2012.-2016. objavljenom u srpnju 2016. godine izrađena je Evaluacija provedbe Nacionalne strategije s ocjenom relevantnosti definiranih ciljeva, mjera i aktivnosti, izazova u provedbi i neposrednih učinaka. Cilj vrednovanja bio je (institucionalno) učenje, prepoznavanje potencijalnih mana i dobrih strana Strategije kroz aspekte relevantnosti, koherentnosti i konzistentnosti, učinkovitosti i djelotvornosti, te održivosti i participativnosti Strategije. Prepoznati čimbenici uspješnosti i izazovi dosadašnje provedbe poslužili su kao podloga za definiranje preduvjeta uspješne provedbe mjera u budućnosti i održavanja postignutih rezultata. Evaluaciju je provodio Ekonomski institut iz Zagreba, a Evaluacijsko izvješće dostupno je na internetskim stranicama Ureda za udruge⁵.

U nastavku je prikaz ključnih postignuća u okviru svakog od četiri prioritetna područja Nacionalne strategije.

⁵<https://udruge.gov.hr/vanjsko-vrednovanje-nacionalne-strategije-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-od-2012-do-2016-godine/4175>

I. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA

CILJEVI

- unaprijediti institucionalni i normativni okvir za potporu razvoju civilnoga društva
- osigurati kontinuitet, djelotvornost i usklađenost sustava financiranja projekata i programa organizacija civilnoga društva od interesa za opće/javno dobro
- uspostaviti zajedničko, središnje planiranje Vladinih prioriteta za financiranje projekata i programa udruga iz državnog proračuna te učinkovito praćenje njihove provedbe
- osigurati ujednačen razvoj i zastupljenost organizacija civilnoga društva u svim regijama Republike Hrvatske
- osnažiti kapacitete građanskih inicijativa i organizacija civilnoga društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima
- povećati opseg znanstvenih i evaluacijskih istraživanja o ulozi civilnoga društva u društvenom razvoju

Institucionalni, normativni i financijski okvir tri su stupa poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva, a ujedno se radi i o sustavu prepoznatom kao primjer dobre prakse i izvan granica Republike Hrvatske te izvoru inspiracije i oglednom modelu mnogim zemljama u regiji jugoistočne Europe ali i šire. Republika Hrvatska među prvim je državama srednje i jugoistočne Europe sustavno pristupila stvaranju pravnog i institucionalnog sustava za potporu i razvoj civilnoga društva. Početak rada na sustavnom stvaranju pravnog i institucionalnog okvira u Republici Hrvatskoj potječe s kraja devedesetih godina 20. stoljeća kada sve više jača svijest o važnosti razvitka civilnoga društva kao važnog čimbenika pluralizma i razvoja demokracije u Hrvatskoj. Od tada do danas postalo je jasno da razvoj demokracije nije samo pitanje političkih stranaka, izbornih zakona, vlasništva kapitala, dionica i burzi, već i stvaranja snažnoga civilnoga društva – građana organiziranih i aktivnih u rješavanju širokog spektra posebnih i skupnih interesa. Premda neupitno primjer dobre prakse, taj se okvir mora stalno unapređivati kako bi i dalje bio poticajan i podržavajući za razvoj civilnoga društva.

Normativni okvir za djelovanje udruga u Republici Hrvatskoj značajno je unaprijeđen provedbom mjera Nacionalne strategije. U lipnju 2014. godine donesen je novi Zakon o udrugama (NN 74/14), a u skladu s novim Zakonom, doneseni su i podzakonski akti koji detaljnije uređuju pojedina područja propisana Zakonom: Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga Republike Hrvatske i Registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj (NN 4/15). U listopadu 2014. donesen je Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14) kojim se nastojalo odgovoriti na zahtjeve primjene načela javnosti i transparentnosti, posebice u dijelu obveze financijskog izvještavanja i javne objave financijskih izvještaja. Temeljem Zakona donesena su i tri pravilnika. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu (NN 22/13) unaprijeđen je sustav podrške razvoju volonterstva. Unapređenje zakonodavnog okvira o volonterstvu slijedio je i napredak u radu i osnivanju regionalnih i lokalnih volonterskih centara što je posljedično uzrokovalo i značajan porast u broju registriranih organizatora volontiranja, broju volontera i ukupno povećalo broj volonterskih sati na 3.332.984 (2016.)

u odnosu na 1.222.583 sati (2012.)⁶. Nastavile su se i aktivnosti učvršćivanja uloge Savjeta za razvoj civilnoga društva - savjetodavnog tijela Vlade Republike Hrvatske koje djeluje na razvoju suradnje Vlade Republike Hrvatske i organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj na provođenju Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva, razvoju filantropije, socijalnog kapitala, partnerskih odnosa i međusektorske suradnje koji se sastoji od predstavnika tijela javne vlasti – nadležnih ministarstava, ureda Vlade Republike Hrvatske i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (Nacionalne zaklade), predstavnika udruga i drugih organizacija civilnoga društva, predstavnika civilnoga društva iz reda zaklada, sindikata i udruga poslodavaca te predstavnika nacionalnih udruga lokalne i regionalne samouprave. Kako bi se u potpunosti osigurao razvoj civilnoga društva utemeljen na potrebama zajednice i u skladu s društvenim kontekstom te omogućila podloga za donošenje odluka u procesu kreiranja novih politika razvoja i provedbe Strategije, bilo je potrebno dodatno podupirati analize potreba na terenu i kontinuirano vrednovanje učinkovitosti institucionalnog i normativnog okvira za potporu razvoju civilnoga društva. To se posebno odnosi na analizu djelovanja zaklada i fundacija, odnosno općenito djelovanje i davanje za opće dobro i filantropiju budući da se smatra kako porezni sustav nije dovoljno stimulativan, pa stoga ni poticajan za razvoj civilnoga društva. Zakon o zakladama i fondacijama zbog previše kompliciranog postupka osnivanja zaklada nije poticajan za razvoj zakladništva, te premda se krenulo u njegove izmjene, on u izvještajnom razdoblju nije donesen.

Suradnja s udrugama u provedbi javnih politika najčešće se očituje kroz različite oblike financijske i nefinancijske podrške koje tijela javne vlasti pružaju projektima i programima od interesa za opće dobro. Ta vrsta međusektorske suradnje ima veliki potencijal za generiranje brojnih pozitivnih promjena i stvaranje prijeko potrebnih sinergija za održiv društveni i gospodarski razvoj. U kojoj će mjeri taj potencijal biti ostvaren uvelike ovisi o kvaliteti kriterija, standarda i postupaka za dodjelu financijskih i nefinancijskih podrški, kao i organizacijskim i ljudskim resursima unutar javnih institucija nužnih za uspješno praćenje i vrednovanje ugovorenih modela podrške. Imajući u vidu vrlo visoka izdvajanja te sve naglašenije zahtjeve transparentnosti i odgovornosti trošenja sredstava poreznih obveznika na ovome području, Vlada Republike Hrvatske je, ispunjavajući obveze koje proizlaze iz novog Zakona o udrugama (NN 74/14, 70/17), donijela Uredbu o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15). Uredba je donesena s ciljem uređivanja načela i postupak dodjele bespovratnih sredstava iz javnih izvora projektima i programima od interesa za opće dobro koje provode udruge i njome se utvrđuju kriteriji, mjerila i postupci koje nadležna državna tijela, Vladini uredi i tijela i druge javne institucije, a na odgovarajući način i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, javna trgovačka društva i druga javno pravna tijela primjenjuju prilikom odobravanja financijskih sredstava iz javnih izvora udrugama. Primjenjivanjem navedenih kriterija, mjerila i postupaka postignuto je učinkovitije, racionalnije i transparentnije korištenje dodijeljenih sredstava. Budući da je godišnje Izvješće o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva Ureda za udruge za 2016. godinu još uvijek u izradi (Izvješće za 2015. godinu obuhvaća samo polovicu godine primjene Uredbe), konkretne promjene i učinci koje je primjena Uredbe donijela u području učinkovitije, racionalnije i transparentnije dodjele i korištenja dodijeljenih sredstava bit će vidljive nakon izrade Izvješća i usporedbom s ranijim godinama.

Nacionalnom strategijom željelo se uspostaviti zajedničko, središnje planiranje Vladinih prioriteta za financiranje projekata i programa udruga iz državnog proračuna te učinkovito praćenje njihove provedbe. Kako bi se taj cilj ispunio osnovano je Međuresorno povjerenstvo za koordinaciju politike financiranja projekata i programa udruga iz državnog proračuna Republike Hrvatske čijim je djelovanjem omogućena djelotvornija koordinacija tijela državne uprave, Vladinih ureda i drugih javnih institucija u

⁶ Podaci preuzeti iz statistike volontiranja Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku: <http://www.mspm.hr/izvjesca-o-obavljenim-uslugama-ili-aktivnostima-organizatora-volontiranja/1769>.

postupcima planiranja i dodjele bespovratnih sredstava iz državnog proračuna projektima i programima od osobitog interesa za opće/javno dobro koje provode udruge u Republici Hrvatskoj. Međuresorno povjerenstvo održalo je osam sjednica u provedbenom razdoblju, a jedan od glavnih rezultata njegovo rada očituje se u objavi godišnjih planova natječaja, javnih poziva i drugih programa financiranja projekata i programa organizacija civilnoga društva iz državnog proračuna. Ured za udruge također izrađuje, ranije spomenuta, godišnja izvješća o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva iz javnih izvora koja sadrže analize dodijeljenih financijskih sredstava prema državnim institucijama, područjima financiranja, korisnicima i teritorijalnoj rasprostranjenosti financiranih programa i projekata, kao i analizu postupaka raspisivanja natječaja, praćenja i vrednovanja financiranih projekata i programa. Ujedno je na internetskoj stranici Ureda za udruge javno dostupna i pretraživa baza podataka o dodijeljenim bespovratnim sredstvima organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora na nacionalnoj i lokalnim razinama i fondova EU-a čime se doprinosi unapređenju dostupnosti i transparentnosti podataka o rezultatima projekata i programa financiranim iz javnih izvora. U organizaciji Ureda za udruge, a u suradnji s tijelima državne uprave, uredima Vlade RH te javnim institucijama – davateljima financijskih sredstava, održavaju se i Info dani na kojima se sve potencijalne prijavitelje informira o natjecajima za financiranje projekata i programa organizacija civilnoga društva iz sredstava državnog proračuna, dijela prihoda od igara na sreću i EU fondova te se objavljuje Godišnji plan natječaja, javnih poziva i drugih programa financiranja projekata i programa organizacija civilnoga društva.

Iako se razina društveno-ekonomskog razvoja u pojedinim područjima podudara sa stupnjem razvijenosti organizacija civilnoga društva, razvoj civilnoga društva uvelike ovisi o spremnosti JLPS-a za prepoznavanje prednosti pružanja podrške tom razvoju, kao i sklapanja partnerstava s OCD-ima te njihova uključivanja u procese donošenja politika na lokalnim razinama. Kako bi se osigurao ujednačen razvoj i zastupljenost organizacija civilnoga društva u svim regijama Republike Hrvatske na inicijativu Ureda za udruge 78 gradonačelnika, odnosno gradova potpisalo je Deklaraciju o suradnji gradova i organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj čime su izrazili spremnost za razvijanje suradnje i partnerski odnos s organizacijama civilnoga društva te se obvezali na provođenje aktivnosti kojima se unapređuje savjetovanje te uspostavlja transparentan i djelotvoran sustav financiranja i podrške provedbi projekata i programa organizacija civilnoga društva od interesa za opće dobro. Pojedine JLPS osnovala su i savjetodavna tijela koja promiču suradnju JLPS i OCD-a. Tako je kao rezultat rada Savjeta za razvoj civilnog društva Krapinsko-zagorske županije, u 2016. godini usvojena Strategija razvoja civilnog društva Krapinsko-zagorske županije 2016. – 2020.⁷, prva županijska strategija za razvoj civilnoga društva u Hrvatskoj, kojoj je inspiracija bila Nacionalna strategija za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine. Također, uspostavljena je infrastruktura podrške razvoju civilnoga društva na regionalnoj i županijskoj razini kroz djelovanje 5 regionalnih centara podrške u suradnji sa županijskim suradnim organizacijama. Cilj regionalnih centara podrške je pružanje sustavne podrške u području informiranja, savjetovanja i izobrazbe na lokalnim i regionalnim razinama, razvoj aktivnog građanstva i društvenog kapitala u lokalnim zajednicama te priprema za korištenje sredstava iz fondova Europske unije (IPA IV. komponenta i Europski socijalni fond) čime se doprinosi ujednačavanju regionalnog razvoja i sposobnosti organizacija civilnoga društva i građanskih inicijativa. Istovremeno je uspostavljen Decentralizirani model financiranja razvoja civilnoga društva kroz djelovanje četiriju lokalnih zaklada. Prednost navedenog modela je postojanje napredne procedure provedbe natječaja te praćenja i evaluacije rezultata projekata udruga, pri čemu regionalne zaklade imaju izravan doticaj s lokalnim potrebama, a zbog svog specifičnog pravnog oblika imaju mogućnost uvećavanja postojećih sredstava kroz suradnju s privatnim sektorom i

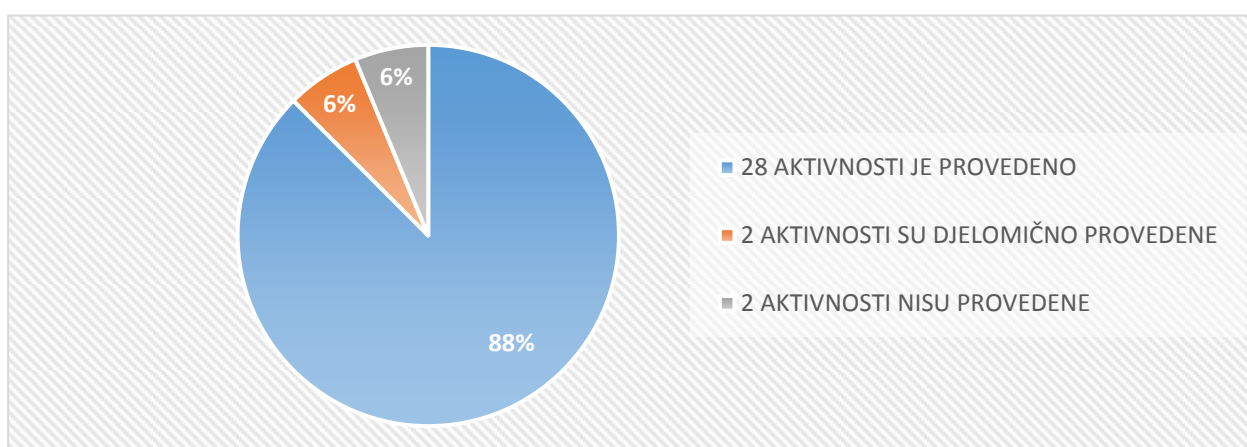
⁷ http://www.kzz.hr/sadrzaj/dokumenti/strategija-razvoja-civilnog-drustva/KZZ_Strategija_razvoja_civilnog_drustva.pdf

privlačenjem sredstava iz jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i iz fondova Europske unije.

U provedbenom razdoblju Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva i Zaklada „Kultura nova“ provele su inovativne programe i natječaje kroz koje su financirani projekti za osnaživanje kapaciteta građanskih inicijativa i OCD-a koje djeluju u lokalnim zajednicama čime su osnaženi kapaciteti građanskih inicijativa i organizacija civilnoga društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima.

U suradnji s Uredom za udruge Državni ured za upravljanje državnom imovinom donio je Odluku o kriterijima, mjerilima i postupku dodjele nekretnina u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provođenja programa i projekata od interesa za opće dobro, na temelju koje su provedena dva natječaja za dodjelu nekretnina na korištenje organizacijama civilnoga društva.

Opseg znanstvenih i evaluacijskih istraživanja o ulozi civilnoga društva u društvenom razvoju je povećan objavom niza istraživanja i analiza koje su dostupne na internetskim stranicama ključnih institucija.

MJERA 1. POBOLJŠATI DJELOTVORNOST POSTOJEĆIH I USTANOVITI NOVE INSTITUCIONALNE OBLIKE I MODELE POTPORE RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA NA NACIONALNOJ I LOKALNIM RAZINAMA

Realizacija ove mjera bila je planirana kroz 5 provedbenih aktivnosti i svih 5 aktivnosti uspješno je provedeno.

U svrhu kvalitetnijeg funkcioniranja, **provedena je evaluacija rada Savjeta za razvoj civilnoga društva** i izrađeno je Evaluacijsko izvješće o radu Savjeta za razvoj civilnoga društva za razdoblje 2007. do 2012.⁸. Preporuke za poboljšanja rada Savjeta proizašle iz evaluacije odnose se na daljnje jačanje suradnje s relevantnim državnim tijelima, kako bi se ostvarila još bolja suradnja na poljima srodnih aktivnosti organizacija civilnoga društva i tijela državne uprave, a posebno je naglašena potreba da se ostvari suradnja s privatnim sektorom, te unaprijedi vanjska komunikacija Savjeta s različitim dionicima kako bi se dodatno osnažila njegova vidljivost, pozicija, relevantnost i djelotvornost.

U provedbenom razdoblju Nacionalne strategije također su **osigurani preduvjeti za osnaživanje položaja i zadaća Savjeta za razvoj civilnoga društva u oblikovanju javnih politika koje utječu na razvoj civilnoga društva** i to prvenstveno donošenjem Odluke o izmjenama i dopuni Odluke o osnivanju Savjeta za razvoj

⁸ <http://strategija.udruge.hr/index.php/aktivnosti/provesti-evaluaciju-rada-savjeta-za-razvoj-civilnoga-drustva.html>

civilnoga društva te provedenim izborom novih članova temeljem prvobitne Odluke. Temeljem navedene Odluke sastav Savjeta je 2014. godine proširen s dva predstavnika (Nacionalna zaklada i udruga potrošača za koje je proveden izbor sukladno Poslovniku Savjeta). Savjet je u provedbenom razdoblju Nacionalne strategije na sjednicama višekratno raspravljao nacрте prijedloga Zakona o udrugama i Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, te podzakonskih akata koji podrobnije uređuju pojedina područja propisana navedenim zakonima. Raspravljani su i brojni drugi propisi, odnosno akti poput: Akcijskog plana za provedbu inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast za razdoblje od 2014. do 2016. godine, Odluke o kriterijima, mjerilima i postupku dodjele prostora u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provođenja programa i projekata od interesa za opće dobro, Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge, Prijedloga odluke o donošenju nastavnog plana i programa građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole. Članovima Savjeta redovito su predstavljani nacrti izvješća o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva, Izvješće o provedbi Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine za razdoblje od 2012. do 2014. te godišnja izvješća o provedbi savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, za čiju je izradu zadužen Ured za udruge. Posredovanje u izboru predstavnika organizacija civilnoga društva u razna savjetodavna/radna tijela na zahtjev različitih državnih tijela također je bila stalna aktivnost Savjeta, a s ciljem osiguranja transparentne i demokratske procedure odabira. Ukupno je putem Savjeta izabrano 119 predstavnika organizacija civilnoga društva u 49 savjetodavnih/radnih tijela Vlade Republike Hrvatske, tijela državne uprave i drugih državnih tijela.

Potpisivanjem Deklaracije o suradnji gradova i organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj uspješno je provedena aktivnost **provođenja evaluacije postojećih i definiranje novih sporazuma o partnerstvima između lokalnih vlasti i OCD-a u razvoju javnih politika na lokalnim razinama**. Prijedlog teksta Deklaracije pripremila je radna skupina sastavljena od predstavnika Ureda za udruge, organizacija civilnoga društva te Udruge gradova, a gradonačelnice i gradonačelnici njome su izrazili spremnost za razvijanje suradnje i partnerskog odnosa s organizacijama civilnoga društva te se obvezali na provođenje aktivnosti kojima se unapređuje savjetovanje te uspostavlja transparentan i djelotvoran sustav financiranja i podrške provedbi projekata i programa organizacija civilnoga društva od interesa za opće dobro. Deklaraciju je tijekom sjednice Predsjedništva Udruge gradova u Republici Hrvatskoj održanoj 2013. godine u Umagu potpisalo 72 prisutnih gradonačelnika, a do kraja 2016. godine Deklaraciju su potpisali gradonačelnici 78 gradova.

Ured za udruge **izradio je i sustavno provodio programe i modele kontinuirane izobrazbe državnih i lokalnih službenika o civilnom društvu i sudioničkoj demokraciji s fokusom na modalitete komunikacije i suradnje vlasti i aktivnih građana**. Razvijen je program jednodnevne izobrazbe o provedbi učinkovitog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata te je u 2013. godini održan po prvi puta u dva termina za 43 predstavnika tijela državne uprave i ureda Vlade Republike Hrvatske. Program je uvršten u program Državne škole za javnu upravu te je u razdoblju od 2013. do 2016. godine održano 11 radionica za ukupno 211 polaznika – službenika na središnjoj i lokalnoj razini.

Također, Ured za udruge, u suradnji s Državnom školom za javnu upravu, u 2013. je organizirao dvije jednodnevne radionice „Javna uprava i civilno društvo – modeli suradnje u oblikovanju javnih politika“ na kojima je sudjelovalo 39 službenika koji u svakodnevnom radu surađuju s udrugama i ostalim organizacijama civilnoga društva te službenici koji rade na pripremi i provedbi strateških dokumenata i pripremi propisa, a potom i djelatnicima ureda državne uprave u županijama koji rade na poslovima registracije udruga te primjeni drugih propisa koji reguliraju djelovanje udruga i ostalih organizacija civilnoga društva.

U 2014. godini održane su dvije radionice „Kako uključiti civilno društvo u pripremu i provedbu lokalnih programa od javnog interesa?“ u Splitu i u Lepoglavi, te radionica „Kako pripremiti i provesti učinkovito savjetovanje s javnošću?“ u Državnoj školi za javnu upravu u Zagrebu. Radionica „Kako pripremiti i provesti učinkovito savjetovanje s javnošću?“ uspješno je provedena u Državnoj školi za javnu upravu u tri termina i tijekom 2015. godine, te u dva termina u 2016. godini.

S obzirom da je 2015. godine pokrenut sustav „e-Savjetovanja“, Ured za udruge je osmislio i od 2015. godine kontinuirano provodio radionice o korištenju sustava e-Savjetovanja. Od veljače 2015. do kraja 2016. godine provedeno je 60 poludnevni radionica za 510 polaznika, a 2016. godine dogovorena je i suradnja s Državnom školom za javnu upravu te su radionice uvrštene u program Državne škole.

Još jedna od zadaća koja je proizašla iz predmetne Nacionalne strategije jest **osiguravanje sustava podrške razvoju volonterstva u Republici Hrvatskoj**. Taj se sustav podrške očitovao kroz stabilan rad i povećanje broja lokalnih i regionalnih volonterskih centara te njihovo umrežavanje te povećan broj organizacija civilnoga društva i javnih ustanova i ostalih organizatora volontiranja predviđenih Zakonom o volonterstvu koje koriste usluge volonterskih centara. Ministarstvo socijalne politike i mladih je u 2012. godini temeljem javnog poziva potpisalo ugovor o suradnji s četiri regionalna volonterska centra (RVC) i 4 lokalna volonterska centra (LVC). Isto je Ministarstvo u razdoblju od 2012. do 2016. godine sufinanciralo aktivnosti regionalnih volonterskih centara u Republici Hrvatskoj kroz potpisivanje ugovora o suradnji s četiri regionalna volonterska centra čime je osigurano sufinanciranje i podrška volonterskim centrima – temeljnim jedinicama infrastrukture za razvoj volontiranja u Hrvatskoj. U razdoblju od siječnja do lipnja 2015. godine, RVC-i nisu imali osiguranu navedenu podršku Ministarstva te su aktivnosti sufinancirane sredstvima međunarodnih te ostalih donatora.

Dodatno, svi su organizatori volontiranja bili obvezni, temeljem Pravilnika o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama i aktivnostima organizatora volontiranja (NN 104/15), tada nadležnom Ministarstvu socijalne politike i mladih podnijeti godišnje Izvješće o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja⁹. Ministarstvo je objavljivalo statistike volontiranja, iz kojih je vidljiv kontinuiran rast broja organizatora volontiranja, volontera i volonterskih sati, izuzev za 2016. kada je zabilježen manji pad u broju organizatora volontiranja i volontera.

Podršku razvoju volonterstva u Republici Hrvatskoj pruža i Hrvatska mreža volonterskih centara (HMVC) čiji su najvažniji dionici upravo volonterski centri. HMVC od 2015. djeluje kao registrirana organizacija i ima 12 članica, regionalnih i lokalnih volonterskih centara, a temeljna misija joj je predvoditi razvoj i pružiti podršku jačanju resursa za afirmaciju volonterstva u Hrvatskoj.

MJERA 2. POBOLJŠATI POSTOJEĆU INFRASTRUKTURU NA LOKALNIM I REGIONALNIM RAZINAMA ZA UJEDNAČEN RAZVOJ OCD-a U SVIM DIJELOVIMA HRVATSKE

Ova mjera ostvarena je kroz 3 provedbene aktivnosti budući da su sve 3 uspješno provedene.

U provedbenom razdoblju **uspostavljena je infrastruktura podrške razvoju civilnoga društva na regionalnoj razini kroz cjelovit program izjednačavanja razvojnih mogućnosti**. Tome je prethodila analiza rada pet regionalnih mreža koje su do 2012. provodile Program regionalnog razvoja i jačanja sposobnosti organizacija civilnoga društva na lokalnoj i regionalnoj razini, na temelju čega je uspostavljen novi model kapilarne podrške koji se sastoji od 5 regionalnih centara podrške i s njima povezanih 15 županijskih suradničkih organizacija koje su od 2013. provodile unaprijeđeni Program regionalnog razvoja civilnoga društva i lokalnih zajednica u Republici Hrvatskoj:

- program „Emisija“¹⁰ (za županije: Zagrebačka i Grad Zagreb, Sisačko-moslavačka, Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska);

⁹ <http://www.mspm.hr/izvjesca-o-obavljenim-uslugama-ili-aktivnostima-organizatora-volontiranja/1769>

¹⁰ <http://www.e-misija.info/>

- program „JAKO“¹¹ (za županije: Međimurska, Krapinsko-zagorska, Koprivničko-križevačka, Varaždinska);
- program „Mrrak“¹² (za županije: Primorsko-goranska, Istarska, Ličko-senjska, Karlovačka);
- program „Step“¹³ (za županije: Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Zadarska, Dubrovačko-neretvanska) i
- program „Šalter“¹⁴ (za županije: Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska).

Regionalni centri podrške u suradnji sa županijskim suradnim organizacijama u izvještajnom razdoblju pružali su podršku organizacijama civilnoga društva, građanskim inicijativama i lokalnim zajednicama.

Ured za udruge je, smatrajući da se problem neravnomjerne teritorijalne rasprostranjenosti provedbe financiranja projekata i programa može riješiti strateškim planiranjem natječaja, ali i potaknut podacima iz Izvješća o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva za 2013. godinu koji su pokazali da se 60% sredstava izdvojenih iz državnog proračuna odnosi na projekte i programe organizacija civilnoga društva registriranih u Gradu Zagrebu, putem dopisa tijelima državne uprave predložio mogućnosti u vezi s kvalitetnijom teritorijalnom raspodjelom javnih sredstava namijenjenih financiranju projekata i programa udruga. Predloženo je da prilikom planiranja natječaja, osobito onih koji se odnose na pružanje određenih vrsta socijalnih usluga te natječaja koji se odnose na rad s osjetljivim društvenim skupinama, davatelji financijskih sredstava trebaju voditi računa da se financirani projekti provode u što je moguće većem broju županija, te da su u provedbu takvih projekata – kao prijavitelji ili partneri – uključene i organizacije iz županija u kojima se projekti provode kako bi se potaknula ravnomjerna izgradnja kapaciteta organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj. Iz tog razloga prilikom kreiranja natječajne dokumentacije, u svim natječajima u kojima je to tehnički bilo provedivo, tražilo se obvezno partnerstvo udruga iz županija na čijem će se području provoditi aktivnosti, i/ili da se prilikom procjene pristiglih prijava, prema unaprijed predviđenim kriterijima za procjenjivanje, primjeni i načelo uravnotežene regionalne zastupljenosti, u svrhu provedbe projekata u što većem broju županija i ravnomjernog regionalnog razvoja. Time je je napravljen jedan od koraka potreban za **uspostavljanje mehanizma koordinacije među strukturama potpore ujednačenom regionalnom razvoju civilnoga društva.**

Decentralizirani model financiranja razvoja civilnoga društva odnosno građanskog aktivizma na lokalnoj razini koji je 2007. godine pokrenula Nacionalna zaklada uspostavom partnerstva sa 4 regionalne zaklade (u Splitu, Zagrebu, Osijeku i Puli) omogućio je lokalnim udrugama i drugim neprofitnim organizacijama financiranje njihovih građanskih akcija na njima najbližoj regionalnoj razini. U izvještajnom razdoblju, **modeli samoodrživosti regionalnih/lokalnih zaklada u provedbi aktivnosti usmjerenih razvoju lokalne zajednice i filantropije, odnosno kulture davanja u općekorisne svrhe utvrđeni** su provedbom novog Sporazuma o partnerstvu u provedbi Decentraliziranog modela financiranja razvoja civilnoga društva u RH za razdoblje od 2013. do 2016. godine koji je započeo u 2013. godini. Nacionalna zaklada objavila je Poziv za uspostavu partnerstva u provođenju proširenog Decentraliziranog modela financiranja razvoja civilnoga društva u Republici Hrvatskoj s ciljem unapređenja i proširenja djelokruga aktivnosti i poslova u tom programu, a kako bi se omogućilo pokretanje novog modela provedbe natječaja za financiranje programa i projekata udruga od 2014. godine. U koordinaciji s Nacionalnom zakladom i Uredom za udruge, u decentralizirani model financiranja razvoja civilnoga društva uključila su se pojedina tijela državne uprave te temeljem potpisanog Sporazuma o suradnji na regionalne zaklade prenijele dio poslova koji se odnosi na provedbu dijela njihovih natječaja. Sukladno uspostavljenom partnerstvu, četiri

¹¹<http://programjako.info/>

¹²<http://www.mrrak.info/>

¹³<http://www.programstep.info/>

¹⁴<http://www.programsalter.hr/>

regionalne zaklade sudjelovale su u izradi natječajne dokumentacije, promoviranju natječaja u zajednici te provodile postupak komisijske provjere propisanih uvjeta natječaja i terensko praćenje odobrenih projekata:

- Regionalna zaklada za lokalni razvoj „ZAMAH“¹⁵, za županije: Bjelovarsko-bilogorsku, Koprivničko-križevačku, Međimursku, Varaždinsku, Zagrebačku i Grad Zagreb (do 2014. godine i za Karlovačku, Krapinsko-zagorsku i Sisačko-moslavačku);
- Zaklada „Kajo Dadić“¹⁶, za županije: Dubrovačko-neretvansku, Splitsko-dalmatinsku, Šibensko-kninsku i Zadarsku, te od 2014. godine s početkom implementacije proširenog Decentraliziranog modela za Ličko-senjsku županiju;
- Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva¹⁷, za županije: Istarsku, Ličko-senjsku i Primorsko-goransku do kraja 2013. godine, a od 2014. godine, s početkom implementacije proširenog Decentraliziranog modela i za Istarsku, Primorsko-goransku, Karlovačku, Krapinsko-zagorsku i Sisačko-moslavačku županiju;
- Zaklada Slagalice¹⁸, za županije: Brodsko-posavsku, Osječko-baranjsku, Požeško-slavonsku, Virovitičko-podravsku i Vukovarsko-srijemsku.

MJERA 3. UNAPRIJEDITI ZAKONSKI OKVIR ZA POTPORU RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTV

Provedba ove mjere predviđena je kroz 5 provedbenih aktivnosti od kojih su 3 provedene, jedna (četvrta) djelomično provedena, dok jedna (druga) nije provedena.

Normativni okvir za djelovanje udruga u Republici Hrvatskoj značajno je unaprijeđen provedbom mjera Nacionalne strategije. 2014. godine **izradom i donošenjem novog Zakona o udrugama** (NN 74/14, 70/17)¹⁹ stavljen je naglasak na transparentnost i javnost poslovanja udruga putem novog Registara udruga, u kojem su sada dostupni, uz statut udruga i ostali podaci o radu udruga, što je uređeno novim Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga Republike Hrvatske i Registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj (NN 4/15) koji sadrži obrasce, popise ciljanih skupina i klasifikaciju djelatnosti udruga. Radi preglednosti i jednostavnijeg poduzimanja pojedinih koraka pri osnivanju udruge, Ured za udruge i Nacionalna zaklada izradili su u 2015. godini *Vodič za osnivanje udruge*²⁰. U *Vodiču* su istaknute ključne odredbe Zakona o udrugama i Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga RH i Registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj vezane uz postupak osnivanja i registracije udruga, a dodatno su naglašene odredbe koje su novina u odnosu na Zakon o udrugama koji je bio na snazi do 1. listopada 2014. godine.

Premda je Strategijom planirana, **izrada nacrtu Zakona o zakladama i fondacijama** nije realizirana u razdoblju provedbe Nacionalne strategije.

Aktivnost **Izraditi nacrt Zakona o računovodstvu neprofitnih organizacija i donijeti podzakonske akte za primjenu Zakona u vezi s registrom neprofitnih organizacija** je provedena 2014. kada je donesen Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14, stupio na snagu 1. siječnja 2015.). Zakonom se nastojalo odgovoriti na zahtjeve primjene načela javnosti i transparentnosti, posebice u dijelu obveze financijskog izvještavanja i javne objave financijskih izvješća. Temeljem Zakona donesena su i tri pravilnika. Pravilnikom o neprofitnom računovodstvu i računskom planu (NN 1/15)²¹ definirao se raspored, sadržaj i primjena računa u računskom planu, način vođenja jednostavnog

¹⁵<http://www.zamah.hr/>

¹⁶<http://www.zaklada-dadic.hr/>

¹⁷<http://www.civilnodrustvo-istra.hr/>

¹⁸<https://www.zaklada-slagalice.hr/hr/>

¹⁹http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_06_74_1390.html

²⁰<https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Vodi%C4%8D%20za%20osnivanje%20udruge%20i%20uskla%C4%91ivanje%20s%20novim%20propisima.pdf>

²¹http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_01_1_14.html

knjigovodstva i primjena novčanog računovodstvenog načela, minimalni sadržaj poslovnih knjiga jednostavnog knjigovodstva te stope amortizacije. Pravilnikom o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija (NN 31/15)²² propisao se oblik i sadržaj financijskih izvješća i izjave o neaktivnosti, razdoblja za koja se financijska izvješća sastavljaju te obveza i rokovi njihovog podnošenja, minimalni sadržaj i rokovi dostave izvješća o potrošnji proračunskih sredstava te način vođenja, upis, brisanje i promjena podataka u Registru neprofitnih organizacija. Pravilnikom o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija (NN 119/15)²³ utvrdio se način provođenja samoprocjene funkcioniranja sustava financijskog upravljanja i kontrola neprofitne organizacije te se propisala metodologija izrade financijskog plana, izmjena i dopuna financijskog plana, kao i način i uvjeti izvršavanja financijskog plana.

Većina neprofitnih organizacija nisu obveznici poreza na dodanu vrijednost (PDV), a neprofitna organizacija postaje obveznik poreza na dodanu vrijednost ako joj vrijednost isporučenih (prodanih) dobara i obavljenih usluga koje nisu oslobođene PDV-a prelazi iznos od 230.000 kn godišnje. Udruge, zaklade i fundacije, u načelu, nisu obveznici poreza na dobit pod uvjetom da ne obavljaju gospodarsku djelatnost čije bi neoporezivanje dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu. Stoga je Ministarstvo financija odlučilo kako nije potrebno mijenjati porezne propise kojima bi se proširio krug poreznih olakšica za organizacije civilnoga društva i dodatno stimulirala doniranja i filantropija, a što je bila obaveza proizašla iz predmetne Strategije. Iz tog je razloga aktivnost ***Izraditi nacrt izmjena i dopuna poreznih propisa u kojima će se odredbe koje se odnose na porezna pitanja u vezi s organizacijama civilnoga društva, posebno na one koje djeluju za opće dobro (povlastice, olakšice, oslobođenja, umanjenja, primjena sniženih poreznih stopa i sl.), uskladiti s drugim propisima i urediti na jedinstven način, te kojima će se ustanoviti dodatni načini stimuliranja doniranja i filantropije*** djelomično provedena. Ujedno, temeljem čestih upita vezanih za porezne obveze udruga koje obavljaju gospodarsku djelatnost i temeljem zaključka 11. tematske sjednice Savjeta za razvoj civilnoga društva održane 2015. godine, Porezna uprava je izradila uputu o postupanju vezano za porezni status neprofitnih pravnih osoba te je uputa²⁴ poslana svim područnim uredima Porezne uprave.

Temeljem rezultata vrednovanja provedbe Zakona o volonterstvu izrađen je nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu. Kako bi podržao razvoj institucionalnog okvira za razvoj volonterstva Nacionalni odbor za razvoj volonterstva je 2012. godine organizirao Javnu raspravu o zakonskom okviru i potrebama za njegovo unapređenje. Javna rasprava je podržala osnivanje radne skupine za izradu prijedloga izmjena i dopuna Zakona o volonterstvu kojima bi se volontiranje učinilo dostupnijim i priznatim u društvu. Prethodno je provedena analiza provedbe Zakona o volonterstvu u suradnji s regionalnim volonterskim centrima, a o nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu provedena je javna rasprava i internetsko savjetovanje. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu (NN 22/13)²⁵ unaprijeđen je sustav podrške razvoju volonterstva, a najznačajnije promjene Zakona odnosile su se na redefiniranje pojma dugotrajnog i kratkotrajnog volontiranja, uvođenje pojma volontiranja u kriznim situacijama, izmjena definicije pojma volonter na način da poslovna sposobnost više nije uvjet za volontiranje, redefiniranje pojma organizatora volontiranja, uvođenje prava organizatora volontiranja, dopuna prava volontera, izmjene i dopune Ugovora o volontiranju u cilju smanjenja administriranja, uvođenje načela inkluzivnog volontiranja i pravo na vrednovanje kompetencija stečenih volontiranjem. Također, izrađen je prijedlog Nacionalnog programa

²² http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_31_626.html

²³ <http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Pravilnik%20o%20sustavu%20FUIK%20te%20izradi%20i%20izvr%20fin%20plan%20NO.pdf>

²⁴ https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Porezna%20uprava_uputa%20o%20postupanju%20-%20gospodarska%20djelatnost%20udruga.pdf

²⁵ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_22_361.html

za razvoj volonterstva za razdoblje 2017. - 2020. s Operativnim planom provedbe Nacionalnog programa za razvoj volonterstva za isto razdoblje, koji je u proceduri.

MJERA 4. OSIGURATI TRANSPARENTAN I UČINKOVIT SUSTAV FINANCIRANJA IZ JAVNIH IZVORA PROJEKATA I PROGRAMA OD INTERESA ZA OPĆE DOBRO KOJE PROVODE ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA

Provedba ove mjere predviđena je kroz provedbu 13 aktivnosti. Svih 13 aktivnosti provedeno je u izvještajnom razdoblju.

Vlada Republike Hrvatske je u ožujku 2015. godine, sukladno članku 33. stavka 2. Zakona o udrugama, na prijedlog Ureda za udruge, donijela Uredbu o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge²⁶ (NN 26/15) čime su **uređena načela i postupak dodjele bespovratnih sredstava iz javnih izvora projektima i programima od interesa za opće dobro koje provode udruge**. Uredbom su utvrđeni kriteriji, mjerila i postupci koje nadležna državna tijela, Vladini uredi i tijela i druge javne institucije, a na odgovarajući način i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, javna trgovačka društva i druga javno pravna tijela primjenjuju prilikom odobravanja financijskih sredstava iz javnih izvora udrugama, čime se postiže učinkovitije, racionalnije i transparentnije korištenje dodijeljenih sredstava. Stupanjem na snagu Uredbe prestao je važiti Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga (NN 16/07).

U okviru svojih nadležnosti Ured za udruge prikupljao je i obrađivao podatke o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva iz javnih izvora te ih objavljivao u godišnjim izvješćima o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva. U razdoblju provedbe Nacionalne strategije Ured za udruge izradio je pet godišnjih izvješća o financiranju projekata i programa OCD-a iz javnih izvora. Od 2015. godine svi obveznici primjene Uredbe dužni su Uredu za udruge dostaviti godišnje izvješće o provedenim postupcima i dodijeljenim financijskim sredstvima iz javnih izvora za projekte i programe od općeg dobra koje provode udruge i druge organizacije civilnoga društva, a „Izvješće o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva iz javnih izvora u 2015. godini“²⁷ predstavljalo je polazište za praćenje napretka u postupanju po Uredbi svih obveznika primjene Uredbe. Za lakše snalaženje pri postupanju u primjeni Uredbe, Ured za udruge je izradio i „Priručnik za postupanje u primjeni Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge“¹ s pripadajućim oglednim obrascima natječajne dokumentacije.

U izvještajnom razdoblju također se **poticala daljnja decentralizacija sustava dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva i građanskim inicijativama koje provode aktivnosti od općeg dobra u lokalnim zajednicama**. S obzirom na nedostatne kapacitete ministarstava i ureda Vlade RH za kvalitetno provođenje sve zahtjevnijih natječajnih procedura te praćenje i vrednovanje velikog broja projekata i programa udruga, Međuresorno povjerenstvo za koordinaciju politike financiranja projekata i programa udruga iz državnog proračuna Republike Hrvatske smatralo je da bi davatelji bespovratnih sredstava iz državnog proračuna trebali zadržati fokus na provedbi natječaja za strateške, višegodišnje programe nacionalnog dosega, a za jednogodišnje projekte i inicijative udruga lokalne/regionalne pokrivenosti trebali bi razmotriti suradnju s regionalnim zakladama, suradnim organizacijama Nacionalne zaklade. Stoga je zatraženo očitovanje o tome koje modele decentralizacije financiranja tijela državne uprave trenutno provode, za koje su natječaje/javne pozive spremni razmotriti

²⁶ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_26_546.html

²⁷ <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Izvjescje%20o%20financiranju%20projekata%20i%20programa%20OCD-a%20u%202015%20-%20sve%20razine%20-%20final.pdf>

mogućnost daljnje decentralizacije te jesu li zainteresirani decentralizirati ukupnu provedbu natječaja ili suradnju s regionalnim zakladama ograničiti na pojedine aspekte projektnog ciklusa, poput praćenja i vrednovanja provedbe. Ured za udruge je, nakon zaprimljenih očitovanja, održao individualne sastanke u tijelima koja su iskazala interes za decentralizaciju (Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU i Ministarstvo zdravlja) kako bi se model suradnje dodatno precizirao, odnosno razmotrio neki drugi oblik decentralizacije financiranja projekata i programa udruga koji je primjeren potrebama pojedine institucije. 2014. godine potpisan je Sporazum o suradnji na provedbi decentraliziranog modela dodjele i praćenja financijskih podrški iz sredstava državnoga proračuna, uključujući i sredstva od igara na sreću, organizacijama civilnoga društva u Republici Hrvatskoj između Ministarstva socijalne politike i mladih, Ureda za udruge, Nacionalne zaklade i regionalnih zaklada, odnosno, dodatnog sporazuma potpisanog između Ministarstva zdravlja, Ureda za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske, Ureda za udruge i Nacionalne zaklade te regionalnih zaklada.

Nacionalna zaklada nekoliko godina razvijala je informacijski sustav *Potpora plus* kao alat za lakšu provedbu svojih natječaja te kvalitetnije praćenje financiranih projekata i programa od općeg interesa koje provode udruge i druge organizacije civilnoga društva.²⁸ Nacionalna zaklada je na prijedlog Ureda za udruge, a u svrhu objedinjavanja i jednostavnijeg dohvata podataka o dodjeli financijskih podrški iz državnog proračuna omogućila je korištenje *Potpore Plus* tijelima državne uprave čime je barem djelomično provedena aktivnost **uspostave i korištenje zajedničkog informacijskog sustava za dodjelu bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora te praćenje provedbe projekata i programa udruga namijenjenih općem dobru**, odnosno osiguran je privremeni informacijski sustav za izvještavanje o dodjeli bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora. Sustav *Potpora Plus* koristilo je 12 tijela državne uprave te 4 regionalne zaklade, a Nacionalna zaklada osiguravala je izobrazbu i podršku u korištenju računalnog programa *Potpora plus* u tim tijelima.

Donošenjem Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (Uredba), broj obveznika Uredbe odnosno obveznika izvještavanja Ureda za udruge o dodijeljenim sredstvima za projekte i programe od općeg dobra kojeg provode udruge i druge organizacije civilnoga društva povećan je nekoliko puta. Iz tog je razloga Ured za udruge, u suradnji s Nacionalnom zakladom, u 2016. godini pokrenuo nadogradnju informacijskog sustava *Potpora plus*. Putem tako nadograđenog sustava, koristeći modul *e-IzvještavanjeOCD*²⁹, dostavljali su se i obrađivali podaci o provedenim postupcima i dodijeljenim sredstvima u 2015. godini za programe i projekte organizacija civilnoga društva iz javnih izvora, bez obzira na način i svrhu dodjeljivanja. U odnosu na dotadašnji način izvještavanja, obrasci Detaljnog izvješća su standardizirani i djelomično izmijenjeni sukladno Uredbi, dok je obrazac Upitnika znatno izmijenjen i prilagođen Uredbi. Putem Modula *e-IzvještavanjeOCD* tijekom 2016. godine izvještavalo je 27 TDU-a (ministarstava i Vladinih ureda), 12 javnih institucija (javna zaklada, fond, zavod, agencija), 576 JLPS-a, 53 javnih trgovačkih društva na državnoj razini i 643 javnih trgovačkih društva na JLPS razini, 398 drugih pravnih osoba (vatrogasne zajednice, sportske zajednice, zajednice tehničke kulture i turističke zajednice), odnosno ukupno 1.709 korisnika. Tijekom 2014. godine razvijana je i Platforma www.financijskepodrske.hr, a početkom 2015. godine u cijelosti je omogućila komplementarnost nekoliko razina korištenja i to za davatelje financijskih podrški kroz *Potporu plus*, za korisnike kroz internetske prijave na natječaje i specijalizirani dio *Korisnik plus*, te zainteresiranu javnost kroz mogućnost javnog uvida u rezultate provedbe odobrenih financijskih podrški.

²⁸ <https://potporaplus.hr/authentication>

²⁹ <http://www.potporaplus.hr:8080/elzvjestavanjeOCD/login>

S ciljem **poboljšanja dostupnosti i transparentnosti podataka o rezultatima projekata i programa financiranih iz javnih izvora koje provode organizacije civilnoga društva** Ured za udruge pripremao je i objavljivao godišnja izvješća o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva iz državnog proračuna za 2011., 2012., 2013., 2014. i 2015. godinu³⁰. U skladu sa zahtjevima transparentnosti i javnosti podataka o financiranju udruga odnosno organizacija civilnoga društva, izvješća sadrže analize dodijeljenih financijskih sredstava prema državnim institucijama, područjima financiranja, korisnicima i teritorijalnoj rasprostranjenosti financiranih programa i projekata, kao i analizu postupaka raspisivanja natječaja, praćenja i vrednovanja financiranih projekata i programa. Iz nalaza godišnjih izvješća o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva iz državnog proračuna, može se zaključiti da je prisutan trend razvoja politike financiranja i sufinanciranja programa i projekata udruga od interesa za opće dobro iz državnog proračuna i fondova EU i da se programi i projekti udruga sve manje tretiraju kao trošak, a sve više kao ulaganje u zajednicu u partnerstvu s organizacijama civilnoga društva. Na mrežnim stranicama Ureda za udruge također postoji javno dostupna i pretraživa baza podataka³¹ o dodijeljenim bespovratnim sredstvima organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora na nacionalnoj i lokalnim razinama i fondova EU-a počevši od 2004. godine.

Tijekom provedbenog razdoblja Nacionalne strategije **sustavno se educiralo službenike na svim razinama o standardima dodjele bespovratnih sredstava organizacijama civilnoga društva iz javnih izvora i praćenju provedbe projekata i programa udruga od interesa za opće dobro**. Za službenike jedinica lokalne i područne samouprave, Ured za udruge razvio je program dvodnevne izobrazbe o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva iz javnih izvora "Standardi financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge". Tijekom provedbenog razdoblja održano je 14 radionica u Istarskoj, Varaždinskoj, Zadarskoj, Požeško-Slavonskoj i Međimurskoj županiji, gradu Zagrebu, Splitu i Dubrovniku za ukupno 265 službenika.

Jedna od zadaća iz Nacionalne strategije bila je **osigurati sufinanciranje, predfinanciranje i međufinanciranje projekata udruga i drugih organizacija civilnoga društva koje ostvaruju potporu iz fondova Europske unije**, te su uspostavljeni mehanizmi za sufinanciranje i međufinanciranje projekata udruga i drugih organizacija civilnoga društva ugovorenih iz fondova EU. Ured za udruge je od travnja 2011. godine kontinuirano sufinancirao projekte organizacija civilnoga društva ugovorene u okviru programa EU u skladu s Pravilima za sufinanciranje projekata organizacija civilnoga društva ugovorenih u okviru programa EU. Za svaku godinu određuju se kriteriji i postupak na osnovu kojih Ured za udruge sufinancira projekte, a za što su sredstva osigurana u Državnom proračunu iz dijela prihoda od igara na sreću. Javnim pozivom za podnošenje prijava za sufinanciranje projekata organizacija civilnoga društva ugovorenih u okviru programa Europske unije, Ured za udruge pruža podršku sufinanciranju obveznog doprinosa organizacija civilnoga društva kao korisnika EU projekata te su u 5 godina, od početka 2012. do kraja 2016. godine, temeljem Poziva sufinancirane 442 prijave ukupnog iznosa 3.481.208,15 eura.

Dodatno, Nacionalna zaklada osmislila je Program sufinanciranja odobrenih projekata u okviru programa "Suradnja na Euro-Mediteranu" i Program uzajamnog i solidarnog predfinanciranja i međufinanciranja "Europa Plus" koji su organizacijama civilnoga društva omogućavali financijsku stabilnost i nesmetanu provedbu projekata ugovorenih u okviru Programa Europske unije. Ured za udruge također je započeo, u suradnji s Nacionalnom zakladom i Ministarstvom rada i mirovinskoga sustava, dogovore sa Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak (HBOR) oko pokretanja programa za predfinanciranje i međufinanciranje odobrenih projekata iz fondova Europske unije kroz povoljne i prilagođene kreditne linije HBOR-a namijenjene isključivo za organizacije civilnoga društva iz Republike Hrvatske.

³⁰<https://udruge.gov.hr/financiranje-programa-i-projekata-udruga-iz-javnih-izvora/2772>

³¹<https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/financiranje-programa-i-projekata-udruga-iz-javnih-izvora/pregled-odobrenih-financijskih-podrski/155>

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU pokrenulo je potprogram „Sufinanciranje provedbe projekata financiranih iz fondova Europske unije“ kao pomoć korisnicima u sufinanciranju provedbe projekata prekogranične suradnje sa zemljama članicama i projekata transnacionalne suradnje u okviru programa Mediteran i Programa jugoistočna Europa te projekata u sklopu Operativnog programa „Regionalna konkurentnost“- Razvoj i unaprjeđenje regionalne infrastrukture i jačanje atraktivnosti regija), a u cilju povećanja apsorpcije sredstava koja su na raspolaganju Republici Hrvatskoj u pretpristupnom razdoblju (IPA program- komponenta II: A) odnosno po ulasku u EU (Operativni program „Regionalna konkurentnost“). Ministarstvo kulture je također sufinanciralo projekte u okviru programa za kulturu Europske unije „Kultura 2007. – 2013.“ te programa Europske unije „Kreativna Europa – potprogram Kultura“.

Organizacije civilnoga društva koje za svoje projekte ostvaruju potporu iz fondova Europske unije imali su mogućnost sufinanciranja svojih projekata i putem javnog poziva Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost za neposredno sufinanciranje međunarodnih projekata sufinanciranih sredstvima Europske unije, odnosno sudjelovanje podnositelja zahtjeva u provedbi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor 2020. sufinanciranih sredstvima Europske unije u sklopu međunarodnih projekata u području zaštite okoliša i prirode, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije.

Različitim mehanizmima suradnje s OCD-ima **osigurano je učinkovito programiranje i provedba projekata financiranih iz fondova EU-a.** U procesu izrade programskih i strateških dokumenata EU tijekom 2013. i 2014. godine održan je niz partnerskih konzultacija: Javne konzultacije za pripremu strateških dokumenata za programsko razdoblje 2014. – 2020., „Hrvatska i fondovi Europske unije 2014-2020: Ulaganje u budućnost“, Predstavljanje prijedloga Partnerskog sporazuma i partnerske konzultacije za prijedlog Operativnog programa iz područja konkurentnosti i kohezije za financijsko razdoblje 2014. – 2020., te četvrte Partnerske konzultacije o prijedlogu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija za financijsko razdoblje 2014. – 2020.

Također, osnovano je sedam Tematskih radnih skupina za pripremu programskih dokumenata koji predstavljaju osnovu korištenja sredstava iz strukturnih i Kohezijskog fonda za financijsko razdoblje Europske unije 2014. – 2020. (više detalja u sažetku provedbe Mjere 25). U pogledu omogućavanja aktivnog doprinosa organizacija civilnoga društva učinkovitoj provedbi i praćenju provedbe projekata financiranih iz fondova EU, u izvještajnom razdoblju ukupno je održano sedam sjednica Odbora za praćenje Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Odbor za praćenje Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. održao je pet sjednica, a njegovi članovi su i predstavnici OCD-a.

Ured za udruge u izvještajnom razdoblju objavio je ukupno 12 natječaj za organizacije civilnoga društva: 5 natječaj u okviru komponente I. IPA-e (Instrument for Pre-Accession Assistance – Instrument pretpristupne pomoći), 3 natječaja u okviru IV. komponente IPA-e, 2 natječaja u okviru ESF 2007.-2013., te 2 natječaja u okviru ESF (Europski socijalni fond) 2014.-2020.

Kako bi se **izradili i predstavili godišnji planovi i kalendari raspisivanja javnih natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava projektima i programima i institucionalnom djelovanju organizacija civilnoga društva**, u organizaciji Ureda za udruge, a u suradnji s tijelima državne uprave, uredima Vlade te javnim institucijama – davateljima financijskih sredstava, održani su Info dani o natječajima za projekte i programe organizacija civilnoga društva iz sredstava državnog proračuna i dijela prihoda od igara na sreću za 2012., 2013., 2014., 2015. i 2016. godinu. Također, informacije o natječajima za dodjelu financijskih sredstava projektima i programima organizacija civilnoga društva koje, u sklopu svojih nadležnosti, objavljuju državna tijela, objavljivale su od 2013. godine u Godišnjem planu natječaja tijela državne uprave na mrežnim stranicama Ureda za udruge, a informacije za lokalnu i regionalnu razinu nalazile su se u Godišnjim planovima natječaja jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave.

Nacionalna zaklada i regionalne zaklade također su sustavno objavljivali kalendare objave natječaja, poziva za iskaz interesa za suradnju i pozivnih natječaja za razvojnu suradnju, informacije o otvorenim natječajima te provodili info dane predstavljanja natječaja na području županija u kojima pojedine zaklade djeluju.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske 2012. godine **osnovano je Međuresorno povjerenstvo za koordinaciju politike financiranja projekata i programa udruga iz državnog proračuna Republike Hrvatske** čijim je djelovanjem omogućena djelotvornija koordinacija tijela državne uprave, Vladinih ureda i drugih javnih institucija u postupcima planiranja i dodjele bespovratnih sredstava iz državnog proračuna projektima i programima od osobitog interesa za opće/javno dobro koje provode udruge u Republici Hrvatskoj. Međuresorno povjerenstvo održalo je osam sjednica u provedbenom razdoblju, a stručnu i tehničku potporu radu Međuresornog povjerenstva pružao je Ured za udruge. Objava godišnjih planova natječaja, javnih poziva i drugih programa financiranja projekata i programa organizacija civilnoga društva iz državnog proračuna koji se izrađuju temeljem sektorskih analiza u kojima davatelji bespovratnih sredstava identificiraju potrebe u svojim resorima, ali i provode javne rasprave te internetsko savjetovanje sa zainteresiranom javnošću jedan je od glavnih rezultata dosadašnjeg djelovanja Međuresornog povjerenstva za koordinaciju politike financiranja projekata i programa udruga iz državnog proračuna Republike Hrvatske.

Licenca za korištenje sustava osiguranja kvalitete za neprofitne organizacije - SOKNO u RH istekla je u 2012. godini stoga su u 2013. godini Nacionalna zaklada i Ured za udruge podržali razvoj novog sustava osiguranja kvalitete. Udruga za razvoj civilnog društva SMART, odnosno radna skupina sastavljena od predstavnika civilnoga društva, tijekom 2014. i 2015. godine je uz financijsku podršku Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva izradila novi Sustav upravljanja kvalitetom za organizacije civilnoga društva OK2015. Sustav je prezentiran u Splitu, Zagrebu, Čakovcu, Osijeku, i Rijeci te je podijeljeno 400 priručnika. **Primjena sustava osiguranja kvalitete u provedbi programa i projekata OCD-a financiranih iz javnih izvora poticala** se i kroz natječeje pojedinih tijela državne uprave.

Nacionalna zaklada uspostavila je mrežu od 5 regionalnih centara podrške i s njima povezanih 15 županijskih suradnih organizacija koje su provodile Program regionalnog razvoja civilnoga društva i lokalnih zajednica u Republici Hrvatskoj, a kroz Decentralizirani model financiranja razvoja civilnoga društva Nacionalna zaklada u partnerstvu s 4 regionalne zaklade ulagala je u organizacije koje djeluju u području razvoja lokalnih zajednica. **Modeli financijskih podrški za programe organizacija civilnoga društva usmjerene razvoju lokalne zajednice utvrđeni su** na način da su Regionalne zaklade u provedbenom razdoblju Nacionalne strategije objavljivale natječeje usmjerene razvoju lokalnih zajednica. Više o regionalnim centrima podrške je navedeno u opisu aktivnosti unutar mjere 2., a o četiri regionalne zaklade u opisu aktivnosti unutar mjere 2.

Kroz brojne javne natječeje različitih davatelja sredstava objavljene u razdoblju 2012.-2016. **poticano je umrežavanje OCD-a u provedbi projekata i programa financiranih iz javnih izvora.** Ured za udruge u okviru svoje nadležnosti programiranja natječaja sustavno je poticao umrežavanje i partnerstva među organizacijama civilnoga društva. Također, u svojstvu Nacionalne kontakt točke za program Europa za građane, Ured za udruge kontinuirano je podržavao uspostavu europskih partnerskih projekata među organizacijama civilnoga društva iz Hrvatske i država sudionica ovog programa Unije. Nacionalna zaklada te Zaklada "Kultura nova", ali i brojna druga tijela su u provedbenom razdoblju kroz objavljene natječeje poticali umrežavanje OCD-a u provedbi projekata i programa. Više informacija dostupno je u ovom izvješću vezano za mjeru 26.

U izvještajnom razdoblju je također **omogućena stabilizacija i razvoj novih modela suradnje i umrežavanja organizacija civilnoga društva koje svojim djelovanjem izravno pridonose društvenom razvoju i uključivanju građana u procese oblikovanja javnih politika.** Nacionalna zaklada je u 2012.

godini odobrila 7 projekata umrežavanja 35 udruga u programskom području „Demokratizacija i razvoj civilnoga društva“ te 7 podrški udrugama u području „Centara znanja za društveni razvoj u RH“. Natječaj „Demokratizacija i razvoj civilnoga društva“ je objavljen i u 2013. godini a odobreno je 5 zajedničkih projekata. U 2014. godini nastavilo se s financiranjem 7 Centara znanja za društveni razvoj u RH te su u okviru raspisanog natječaja „Demokratizacija i razvoj civilnoga društva“, odobrena 3 zajednička projekta. Na temelju izrađene analize o novim potrebama i izazovima razvoja civilnoga društva, u 2014. godini pokrenut je tematski fond “Demokratizacija i razvoj civilnoga društva 2.0” koji je uveo podršku su-planiranju, su-odlučivanju, su-upravljanju i zajedničkoj provedbi aktivnosti organizacija civilnoga društva, građana, odnosno zainteresirane javnosti uključenih u otvorene platforme za djelovanje. Zaklada "Kultura nova" je u okviru *Pilot programa podrške* osmislila programsko područje za *Razvoj suradničkih platformi* kroz koje se davala podrška za umrežavanje udruga i umjetničkih organizacija u području kulture, a također se poticalo i njihovo povezivanje s udrugama iz drugih područja civilnoga društva, kao i javnim kulturnim ustanovama.

MJERA 5. USPOSTAVITI TRANSPARENTAN POSTUPAK DODJELE PROSTORA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU I VLASNIŠTVU JLPS-a NA KORIŠTENJE ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA RADI PROVEDBE PROGRAMA I PROJEKATA OD INTERESA ZA OPĆE DOBRO

Ova mjera ostvarena je provedbom 2 provedbene aktivnosti, djelomičnom provedbom 1 provedbene aktivnosti i jednom aktivnosti koja nije provedena.

Agencija za upravljanje državnom imovinom je 2013. godine uz podršku Ureda za udruge, donijela Odluku o kriterijima, mjerilima i postupku dodjele prostora u vlasništvu RH na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provođenja programa i projekata od interesa za opće dobro, odnosno, **utvrđeni su kriteriji za dodjelu prostora u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provedbe programa i projekata od interesa za opće dobro**. Time je napravljen je značajan pomak u uspostavi transparentnog postupka dodjele prostora u državnom vlasništvu i vlasništvu JLPS-a na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provedbe programa i projekata od interesa za opće dobro. Odluci su prethodili javna rasprava koju je organizirao Ured za udruge, te savjetovanje o kriterijima koje je započelo na Danima udruga 2012. u sklopu okruglog stola „Kriteriji za dodjelu državnih i gradskih prostora na korištenje udrugama“. Internetsko savjetovanje provedeno je putem stranice Ureda za udruge, dok se o prijedlogu Odluke raspravljalo na sjednicama Savjeta za razvoj civilnoga društva. U Povjerenstvo za dodjelu prostora organizacijama civilnoga društva imenovani su po jedan predstavnik Agencije za upravljanje državnom imovinom, Ureda za udruge, Savjeta za razvoj civilnoga društva, Ministarstva kulture, Ministarstva branitelja, Ministarstva socijalne politike i mladih te Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Povjerenstvo je u izvještajnom razdoblju provelo dva natječaja za dodjelu prostora u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje organizacijama civilnoga društva i održalo više od 20 sjednica. Radi usklađivanja s Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge, 2015. godine donesena je nova Odluka o kriterijima, mjerilima i postupku dodjele nekretnina u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provođenja programa i projekata od interesa za opće dobro³².

Temeljem provedenog prvog javnog natječaja u 2014. dodijeljeno je 12 poslovnih prostora u Zagrebu i Karlovcu u vlasništvu Republike Hrvatske na korištenje organizacijama civilnoga društva radi provođenja projekata za opće dobro³³. Javni natječaj objavljen je i 2015. godine te je nakon postupka kojeg je

³² <https://imovina.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Stari%20dokumenti%20uneseni%20naknadno/Odluka-o-mjerilima-i-kriterijima%20i%20postupku%20dodjele%20nekretnina%20na%20kori%C5%A1tenje%20organizacijama%20civilnog%20dru%C5%A1tva%202015.pdf>

³³ <https://udruge.gov.hr/vijesti/rezultati-natjecaja-za-dodjelu-poslovnih-prostora-organizacijama-civilnog-drustva/2874>

provelo Povjerenstvo za dodjelu prostora organizacijama civilnoga društva, OCD-ima dodijeljeno 14 poslovnih prostora u Splitu i Zagrebu³⁴. **Popis organizacija civilnoga društva kojima su na korištenje dodijeljeni prostori u vlasništvu Republike Hrvatske** na temelju provedena dva natječaja dostupan je i **javno objavljen** na internetskim stranicama Državnog ureda za upravljanje državnom imovinom i Ureda za udruge.

Iako započeta, zbog nedostatnih ljudskih resursa, **revizija dosadašnjeg korištenja prostora u vlasništvu Republike Hrvatske od strane organizacija civilnoga društva** nije **provedena** u izvještajnom razdoblju.

Informativne i edukativne aktivnosti o razvoju transparentnih kriterija i učinkovitih modela dodjele prostora u vlasništvu JLPS-a na korištenje organizacijama civilnoga društva nisu **provedene** u izvještajnom razdoblju, ali su informacije o standardima dodjele prostora u vlasništvu JLPS-a na korištenje OCD-ima bile dio sadržaja radionica koje je Ured za udruge održavao u Državnoj školi za javnu upravu, ali i drugih informativnih i edukativnih aktivnosti u organizaciji i provedbi Ureda.

MJERA 6. OSIGURATI ANALITIČKU PODLOGU ZA PRAĆENJE NAPRETKA U RAZVOJU CIVILNOGA DRUŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ova se mjera realizirala kroz 2 provedbene aktivnosti.

Nacionalna zaklada **podržavala je istraživanja u područjima od važnosti za razvoj civilnoga društva** kroz razvojnu suradnju s Centrima znanja za društveni razvoj u Republici Hrvatskoj³⁵. Također je inicirala provedbu istraživanja „Procjena stanja razvoja organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj“, kao nastavka istovjetnih istraživanja provedenih 2007. i 2009. godine. U suradnji s Fakultetom političkih znanosti te Centrom za istraživanja medija i komunikacije, Nacionalna zaklada pokrenula je istraživanje medijskih navika i praćenje neprofitnih medija, analizu kvalitete sadržaja neprofitnih medijskih portala te istraživanje utjecaja neprofitnih medija uključenih u Razvojnu suradnju kroz programske podrške u području neprofitnih medija čiju provedbu je financijski podržavala. U 2013. godini provedeno je i „Istraživanje o društvenom i ekonomskom utjecaju podrški organizacijama civilnoga društva“.

Zaklada "Kultura nova" je tijekom 2014. i 2015. godine provodila dva istraživanja u područjima od važnosti za razvoj civilnoga društva. Publikacije *Osvajanje prostora rada. Uvjeti rada organizacija civilnog društva na području suvremene kulture i umjetnosti*³⁶ i *Krojeno po mjeri? Prakse i tendencije kulturnog obrazovanja u Hrvatskoj*³⁷ objavljene su 2016. godine.

U provedbenom razdoblju učinjeni su pomaci u **unapređenju statističkog praćenja podataka u vezi s radom OCD-a u Republici Hrvatskoj**. Zbog potrebe da se statističkim podacima obuhvati cijeli neprofitni sektor, Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14)³⁸ uvedena je obveza dostave financijskih izvješća svim neprofitnim organizacijama, ali prilagođeno visini prihoda i vrijednosti imovine. Na traženje Ureda za udruge obrasci financijskih izvješća za neprofitne organizacije dopunjeni su podacima: ostvaren prihod/primici iz sredstava Europske unije; prosječan broj radnika na osnovi stanja krajem izvještajnog razdoblja; prosječan broj radnika na osnovi sati rada; broj volontera i broj sati volontiranja. Ured za udruge je, u suradnji s Ministarstvom financija, analizirao prikupljena financijska izvješća i pripremio Infografiku s detaljnim informacijama o prihodima i rashodima, broju zaposlenih te ostalim aspektima financijskog poslovanja udruga te je Infografika uvrštena u letak *Udruge u Republici Hrvatskoj* na hrvatskom i engleskom jeziku koji je objavljen 2013. te

³⁴ <https://udruge.gov.hr/vijesti/rezultati-natjecaja-za-dodjelu-poslovnih-prostora-organizacijama-civilnoga-drustva/3696>

³⁵ <https://zaklada.civilnodrustvo.hr/razvojna-suradnja/centri-znanja>

³⁶ <http://kulturanova.hr/zaklada/publikacije/osvajanje-prostora-rada>

³⁷ <http://kulturanova.hr/zaklada/publikacije/krojeno-po-mjeri>

³⁸ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_121_2300.html

ponovno 2016. godine, na internetsku stranicu Ureda za udruge i portala za praćenja provedbe Nacionalne strategije³⁹.

II. CIVILNO DRUŠTVO I SUDIONIČKA DEMOKRACIJA

CILJEVI

- **unaprijediti normativni okvir i praksu savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika**
- **unaprijediti uvjete za razvoj sudioničke demokracije**
- **podići razinu kompetencija djece i mladih za društvenu i političku participaciju**
- **unaprijediti sudjelovanje OCD-a u procesu donošenja odluka na lokalnim razinama**
- **povećati svijest djece i mladih o koristima volontiranja te povećati broj građana koji volontiraju**
- **stvoriti preduvjete za poboljšanje statusa neprofitnih medija**

Jedna od temeljnih poluga suvremenih demokracija jest razvijeno civilno društvo koje se, između ostalog, ostvaruje u otvorenom dijalogu, suradnji i partnerstvu građana, organizacija civilnoga društva, odnosno, općenito zainteresirane javnosti s javnim i državnim institucijama. Usvajanjem Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (NN 140/09) Republika Hrvatska pridružila se skupini razvijenih europskih demokracija koje su uspostavile jasne standarde i mjere savjetovanja državnih tijela sa zainteresiranom javnošću u postupcima kreiranja zakona, drugih propisa i akata, a standardi i mjere koje Kodeks predviđa odnose se ponajprije na dostupnost, jasnoću i trajanje savjetovanja, informiranje o učincima savjetovanja, usklađenosti postupaka savjetovanja među državnim tijelima i unapređenju kvalitete funkcioniranja rada državnih institucija. Prihvaćajući Kodeks Vlada je istovremeno obvezala Ured za udruge da izradi Smjernice za primjenu Kodeksa i program sustavne edukacije koordinatora za savjetovanje, koje je bilo potrebno imenovati u tijelima državne uprave i uredima Vlade.

Drugi važan korak u unapređenju normativnog okvira za savjetovanja sa zainteresiranom javnošću ostvaren je donošenjem Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 25/13) u veljači 2013., čime su ispunjene mjere iz Nacionalne strategije, kao i mjere iz Akcijskog plana za provedbu inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast u Republici Hrvatskoj. Izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 85/15) uspostavljen je zakonodavni okvir za korištenje sustava "e-Savjetovanja", kroz odredbe članka 11. koji navodi: "Savjetovanje s javnošću tijela državne uprave provode preko središnjeg državnog internetskog portala za savjetovanja s javnošću, a druga državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravne osobe s javnim ovlastima preko internetske stranice ili preko središnjeg državnog internetskog portala za savjetovanje s javnošću, objavom nacrta propisa, općeg akta

³⁹ <http://strategija.udruge.hr/index.php/aktivnosti/id-62-unaprijediti-statisticko-pracenje-podataka-u-vezi-s-radom-ocd-a-u-republici-hrvatskoj.html>

odnosno drugog dokumenta, s obrazloženjem razloga i ciljeva koji se žele postići donošenjem propisa, akta ili drugog dokumenta te pozivom javnosti da dostavi svoje prijedloge i mišljenja."

U suradnji s Ministarstvom poduzetništva i obrta i Ministarstvom uprave, Ured za udruge izradio je središnji portal za savjetovanja „e-Savjetovanja“ koji omogućuje uključivanje zainteresirane javnosti u otvorena javna savjetovanja u postupku donošenja zakona, drugih propisa i akata. Portal omogućuje građanima, organizacijama civilnoga društva, poduzetnicima, te ostalim predstavnicima zainteresirane javnosti sudjelovanje u otvorenim savjetovanjima o nacrtima zakona, drugih propisa i akata čime se pridonosi većoj kvaliteti i otvorenosti procesa oblikovanja javnih politika u Republici Hrvatskoj. Od službenog pokretanja „e-Savjetovanja“ 27. travnja 2015. godine, ostvaren je kvalitativni iskorak u pogledu dostupnosti informacija o otvorenim savjetovanjima široj javnosti, jednostavnosti komentiranja nacrti zakona, drugih propisa i akata, ali također i u odnosu na efikasnost postupanja tijela državne uprave po pitanju obrade zaprimljenih komentara i pripreme izvještaja o rezultatima savjetovanja. Ured za udruge izrađuje godišnja Izvješća o provedbi savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u suradnji s nadležnim ministarstvima i Vladinim uredima u kojima je vidljiv značajan napredak u broju provedenih savjetovanja, ali i u interesu predstavnika zainteresirane javnosti za sudjelovanjem u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (u odnosu na 2012. godinu, u 2016. godini povećao se broj javnih savjetovanja o nacrtima zakona, drugih propisa i akata za čak 455%).

S ciljem podizanja razine kompetencija djece i mladih za društvenu i političku participaciju, Nacionalna strategija bavila se i mehanizmom za podizanje tih kompetencija - neformalnim obrazovanjem. Programi neformalnog obrazovanja nude inovativne metode i sadržaje koje mogu pridonijeti i razvoju boljeg i efikasnijeg formalnog odgojno-obrazovnog sustava. Ono je važan element u procesu učenja jer utječe na razvoj cjeloživotnog učenja i promoviranje socijalne uključenosti mladih. Premda postoje udruge i druge organizacije civilnoga društva koje dugi niz godina kontinuirano provode različite neformalne obrazovne programe za koje postoji kontinuiran interes građana, koordinacija između pojedinih dionika obrazovnog sustava još uvijek je slaba. U takvim uvjetima, temama građanskog odgoja i obrazovanja do sada su se bavile poglavito organizacije civilnoga društva. Također, zbog manjka ljudskih i financijskih kapaciteta organizacija civilnoga društva, broj programa neformalnog obrazovanja koje one pružaju nije velik, a u sustavu formalnog obrazovanja nisu dovoljno prepoznati pozitivni učinci programa neformalnog obrazovanja. Iako su u izvještajnom razdoblju u određenoj mjeri uvjeti za razvoj sudioničke demokracije unaprijeđeni, unatoč pojačanom angažmanu udruga u tom području i sufinanciranju njihovih projekata i programa od strane nadležnog ministarstva, nadležna tijela nisu na odgovarajući način i formalno prepoznala udruge kao pružatelje neformalnog obrazovanja.

Dodatan problem s kojim se organizacije civilnoga društva susreću jest u području obrazovanja odraslih budući da udruge ne mogu izdati javnu ispravu polazniku koji je završio verificirani program koji provodi OCD, jer to nije moguće sukladno Zakonu o obrazovanju odraslih, čime je suženo područje djelovanja udruga koje ne mogu jamčiti održivost svojih programa. Naime, prema važećem Zakonu o obrazovanju odraslih iz 2007. godine, obrazovanje odraslih „mogu provoditi pučka otvorena učilišta, osnovne škole, srednje škole, visoka učilišta, škole stranih jezika, ustanove za smještaj i skrb osoba s posebnim potrebama te penološke i druge ustanove (ustanove za obrazovanje odraslih), ako ispunjavaju uvjete propisane ovim Zakonom“ što bi bilo važno proširiti i dodatno zakonski urediti tako da bi uključivalo i udruge, koje bi trebale zadovoljiti sve formalne uvjete kao i druge pravne osobe u sustavu obrazovanja odraslih. Međutim, niti nacrt novog Zakona o obrazovanju odraslih nije predvidio odredbe koje bi ujedno i udrugama omogućavale provođenje verificiranih obrazovnih programa za odrasle osobe na način da im se pod jednakim uvjetima kao i ustanovama za obrazovanje odraslih omogući akreditiranje obrazovnih programa iz njihovog djelokruga, a slijedom toga i izdavanje javnih isprava. Tome bi prethodilo

unapređenje i pojednostavljenje sustava obrazovanje odraslih, što bi u konačnici rezultiralo većom fleksibilnosti sustava obrazovanja odraslih, čime bi se između ostalog, stvorio prostor poticanja i omogućavanja poslodavcima da aktivno uključuju zaposlenike u programe osposobljavanja i usavršavanja, ali i sudjelovanje u projektima i programima za opće dobro koje provode udruge, volontiranje za dobrobit zajednice i slično. Prema tome, bilo bi važno kada bi obrazovanje odraslih uključivalo i volontiranje u udrugama, odnosno društveno korisno učenje, a posebno u udrugama pružateljima socijalnih usluga što je svakako dobar način informalnog učenja kroz sudjelovanje.

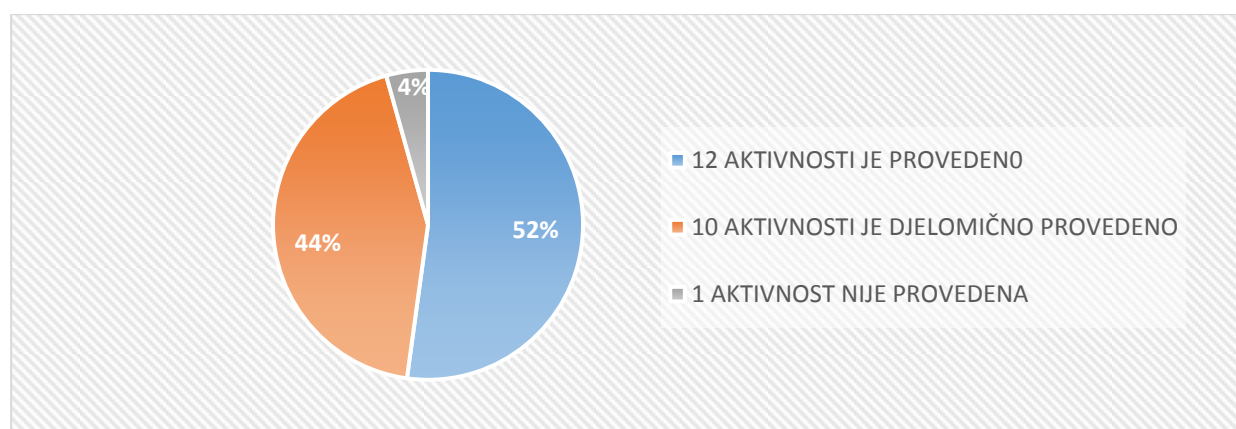
Iako u odgojno-obrazovnom sustavu od 1993. godine postoji obvezni predmet Politika i gospodarstvo u svim srednjim školama, a od 1999. godine prvi program odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo⁴⁰, u Republici Hrvatskoj prisutna je niska razina političke pismenosti i demokratske kulture građana te niska razina svijesti o važnosti sudioničke demokracije, što doprinosi osjećaju nepovjerenja građana u sustav te nositelje i provoditelje javnih politika. Činjenica da u obrazovnom sustavu ne postoji sustavan građanski odgoj i obrazovanje pridonosi i tome da se građani nedovoljno uključuju u oblikovanje javnih politika. Iz tog je razloga kao jedna od zadaća Nacionalne strategije predviđeno podizanje razine kompetencija djece i mladih za društvenu i političku participaciju. Dio organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj niz godina radi na neformalnom građanskom obrazovanju i stvaranju uvjeta za uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja u odgojno-obrazovni sustav i sustav cjeloživotnog učenja koji obuhvaća i obrazovanje odraslih. Organizacije civilnoga društva mogu doprinijeti provedbi građanskog odgoja i obrazovanja kao partneri u cjelokupnom procesu pripreme, provedbe i praćenja rezultata. Naime, uvođenjem Građanskog odgoja i obrazovanja kao međupredmetne teme pristupilo se primjeni suvremenog koncepta koji je proširen među zapadnoeuropskim zemljama, a odnosi se na racionalno korištenje predmetne teme i metode aktivnog učenja i poučavanja koje osiguravaju razvoj kompetencija zadanih programom. Za takav je koncept potrebna edukacija učitelja i nastavnika da umjesto predavačke nastave više koriste metode inovativnog i interaktivnog poučavanja usmjerenog na povezivanje sa životom i potrebama osposobljavanja za cjeloživotno učenje. Prema istraživanju „Citizenship Education in Europe“ Izvršne agencije za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu (EACEA), u europskim zemljama uspostavljeni su različiti oblici potpore učiteljima i nastavnicima, a tijela uključena u pružanje podrške uključuju obrazovne institucije na nacionalnoj i lokalnoj razini, javne i privatne centre za profesionalni razvoj, istraživačke centre i organizacije civilnoga društva. Organizacije civilnoga društva potrebno je uključiti u procese sustavne i kvalitetne provedbe građanskog odgoja i obrazovanja i to u području neformalnog obrazovanja koje organizacije civilnoga društva provode radi razvoja inovativnih metoda i strategija učenja i poučavanja koje će služiti kao podrška u području osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, te cjeloživotnog učenja, uključujući i obrazovanje odraslih. Premda su pomaci vidljivi, potrebno je osvijestiti kako je ključ uvođenja i, što je još važnije, uspješnog provođenja ovog predmeta u školama zajednički rad svih relevantnih dionika u ovom području:

- organizacija civilnoga društva koje imaju uvid u stanje na terenu i potrebe korisnika,
- stručnjaka koji će razvijati kurikulum i pratiti provedbu,
- nastavnika koji trebaju biti multiplikatori znanja i koje tim znanjima treba opremiti,
- institucija koje trebaju svojim kapacitetima i sredstvima pružiti sustavnu podršku.

⁴⁰ Nacionalni program odgoja i obrazovanja za ljudska prava (1999) Vlada Republike Hrvatske (Klasa: 004-01/99-01/05, urbroj: 5030108-99-18). On se provodio na dobrovoljnoj osnovi. Na temelju navedene odluke Vlade i Nacionalnog programa, Građanski odgoj i obrazovanje postupno se uvodio u odgojno-obrazovni sustav, što je razvidno iz sljedećih dokumenata: Nastavni plan i program za osnovnu školu iz 2006, *Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (NOK)* iz 2010.

Ured za udruge doprinio je unapređenju sudjelovanja OCD-a u procesu donošenja odluka na lokalnim razinama organiziranjem niz informativnih i edukativnih aktivnosti o modelima uključivanja organizacija civilnoga društva u radna tijela jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave, te osmišljavanjem edukativnih radionica koje su uvrštene u program Državne škole za javnu upravu.

Područje volonterstva i sektor neprofitnih medija u ovom petogodišnjem razdoblju još uvijek nisu na odgovarajući način riješeni, stoga i dalje treba aktivno i sinergijski raditi na povećanju svijesti djece i mladih o koristima volontiranja i povećanju broja građana koji volontiraju, te stvaranju preduvjeta za poboljšanje statusa neprofitnih medija. Također, s obzirom na to da je volonterstvo jedan od najsnažnijih elemenata koji pridonose razvoju i oblikovanju demokratskih promjena u svakom društvu te gospodarskom razvoju zemlje, a volonterske aktivnosti ključne su za promociju aktivnog građanstva, potrebno je jačati napore u promoviranju volonterskog rada i tako pridonijeti socijalnoj uključenosti korisnika njihovih usluga. Status neprofitnih medija je još uvijek upitan budući da je izostalo donošenje medijske strategije i raspisivanje natječaja za neprofitne medije/medije zajednice u 2016. godini.

MJERA 7. POBOLJŠATI DJELOTVORNOST SAVJETOVANJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA U POSTUPCIMA DONOŠENJA ZAKONA, DRUGIH PROPISA I AKATA

Mjera je ostvarena uspješnom provedbom 4 provedbene aktivnosti.

Dopunom Poslovnika Vlade Republike Hrvatske (NN 121/12) provedena je aktivnost ***Izmjenom Poslovnika Vlade RH propisati upućivanje prijedloga nacrtu propisa u obavezan postupak savjetovanja (sukladno Kodeksu savjetovanja) te obveznu dostavu izvješća o provedenom savjetovanju uz prijedlog zakona i drugih propisa.*** Dopunjeni Poslovnik Vlade Republike Hrvatske propisuje da se prilikom upućivanja u proceduru Vlade, uz nacrt prijedloga zakona, drugih propisa i akata, prilažu i izvješća o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću, ukoliko su takva savjetovanja bila provedena, u skladu s posebnim propisom, odnosno Kodeksom savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata.

Također je **uspostavljen i proveden sustav redovitog praćenja provedbe Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata na nacionalnoj razini.** Naime, Ured za udruge redovito je izrađivao godišnja izvješća o provedbi savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata u suradnji s nadležnim ministarstvima i Vladinim uredima. Izvješća, u kojima je vidljiv značajan napredak u broju provedenih savjetovanja, ali i u interesu predstavnika zainteresirane javnosti za sudjelovanjem u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (u odnosu na 2012. godinu, u 2016. godini povećao se broj

javnih savjetovanja o nacrtima zakona, drugih propisa i akata od čak 455%), dostupna su na internetskoj stranici Ureda za udruge⁴¹.

Budući da je jedna od zadaća iz Nacionalne strategije, ali i Akcijskog plana za provedbu inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast za razdoblje 2014.-2016. bila **uspostaviti jedinstven internetski sustav za savjetovanje s javnošću u donošenju novih zakona, drugih propisa i akata**, u suradnji s Ministarstvom poduzetništva i obrta i Ministarstvom uprave, Ured za udruge izradio je središnji portal za savjetovanja „e-Savjetovanja“⁴² (savjetovanja.gov.hr) koji svim zainteresiranima omogućuje uključivanje u otvorena javna savjetovanja o nacrtima zakona, drugih propisa i akata. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 85/15) jasnije je propisan postupak savjetovanja s javnošću te je, između ostaloga, propisano da tijela državne uprave provode savjetovanje s javnošću preko središnjeg državnog internetskog portala za savjetovanja s javnošću, dok druga državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravne osobe s javnim ovlastima, savjetovanja provode putem svojih internetskih stranica ili preko portala za savjetovanje. Zaključkom Vlade Republike Hrvatske, Ured za udruge je zadužen za koordinaciju uspostave i korištenja portala „e-Savjetovanja“.

U tom kontekstu bilo je potrebno **provoditi sustavnu izobrazbu koordinatora za savjetovanje i ostalih državnih službenika u tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave radi osposobljavanja za učinkovitu primjenu Kodeksa savjetovanja**. Stoga je Ured za udruge osmislio i od veljače 2015. godine kontinuirano provodio radionice o korištenju sustava „e-Savjetovanja“. Do kraja 2016. godine provedeno je 60 radionica za 510 polaznika, a od veljače 2016. godine dogovorena je suradnja s Državnom školom za javnu upravu te su radionice uvrštene u program Državne škole. Na internetskim stranicama Ureda za udruge izrađena je podstranica na kojoj se mogu pronaći sve relevantne informacije za koordinatore savjetovanja u tijelima državne uprave (Smjernice za primjenu Kodeksa savjetovanja, Priručnik za savjetovanja, obrasci), uključujući i popis koordinatora s kontaktima⁴³. U sklopu portala „e-Savjetovanja“ izrađena je baza koja sadržava i bazu savjetodavnih tijela⁴⁴, odnosno informacije o tome tko su članovi pojedinih savjetodavnih tijela, uključujući članove radnih skupina za izradu zakona, drugih propisa i akata. Povjerenik za informiranje 2016. godine predstavio je *Priručnik za provedbu savjetovanja sa javnošću za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave*⁴⁵.

MJERA 8. POBOLJŠATI ZAKONSKI OKVIR ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PRISTUP INFORMACIJAMA I UNAPRIJEDITI NJEGOVU PROVEDBU

Realizacija ove mjere bila je predviđena provedbom jedne aktivnosti te je ta aktivnost djelomično provedena.

2013. godine usvojen je Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/13)⁴⁶, kojim su propisane nove obveze državnih tijela u vezi s proaktivnom objavom dokumenata u svrhu savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, kao i ponovno korištenje informacija javnog sektora te obveza objavljivanja izvješća o provedenim savjetovanjima. Ovim Zakonom osigurana je uspostava institucije Povjerenika za informiranje s ciljem učinkovitog promoviranja i osiguravanja prava na pristup informacijama. **Zakon o pravu na pristup informacijama je izmijenjen i dopunjen** Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o pravu na pristup informacijama (NN 85/15)⁴⁷ čime je jasnije propisan postupak savjetovanja s javnošću te

⁴¹ <https://udruge.gov.hr/pristup-informacijama/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscu/provedba-kodeksa-savjetovanja/276>

⁴² <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/Dashboard>

⁴³ <https://udruge.gov.hr/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscu/286>

⁴⁴ <https://savjetovanja.gov.hr/baza-savjetodavnih-tijela/1118>

⁴⁵ <https://savjetovanja.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Prirucnik%20za%20provedbu%20savjetovanja%20JLPS.pdf>

⁴⁶ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html

⁴⁷ Dokumenti su dostupni na: <http://www.pristupinfo.hr/pravni-okvir/>

je, između ostaloga, propisano da tijela državne uprave provode savjetovanje s javnošću preko središnjeg državnog portala za savjetovanja s javnošću „e-Savjetovanja“.

MJERA 9. USPOSTAVITI PROGRAME OSPOSOBLJAVANJA DUŽNOSNIKA I SLUŽBENIKA NA DRŽAVNOJ I LOKALNOJ RAZINI ZA UČINKOVITU SURADNJU S CIVILNIM DRUŠTVOM U OBLIKOVANJU I PROVEDBI JAVNIH POLITIKA

Ostvarenje ove mjere predviđeno je kroz provedbu 2 aktivnosti od kojih je prva djelomično provedena a druga provedena.

Teme u vezi sa sudioničkom demokracijom, savjetovanjima sa zainteresiranom javnošću te pravom na pristup informacijama djelomično su **uvrštene u sadržaj državnog stručnog ispita, odnosno pripreme seminara za taj ispit.** Ministarstvo uprave je u postupku redefiniranja sadržaja i postupka polaganja državnog ispita pri izradi novog kurikulumu ispita iz predmeta „Ustavno ustrojstvo, pristup informacijama i zabrana diskriminacije“ uvrstilo nova podpodručja ispitivanja: pravo na pristup informacijama i zabrana diskriminacije. U posebnim dijelovima - opća uprava: odnosi s javnošću i protokol, informatički poslovi i informacijsko – dokumentacijski poslovi Programa za polaganje Državnog stručnog ispita također je sadržano područje pravo na pristup informacijama. U predmet „Službenički odnosi i službenička etika“ će se u narednom razdoblju uvrstiti nova podpodručja ispitivanja: borba protiv korupcije i etika službenika.

Ured za udruge, u suradnji s Državnom školom za javnu upravu **provodio je i informativne i edukativne aktivnosti o modelima uključivanja organizacija civilnoga društva u radna tijela jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave.** Tako su održavane radionice namijenjene službenicima koji u svakodnevnom radu surađuju s udrugama i drugim službenicima (*Više o tome u izvješću o mjeri 1).* Organizirano je i nekoliko panel rasprava s ciljem promoviranja sudjelovanja organizacija civilnoga društva u procesima donošenja odluka, na nacionalnoj i lokalnoj, te europskoj razini. Ured za udruge organizirao je i dodatne javne rasprave koje su bile usmjerene na pitanja suradnje između građana, organizacija civilnoga društva i tijela javne vlasti. Kao primjer treba istaknuti raspravu „Kako potaknuti bolju suradnju građana, organizacija civilnoga društva i lokalne uprave“ održanu u 2013. godini u Dubrovniku u organizaciji Ureda za udruge i Hrvatske alijanse za Europsku godinu građana, i raspravu „Aktivni građani i civilno društvo za razvoj lokalne zajednice“ održanu 2013. u Koprivnici. Iste godine, u organizaciji Ureda za udruge i Grada Duge Rese, u Dugoj Resi je održana rasprava i radionica „Kako unaprijediti savjetovanje s javnošću u postupcima odlučivanja na lokalnoj razini?“, a u organizaciji Ureda za udruge, Državne škole za javnu upravu i Virovitičko-podravskoe županije, u Velikoj vijećnici Virovitičko-podravskoe županije održana je rasprava i radionica „Javna uprava i civilno društvo – modeli suradnje u oblikovanju javnih politika“.

MJERA 10. UVESTI I SUSTAVNO PROVODITI GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE NA SVIM RAZINAMA OBRAZOVNOG SUSTAVA

Ova mjera realizirala se kroz 5 provedbenih aktivnosti od čega su druga i četvrta aktivnost provedene, dok su prva, treća i peta aktivnost djelomično provedene.

Nacionalnom strategijom predviđeno je **uvođenje građanskog odgoja i obrazovanja u redovni obrazovni sustav.** Iako su još otvorene akademske i druge javne rasprave o njegovom konačnom modelu provedbe, kurikulum građanskog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama u izvještajnom razdoblju (od 2012. do 2014. godine) eksperimentalno se provodio u 12 osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj kao međupredmetna tema, dok se u pojedinim jedinicama lokalne samouprave, poput Grada Rijeke, od školske godine 2016./2017. provodio kao zasebni predmet (izvannastavna aktivnost) u šest škola (peti i šesti razred). Naime, nakon što je 2012. godine donesena Odluka o eksperimentalnoj provedbi i praćenju provedbe Kurikuluma građanskoga odgoja i obrazovanja u dvanaest osnovnih i srednjih škola u šk. god.

2012./2013. i 2013./2014, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta 2013. godine je imenovalo stručno Povjerenstvo za pripremu provedbe Građanskog odgoja i obrazovanja u šk. god. 2014./2015. Povjerenstvo je izradilo izmjene i dopune Kurikuluma građanskoga odgoja i obrazovanja te donijelo sljedeće zaključke: građanski odgoj i obrazovanje uvodi se od šk. god. 2014./2015. obavezno međupredmetno u sve razrede osnovne škole i u srednje škole; uvodi se kao poseban obavezan predmet u 8. razred osnovne škole te u 1. i 2. razred srednje škole, šk. god. 2015./2016., odnosno kad se stvore sve pravne i kurikularne pretpostavke; i dalje će se eksperimentalno provoditi u zainteresiranim školama kao izborni predmet, i u srednjim školama kao fakultativni predmet. Donošenjem Odluke o Programu i Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole (NN 104/14)⁴⁸ Program međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole postao je obavezan za sve osnovne i srednje škole te je od početka šk. god. 2014./2015. započela njegova primjena u svim osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj. Građanski odgoj nije uveden kao zaseban predmet, nego međupredmetno što znači povezivanje postojećih sadržaja oko ključnih pojmova građanskog odgoja i obrazovanja, njihovog horizontalnog i vertikalnog povezivanja, produbljivanja i proširivanja kroz cijelu osnovnu i srednju školu. Eksperimentalni program građanskog odgoja i obrazovanja u osmom razredu osnovne škole provodio se u šk. god. 2014./2015. u 30 škola, u 2015./2016. u 23 škole i u 2016./2017. u 21 školi.

Praćenje i vrednovanje provedbe programa građanskog odgoja i obrazovanja povjereno je Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Istraživačko-obrazovnom centru za ljudska prava i demokratsko građanstvo Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Agenciji za odgoj i obrazovanje i Mreži mladih Hrvatske s partnerima (Centar za mirovne studije i GONG).

Budući da je stručno usavršavanje nastavnika jedna od temeljnih pretpostavki za uspješno provođenje građanskog odgoja i obrazovanja, u izvještajnom razdoblju također se **provodilo i podupiralo trajno stručno usavršavanje odgojitelja, učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u području građanskog odgoja i obrazovanja**. Naime, Agencija za odgoj i obrazovanje je kontinuirano provodila stručno usavršavanje iz područja građanskog odgoja i obrazovanja za sve odgojno-obrazovne radnike. Agencija je u 2012. godini organizirala 22 seminara, konferencije i radionice osposobljavanja nastavnika za ostvarivanje građanskog odgoja i obrazovanja, te 96 skupova županijskih stručnih vijeća čime je obuhvaćeno 4.058 učitelja, nastavnika i ravnatelja na području cijele Republike Hrvatske. U 2013. i 2014. godini organizirala je 268 državnih i županijskih stručnih skupova za ravnatelje, nastavnike i stručne suradnike u osnovnim i srednjim školama, za pripremu provedbe programa i provedbu građanskog odgoja i obrazovanja čime je obuhvaćeno 20.132 djelatnika. U 2015. godini organizirana su 92 državna, međuzupanijska i županijska stručna skupa namijenjena stručnom usavršavanju za provođenje građanskog odgoja i obrazovanja za 4.542 sudionika, dok je tijekom 2016. organizirano 13 skupova sa 465 sudionika.

Svake godine, od donošenja Odluke o Programu međupredmetnih i interdisciplinarnih Sadržaja građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole (NN 104/14), ravnateljima svih osnovnih i srednjih škola Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta dostavljalo je Preporuku za provođenje Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole. Međutim, sustavno praćenje opsega i kvalitete provedbe građanskog odgoja i obrazovanja još uvijek nije uspostavljeno, odnosno **u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta i Agenciji za odgoj i obrazovanje nisu razvijene baze podataka o provedbi građanskog odgoja i obrazovanja**. Ipak, Agencija vodi e-podatke o učenicima, učiteljima i nastavnicima koji sudjeluju na državnim smotrama iz područja

⁴⁸ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_08_104_2019.html

građanskog odgoja i obrazovanja te o odgojno-obrazovnim djelatnicima koji sudjeluju na stručnim usavršavanjima koja Agencija provodi i organizira.

Kompetencije potrebne za interaktivno učenje i poučavanje građanskog odgoja i obrazovanja sukladno Nacionalnoj strategiji, trebale su biti **uvrštene na nastavničkim studijima za buduće učitelje i nastavnike**. Na Sveučilištu u Rijeci - Filozofskom i Učiteljskom fakultetu aktivni su postojeći te su razvijeni novi redovni i izborni kolegiji na preddiplomskoj i diplomskoj razini, usmjereni stjecanju kompetencija studenata za civilno zalaganje u zajednici, njegovo dublje razumijevanje i kritički osvrt. U okviru Sveučilišta u Zagrebu na Učiteljskom fakultetu putem cijelog niza kolegija buduće učitelje primarnog obrazovanja i odgojitelje predškolske djece kontinuirano se osposobljava za interaktivno učenje i podučavanje građanskog odgoja i obrazovanja. Na Fakultetu organizacije i informatike, u okviru diplomskog studija Informatika u obrazovanju, teme u vezi s građanskim odgojem i obrazovanjem implementirane su u kurikulum svih nastavničkih studija (npr. promoviranje rodno osviještene politike, promoviranje multikulturalnosti, promoviranje različitosti itd.). Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu definirane su kompetencije za 3 studijska programa u koje su ugrađeni kompetencije važne za promicanje građanskog odgoja i obrazovanja. Na razini Sveučilišta u Zadru, na nastavničkim i učiteljskim studijima u nizu kolegija uvrštene su kompetencije potrebne za interaktivno učenje i poučavanje građanskog odgoja i obrazovanja kroz prepoznavanje, uvažavanje i prihvaćanje različitosti i naglašavanje bogatstva života u multikulturalnom društvu, te kroz razvoj interkulturalnih odnosa, a razvoj građanske kompetencije također prožima i većinu kolegija koji se izvode u sklopu studijskih programa Odjela za sociologiju Sveučilišta u Zadru. Na Sveučilištu u Osijeku, kompetencije potrebne za interaktivno učenje uvrštene su u većinu kolegija na nastavničkim studijima koji se izvode na Filozofskom fakultetu, ali i na kolegijima drugih fakulteta unutar Sveučilišta.

Premda je bilo predviđeno da se u **program rada Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja uključuje izrada ishoda i kompetencija stečenih građanskim odgojem i obrazovanjem**, ishode i/ili kompetencije u okviru nekog odgojno-obrazovnog područja izrađuje isključivo nadležno Ministarstvo znanosti i obrazovanja u suradnji s Agencijom za odgoj i obrazovanje, a Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja provodi vanjsko vrednovanje tih sadržaja. Prema Odluci nadležnog Ministarstva iz 2014. „zadaca Nacionalnog centra je vrednovanje Eksperimentalnog programa građanskog odgoja i obrazovanja za 8. razred osnovne škole u školskoj godini 2014./2015. i Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja Građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole“ te redovito izvještavanje o tome.

Rezultati provedbe Kurikuluma građanskog odgoja i obrazovanja u 12 osnovnih i srednjih škola za školsku godinu 2012./2013., odnosno učinci eksperimentalne provedbe Kurikuluma građanskog odgoja i obrazovanja objedinjeni su i objavljeni u studiji koju je izradio Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja – *(Ne)moć građanskog odgoja i obrazovanja*⁴⁹ (2015).

MJERA 11. OSIGURATI POTPORU ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE PODUPIRU RAZVOJ SUDIONIČKE DEMOKRACIJE I NJIHOVIM PROGRAMIMA TE OSIGURATI PREDUVJETE ZA NJIHOVO VREDNOVANJE

Provedba ove mjere planirana je kroz 4 provedbene aktivnosti, od koje jedna (četvrta) nije provedena.

Građanske inicijative i organizacije civilnoga društva informirane su i educirane kroz edukaciju o postupcima savjetovanja, praćenja zakonodavnog postupka i animiranju građana za sudjelovanje u postupcima savjetovanja. Na središnjem državnom portalu „e-savjetovanja“ mogu se pronaći sve

⁴⁹ https://www.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2016/06/GOO_e_publikacija.pdf

relevantne informacije o provedbi savjetovanja, uključujući i pregled svih otvorenih i zatvorenih savjetovanja s javnošću, a stranica sadrži i ulaz u aplikaciju koja svim zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama omogućuje uključivanje u otvorena savjetovanja. Izvješća o provedenom savjetovanju su po objavi dostupna svima zainteresiranim u samom sustavu „e-Savjetovanja“, a uključuju i pregled svih komentara, kao i odgovore nadležnih tijela na njih. U svrhu informiranja javnosti o mogućnostima sudjelovanja u oblikovanju novih propisa putem aplikacije „e-Savjetovanja“, u listopadu 2015. godine izrađen je video spot o „e-Savjetovanjima“⁵⁰ te je pokrenuta kampanja putem sredstava javnog priopćavanja i društvenih mreža. U organizaciji Ureda za udruge i Hrvatske Alijanse Europske godine građana 2013. održane su 3 rasprave na temu „Sudjelovanje građana u procesima odlučivanja“, čiji je cilj bio potaknuti uključivanje građana u procese odlučivanja na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Rasprave su održane u Sisku (30-ak sudionika), Vukovaru (30-ak sudionika) i Dubrovniku (50-ak sudionika).

Razvoj sudioničke demokracije, odnosno uključivanje građana i OCD-a u procese utvrđivanja prioriteta u lokalnoj zajednici te stvaranja i praćenja javnih politika i programa na lokalnim razinama poticalo se kroz raspisane natječeaje i financirane projekte i programe s ciljem razvoja sudioničke demokracije, odnosno uključivanja građana i OCD-a u procese utvrđivanja prioriteta u lokalnoj zajednici te stvaranja i praćenja javnih politika i programa na lokalnim razinama. Nacionalna zaklada razvila je poseban oblik razvojne suradnje u području sudioničke demokracije u okviru kojega je putem savjetovanja i financiranja projekata poticala jedinice lokalne samouprave na uključivanje u postupak zajedničkog utvrđivanja i rješavanja prioriteta društvenog razvoja u lokalnoj zajednici. Natječaj objavljen 2012. godine bio je namijenjen gradovima u Republici Hrvatskoj s manje od 30.000,00 stanovnika koji su sudjelovali u postupku iskazivanja interesa za suradnju s Nacionalnom zakladom u području unapređenja i/ili uspostave učinkovitih modela uključivanja građana u utvrđivanje javnih potreba za društveni razvoj grada te praćenje njihove provedbe, a sve u cilju unapređenja kvalitete života građana i građanki u lokalnoj zajednici. U istoj godini odobrena su financijska sredstva Nacionalne zaklade za 12 gradova do 30.000,00 stanovnika u ukupnom iznosu od 2.921.032,10 kuna, dok je u 2013. godini provedeno 10 projekata društvenog razvoja. Sufinanciranim projektima u gradovima Nova Gradiška, Duga Resa, Pazin, Beli Manastir, Grubišno Polje, Novi Marof i Križevci uređen je javni prostor u vlasništvu koji je potom stavljen na raspolaganje građanima i organizacijama civilnoga društva za organizaciju raznih događanja: radionica, izložbi, predavanja, savjetovanja lokalne samouprave s građanima i drugih aktivnosti. U okviru natječaja „Zajedno za bolje“ objavljenog u 2013. godini od 7 prijavljenih gradova do 30.000 stanovnika podržano je njih 4 - Korčula, Kraljevica, Omiš i Pregrada, a oni su kroz odobrene podrške ukupnog iznosa od 547.050,00 kn unaprijedili i/ili uspostavili učinkovite modele uključivanja građana u utvrđivanje javnih potreba za društveni razvoj grada te praćenje njihove provedbe, a sve u cilju unapređenja kvalitete življenja građana i građanki u lokalnoj zajednici.

Izostanak kvalitetne infrastrukture za djelovanje organizacija civilnoga društva u lokalnim zajednicama bio je poticaj Nacionalnoj zakladi da pokrene i Pilot-program „Prostori (su)djelovanja“ kako bi se u sinergiji gradske samouprave i organizacija civilnoga društva iznašli primjereni prostori za društvene i društveno-kulturne centre. Pilot-programom „Prostori (su)djelovanja“ potaknuti su gradovi u Republici Hrvatskoj na uvođenje novih oblika sudioničke demokracije u kontekstu mogućnosti društvenog i ekonomskog razvoja Republike Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju. Na objavljeni javni poziv u 2014. godini svoj interes za sudjelovanje u ovom programu iskazalo je 35 gradova, a nakon procjene odobrena je podrška za 20 gradova⁵¹ za pripremu idejnog rješenja i/ili plana održivosti budućeg društvenog, odnosno društveno-kulturnog centra. Ove podrške omogućile su pripremnu fazu koja je stvorila

⁵⁰ <https://savjetovanja.gov.hr/vijesti/video-spot-e-savjetovanja/113>

⁵¹ https://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/pozivi_na_suradnju/rezultati/2014/prostori_sudjelovanja.pdf

preduvjete za prijavu gradova u suradnji s organizacijama civilnoga društva na ciljane natječeaje u području osposobljavanja društveno-kulturnih centara u lokalnim zajednicama koji će se financirati iz strukturnih fondova Europske unije.

Ured za udruge, u suradnji s Mrežom mladih Hrvatske, proveo je savjetovanje sa 120 organizacija civilnoga društva o programima neformalnog obrazovanja. Temeljem toga **uspostavljen je online Katalog programa neformalnog obrazovanja koje provode organizacije civilnoga društva** (<http://www.edukatalog.info/>).

Nisu stečeni uvjeti za **analizu postojećeg stanja u vezi s neformalnim obrazovanjem te postavljanje kriterija i postupaka validacije i moguće certifikacije** te će ta aktivnost biti uvrštena u Nacionalu strategiju za razdoblje 2018. – 2022.

MJERA 12. UVOĐENJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH SADRŽAJA USMJERENIH STJECANJU ZNANJA, STAVOVA I VRIJEDNOSTI U VEZI S VOLONTIRANJEM U OBRAZOVNI SUSTAV

Mjera je realizirana provedbom jedne provedbene aktivnosti i djelomičnom provedbom druge provedbene aktivnosti.

U izvještajnom razdoblju **podupiralo se organiziranje volonterskih programa koje provode OCD-i u obrazovnim institucijama**. Članice Hrvatske mreže volonterskih centara kontinuirano su radile na promociji koncepta tzv. školskog volontiranja i odgoja za volontiranje kroz informiranje i savjetovanje obrazovnih ustanova o postavljanju volonterskih programa/klubova u školama, prezentacije i edukacije za učenike i zaposlenike u školama te kroz povezivanje obrazovnih ustanova s organizacijama u zajednici, kao i uključivanjem u nacionalnu kampanju „Hrvatska volontira“. Osim navedenoga, članice HMVC-a u partnerstvu provodile su i projekte koje je podržalo Ministarstvo socijalne politike i mladih, usmjerene na osnaživanje volonterskih klubova u školama u razdoblju od 2013. do 2015. godine („Školski volonteri – osnaživanje javnih odgojno - obrazovnih ustanova za uključivanje volontera u rad s djecom i promicanje volonterskih inicijativa“ i „Odgoj za volontiranje u osnovnoškolskim klupama“) čiji je cilj bio implementacija novog koncepta volontiranja u javnim odgojno-obrazovnim ustanovama, gdje su mladi nezaposleni stručnjaci volontirali i organizirali volonterske akcije na razini škole, ali i šire lokalne zajednice. Hrvatska mreža volonterskih centara također je dala znatan doprinos razvoju volonterskih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama kroz projekt "Pokreni sebe, promijeni svijet" financiran putem pretpripravnog programa IPA. Kroz projekt je ukupno 78 djelatnika srednjih škola i ostalih ustanova koje rade s mladima (učeničkih domova, odgojnih domova, centara za mlade) educirano za ulogu koordinatora volontera. Kroz projekt je izrađen priručnik *Generacija za V – priručnik o volontiranju srednjoškolaca*⁵² objavljen 2014. godine i prosljeđen gotovo svim srednjim školama u Hrvatskoj. Isto tako, pokrenuta je zasebna Facebook stranica "Frendove ekipiraj i volontiraj!" namijenjena volonterskim aktivnostima u školama te posebna nadogradnja stranice www.volontiram.info kroz koju mladi mogu na jednostavan način objaviti rezultate svojih volonterskih akcija i tako im povećati vidljivost. U suradnji s reklamnom agencijom IMAGO osmišljena je nacionalna kampanja o volontiranju mladih u cilju promocije volonterstva. Kampanja je povezana s nacionalnom manifestacijom „Hrvatska volontira“ održanom 2014. godine kada je 249 organizacija civilnoga društva organiziralo 317 volonterskih aktivnosti uključujući 6.222 volontera i ukupno je 65.622,5 volonterskih sati poklonjeno društvu.

S ciljem **razvijanja sustava prepoznavanja i vrednovanja volontiranja učenika i studenata sukladno postojećoj pozitivnoj praksi EU-a** u izvještajnom razdoblju pratio se broj učenika uključenih u volontiranje i odgoj za volontiranje te škola koje su pokrenule školske volonterske klubove uz podršku

⁵² http://www.vcz.hr/userfiles/Prirucnik_Generacija%20za%20V_ucenici_web.pdf

volonterskih centara i drugih organizacija civilnoga društva koje se bave razvojem obrazovanja. Nisu dostupni sveobuhvatni podaci o broju škola koje provode volonterske programe jer nije izrađena javna baza volonterskih programa u obrazovnim ustanovama, no iz godišnjih izvješća volonterskih centara vidljivo je da je u porastu broj obrazovnih ustanova uključenih u savjetovanje o pokretanju volonterskog programa i radionice volonterskih centara, ali i broj učenika uključenih u volontiranje i odgoj za volontiranje. U tijeku provedbe Nacionalne strategije nije razvijen alat za prepoznavanje i vrednovanje volontiranja namijenjen specifično učenicima i studentima, no izrađena je Potvrda o kompetencijama stečenim kroz volontiranje. Hrvatska mreža volonterskih centara i Mreža mladih Hrvatske izradile su i Povelju o kompetencijama stečenim volontiranjem namijenjenu poslodavcima kako bi ih potaknule na bolje vrednovanje volonterskog iskustva pri zapošljavanju i napredovanju. Prepoznavanje i vrednovanje volontiranja učenika i studenata ostvaruje se i putem volonterske knjižice. Ured za udruge i Hrvatska udruga za odnose s javnošću, u suradnji s Hrvatskom mrežom volonterskih centara, u sklopu nacionalne manifestacije Dani otvorenih vrata udruga 2016., dodijelili su nagradu u obliku komunikacijske podrške društveno korisnim programima⁵³, a nagrade su primile dvije udruge koje su prijavile najuspješniji prijedlog za provođenje kampanje za promicanje volonterstva među mladima.

MJERA 13. POBOLJŠATI UVJETE ZA DJELOVANJE NEPROFITNIH MEDIJA

Ova mjera realizirala se kroz 5 provedbenih aktivnosti od kojih je četvrta aktivnost provedena dok su preostale 4 aktivnosti djelomično provedene.

Ministarstvo kulture je u suradnji s drugim institucijama te predstavnicima neprofitnog medijskog sektora djelomično **provelo analizu i vrednovanje medijskog zakonodavstva i regulative u odnosu na uvjete za djelovanje neprofitnih medija**. Analiza je bila temelj za izradu *Radnih materijala za raspravu o medijskoj politici RH*, u kojima se posebno poglavlje odnosi na medije trećeg sektora/neprofitne medije. *Nacrt prijedloga medijske politike RH do 2020.* izrađen je u Ministarstvu kulture 2015. godine, ali u izvještajnom razdoblju nije upućen Vladi RH na usvajanje.

S ciljem **definiranja zakonskog statusa i novih modela financiranja neprofitnih medija kao područja djelovanja od interesa za opće dobro** bilo je potrebno izraditi prijedlog izmjena zakona kojima se uređuje status i način financiranja neprofitnih medija te uspostaviti nove modele i namjenske izvore financiranja neprofitnih medija na nacionalnoj razini. O Prijedlogu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektroničkim medijima proveden je postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, te je Zakon usvojen na sjednici Hrvatskog sabora u srpnju 2013. Osim postavljanja definicije neprofitnih medija, uveden je i novi model financiranja neprofitnih medija putem Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Sredstva Fonda kao državnu potporu ili potporu male vrijednosti putem natječaja dodjeljuje Vijeće za elektroničke medije na jednogodišnjoj ili višegodišnjoj razini za sufinanciranje proizvodnje programa određenih kategorija nakladnicima elektroničkih medija (radija i televizije na lokalnoj i regionalnoj razini, neprofitnoga radija i televizije), neprofitnim pružateljima (medijskih usluga koji imaju dopuštenje i elektroničkih publikacija) te neprofitnim proizvođačima radijskog i audiovizualnog programa. Sredstva Fonda osigurava HRT u visini 3% od mjesečno prikupljenih sredstva na ime RTV pristojbe, odnosno oko 32 milijuna kuna godišnje.

Jačanje potpore elektroničkim publikacijama organizacija civilnoga društva u sklopu dodjele bespovratnih sredstava OCD-ima od strane tijela državne uprave očitovalo se kroz broj natječaja i iznos sredstava isključivo namijenjenih potpori elektroničkih publikacija, odnosno kroz broj financiranih elektroničkih publikacija organizacija civilnoga društva. Ministarstvo kulture je putem Poziva za predlaganje programa javnih potreba u kulturi za programsko područje sufinanciranja elektroničkih

⁵³<https://udruge.gov.hr/vijesti/javni-poziv-za-dodjelu-nagrade-komunikacijska-podrska-drustveno-korisnim-programima-udruga/3510>

publikacija u razdoblju od 2012. do 2016. dodijelilo 45 potpora za elektroničke publikacije organizacija civilnoga društva u kulturi i umjetnosti u ukupnom iznosu od 1.950.000,00 kuna. Od 2012. do 2015. godine Ministarstvo kulture je provodilo natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim medijima za čiju su provedbu sredstva osigurana iz dijela prihoda od igara na sreću: Javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim medijima u ukupnom godišnjem iznosu od približno 3.000,000 kn (2013., 2014. i 2015.) kojim je financirano približno 20 neprofitnih medija po jednom Javnom pozivu, te Javni poziv za ugovaranje novinarskih radova u neprofitnim medijima, u godišnjem iznosu od približno 300.000,00 kn, kojim je financirano 35 novinarskih stipendija po jednom Javnom pozivu. U 2016. nije raspisan niti jedan od navedenih natječaja.

Na inicijativu Ureda za udruge, u **Ugovor između Hrvatske radiotelevizije i Vlade RH** za razdoblje od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2017. unesena je sljedeća odredba: „U skladu s člankom 11. Zakona o HRT-u, HRT će najmanje 15% svojeg televizijskog godišnjeg programskog proračuna osigurati za nabavu europskih djela neovisnih proizvođača, od čega će polovina biti namijenjena za djela proizvedena izvorno na hrvatskom jeziku, pri čemu će se osobito voditi računa o djelima neprofitnih proizvođača“ (članak 57). Time je **osnažena programska i financijska potpora neprofitnim medijskim projektima te vidljivost djelovanja za opće dobro.**

U postupku javnog natječaja za dodjelu koncesija, u okviru raspoloživih slobodnih frekvencija, dodatnu pažnju potrebno je bilo **posvetiti ponuditeljima za obavljanje djelatnosti neprofitne televizije i/ili radija, u okviru raspoloživih slobodnih frekvencija.** U postupku izrade studije opravdanosti Agencija za elektroničke medije (AEM) raspisivala je Poziv za iskazivanje javnog interesa za djelovanje elektroničkih medija kojim su se pozivale udruge, znanstvene, kulturne, sportske, strukovne, vjerske, obrazovne, humanitarne udruge i institucije, kao i ostale zainteresirane pravne i fizičke osobe, da dostave pisano očitovanje o postojanju javnog interesa te o značenju elektroničkih medija za njihov rad. U tom kontekstu AEM je posvećivao pažnju ponudama neprofitnih organizacija te među njima i neprofitnim ponuditeljima za obavljanje djelatnosti neprofitne televizije i/ili radija.⁵⁴

⁵⁴ Više na linku: <http://www.e-mediji.hr/hr/aem/koncesije/>

III. OSNAŽIVANJE ULOGE OCD-a ZA DRUŠTVENO-EKONOMSKI RAZVOJ

CILJEVI

- osigurati održivost socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva
- razviti sustav praćenja i kontinuiranog unapređivanja kvalitete socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva
- unaprijediti prepoznatost uloge volontiranja u pružanju socijalnih usluga
- povećati vidljivost djelovanja organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja
- podupirati razvoj i značaj socijalnih inovacija za društveno-ekonomski razvoj
- stvoriti normativni i institucionalni okvir za razvoj socijalnog poduzetništva
- razviti socijalno poduzetništvo kao polugu društvenog razvoja i smanjenja siromaštva
- informirati opću javnost o temama u vezi sa socijalnim poduzetništvom
- povećati udio zaposlenih u organizacijama civilnoga društva

Uz postojeću ulogu organizacija civilnoga društva u zagovaranju tema od javnog interesa, OCD-i su sve više prepoznati kao pružatelji socijalnih usluga te kao katalizatori zapošljavanja i socijalne kohezije na lokalnim razinama. Djelovanje organizacija civilnoga društva u području socijalne skrbi usmjereno je na zaštitu ranjivih skupina (djeca i mladi, žene, osobe s invaliditetom, starije i nemoćne osobe, nezaposleni, žrtve nasilja, žrtve trgovanja ljudima, beskućnici, ovisnici o drogama i drugim opojnim sredstvima i dr.) radi integracije korisnika u društvo poboljšanjem kvalitete njihova života te pružanje pomoći korisnicima u prevladavanju stanja socijalne isključenosti i siromaštva. Osim toga, organizacije civilnoga društva zagovaraju prava određenih skupina utječući na javne politike te uvode novine u područje pružanja socijalnih usluga; mobiliziraju dodatne ljudske i financijske resurse, pri čemu posebno valja istaknuti potencijal koji predstavlja volonterski rad.

S obzirom na aktualne promjene pristupa pružanju socijalnih usluga u Republici Hrvatskoj, pri čemu se RH opredijelila za decentralizaciju i deinstitucionalizaciju usluga za koje država nema dovoljno ljudskih

resursa, ili postoji nejednaka regionalna pokrivenost socijalnim uslugama u lokalnim zajednicama, uloga OCD-a postaje još važnija. Stoga je potrebno jačati kapacitete OCD-a za pružanje socijalnih usluga. Socijalne usluge koje pružaju OCD-i potrebno je uskladiti s rastom kompleksnosti potreba korisnika, uspostavom uravnotežene mreže institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi (socijalne usluge utemeljene u zajednici), razvojem usluga koje potiču zapošljavanje marginaliziranih skupina, odnosno skupina u riziku od socijalne isključenosti, razvojem socijalnog planiranja na lokalnim razinama, razvojem standarda kvalitete socijalnih usluga te isticanjem potrebe za integracijom socijalnih usluga.

Neki od problema s kojima se OCD-i susreću odgovarajući na izazove razvoja socijalnih usluga odnose se na ograničene kapacitete manjih OCD-a za upravljanje projektima. Rad malih OCD-a utemeljenih u lokalnoj zajednici često je smješten u slabije razvijenim područjima s ograničenim pristupom potrebnim izvorima financiranja/sufinanciranja većih projekata; usto, ograničen je nedovoljno razvijenim ljudskim resursima za pružanje profesionaliziranih socijalnih usluga, kao i nedovoljno razvijenom infrastrukturom za održivi razvoj OCD-a na lokalnim razinama. Pružanje socijalnih usluga od strane OCD-a regulirano je Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16), kojim je također uređena i obveza uključivanja OCD-a u procese lokalnog socijalnog planiranja, kao i uvođenje standarda kvalitete socijalnih usluga. Iako su time osigurani zakonski preduvjeti da organizacije civilnoga društva pružaju socijalne usluge, potrebno su dodatni naponi za podizanje javne svijesti o ulozi OCD-a u ovom području, posebno na lokalnoj razini, kako bi se osigurala održivost pružanja usluga, ali i iskoristili potencijali OCD-a u procesima lokalnog socijalnog planiranja – u kojima bi, uz jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i javnih institucija koje djeluju na razini lokalne zajednice, OCD-i trebali biti ravnopravan partner u određivanju prioriteta razvoja socijalnih usluga. Također je potrebno nastaviti razvijati sustav praćenja i kontinuiranog unapređivanja kvalitete socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva.

Bez obzira na različite tradicije i kulturološke prilike, volonterski rad sve se više prepoznaje kao važan katalizator zapošljavanja i socijalnog uključivanja marginaliziranih društvenih skupina (zato što pomaže stvaranju odnosa među pojedincima, pridonosi širenju njihove socijalne mreže te stjecanju novih znanja i vještina, ali i približava korisničku perspektivu u pružanje socijalnih usluga kroz aktivno uključivanje volontera iz zajednice, čime se pridonosi socijalnom uključivanju korisnika socijalnih usluga). Međutim, volontiranje nije prepoznato kao vrlina u širem društvu. Ujedno postoji i potreba za izgradnjom kapaciteta za inkluzivno volontiranje budući da uključivanje socijalno isključenih korisnika u volontiranje znači i kraj njihove osobne izolacije te dovodi do osnaživanja pojedinaca, pomaganja drugim ljudima, razvijanja socijalnih i radnih vještina te unapređenja zapošljivosti. U izvještajnom razdoblju identificiran je problem zatvorenosti socijalnih i zdravstvenih ustanova za uključivanje volontera u njihov rad, pri čemu OCD-i često služe kao posrednici između ustanova i potencijalnih volontera, međutim prisutan je i problem nedostatka kapaciteta OCD-a za razvoj kvalitetnih i održivih programa uključivanja volontera. Premda su napravljeni vidljivi pomaci – poput uvrštavanja načela inkluzivnog volontiranja u Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu⁵⁵ (NN 22/13), te prepoznavanje mjera, odnosno aktivnosti koje se odnose na daljnju promociju i razvoj inkluzivnog volontiranja u Nacionalnom programu za razvoj volonterstva 2017. – 2020. s Operativnim planom provedbe Nacionalnog programa za razvoj volonterstva, potrebno je uložiti dodatan trud za unaprjeđenje prepoznatosti uloge volontiranja u pružanju socijalnih usluga.

S ciljem povećanja vidljivosti djelovanja organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja provodile su se informacijske i edukacijske aktivnosti usmjerene na doprinos OCD-a razvoju socijalnog poduzetništva, poticala se javna promidžba primjera dobre prakse OCD-a koji provode

⁵⁵http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_22_361.html

socijalno-poduzetničke inicijative, a za veliku većinu ugovorenih projekata i programa organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja osigurano je javno predstavljanje. Dodatno, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije organiziralo je Izборе za najuspješniji lokalni EU projekt u RH u svrhu prezentacije i promocije uspješnih projekata financiranih EU sredstvima. Na Izboru za najuspješniji lokalni EU projekt 2010. – 2012. godine i Izboru za najuspješniji lokalni EU projekt u RH u razdoblju 2012.-2014.⁵⁶ nagradu su dobili projekti u kojima su udruge bili partneri, dok je na Izboru za najuspješniji lokalni EU projekt 2015.-2016.⁵⁷ kao najuspješniji proglašen projekt „Agenti 0-7“ Međimurske udruge za ranu intervenciju u djetinjstvu koji je za cilj imao ojačati kapacitete triju partnerskih udruga za pružanje različitih socijalnih usluga za djecu s teškoćama u razvoju te savjetovanje i psihološku skrb za njihove roditelje.

Uz razvoj socijalnih usluga, organizacije civilnoga društva mogu pridonijeti društveno-ekonomskom razvoju inicirajući različite oblike socijalnih inovacija, a posebno razvijajući socijalno-poduzetničke inicijative. U Republici Hrvatskoj socijalne inovacije nisu dovoljno razvijene: iako su organizacije civilnoga društva razvile neka rješenja i primjere dobre prakse koji se mogu smatrati socijalno inovativnima, ti primjeri nisu dokumentirani i ne postoje analize postojećih socijalnih inovacija zbog čega je teško govoriti o njihovom utjecaju na unapređenje kvalitete života građana Republike Hrvatske. Važnost koncepta socijalne inovacije na razini sustava još uvijek nije dovoljno prepoznata i stoga je potrebno raditi na uvažavanju njene vrijednosti kao sredstva koje može dovesti do pozitivnih društvenih promjena i mogućnosti djelovanja u mnogim posebno važnim područjima poput zapošljavanja, siromaštva, starenja, obiteljske i stambene politike. Razvoj i značaj socijalnih inovacija za društveno-ekonomski razvoj u izvještajnom razdoblju podupirala je prvenstveno Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva koja je dodjeljivala nagrade inovativnim prijedlozima rješavanja društvenih problema u Republici Hrvatskoj, međutim planirana provedba analize postojećih primjera socijalnih inovacija u Hrvatskoj nije napravljena u izvještajnom razdoblju.

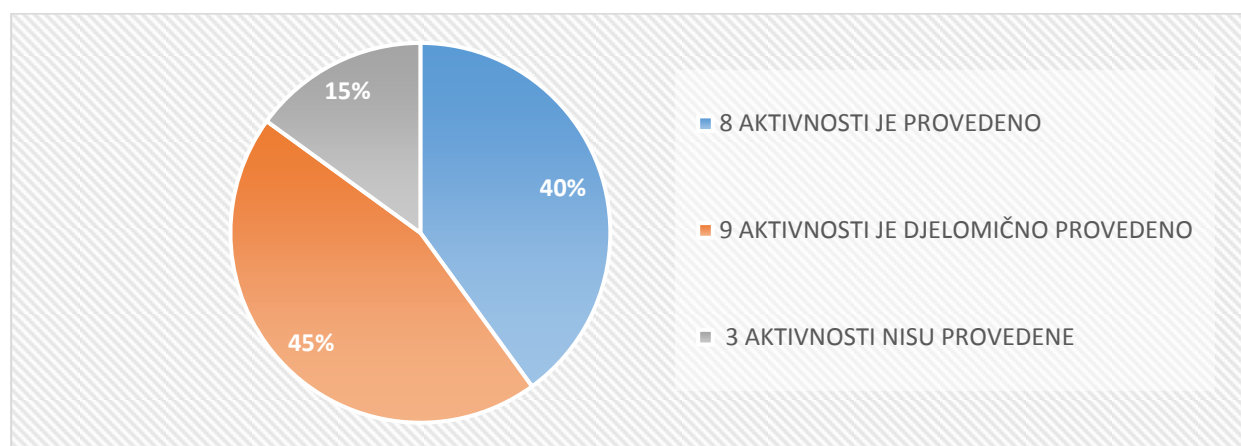
Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj usvojena je za razdoblje od 2015. do 2020. godine, a u njejoj izradi sudjelovali su predstavnici organizacija civilnoga društva. Društveno-poduzetničke inicijative organizacija civilnoga društva financijski su poticane, a održan je i značajan broj radionica, seminara i programa na temu socijalnog poduzetništva i društvenih inovacija u organizaciji OCD-a i TDU-a s ciljem informiranja i promoviranja doprinosa OCD-a razvoju društvenog poduzetništva. Unatoč tome i unatoč činjenici da u Hrvatskoj djeluje stotinu društvenih poduzeća, ovaj oblik poslovanja, utemeljen na načelima društvene, okolišne i ekonomske održivosti, kod kojeg se stvorena dobit prihoda u cijelosti ili većim dijelom ulaže za dobrobit zajednice, još uvijek je u povojima, posebice u usporedbi s drugim zemljama članica EU. Pritom je važno napomenuti da su većinu onoga što u Republici Hrvatskoj smatramo dobrim primjerima društvenog poduzetništva pokrenule upravo organizacije civilnoga društva (bilo osnivanjem izdvojene pravne osobe, najčešće zadruge ili trgovačkog društva, koja svoju dobit vraća OCD-u koji ju je osnovao; bilo organiziranjem društveno-poduzetničke inicijative u okviru djelovanja same organizacije – kao jedne od aktivnosti koju organizacija provodi kako bi osigurala samoodrživost, ali i organiziranjem izobrazbe za pojedince i organizacije koje su zainteresirane za razvoj društvenog poduzetništva). Unatoč donošenju Strategije, društvena poduzeća se u Hrvatskoj i dalje suočavaju s brojnim izazovima u njihovom razvoju i radu s obzirom da još uvijek ne postoji funkcionalna institucionalna i financijska podrška za radnu integraciju i razvoj društvenog poduzetništva. Direktni utjecaj rada društvenih poduzeća treba biti prepoznat u ekonomskom razvoju lokalne zajednice ili regije

⁵⁶ <http://www.strukturnifondovi.hr/izbor-za-najuspjesniji-lokalni-eu-projekt-u-rh-2012-2014>

⁵⁷ <http://www.strukturnifondovi.hr/izbor-za-najuspjesniji-lokalni-eu-projekt-2015-2016>

budući da društvena poduzeća svojim djelovanjem nadopunjuju usluge od javnog interesa (npr. socijalne usluge) koje javne institucije ili privatna profitna poduzeća nisu u mogućnosti dovoljno kvalitetno obavljati. Društvena poduzeća doprinose uravnoteženom korištenju i raspodjeli raspoloživih resursa u korist lokalne zajednice, ali i generiraju nova radna mjesta u svojim područjima djelovanja, a neka društvena poduzeća posebno su usmjerena integraciji dugotrajno nezaposlenih na tržište rada, stoga je neupitno da će se ovo područje u budućnosti morati razvijati i a njegov razvoj podupirati.

Jedan od ciljeva ovoga područja unutar predmetne Strategije bilo je povećanje udjela zaposlenih u organizacijama civilnoga društva. To je postignuto tako što se u brojnim objavljenim natječajima poticalo zapošljavanje u OCD-ima provoditeljima projekata i programa financiranih iz nacionalnih i EU izvora financiranja, a dodatno se poticao i razvoj projekata i programa OCD-a usmjerenih povećanju zapošljivosti, posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina. Uvjeti za veću uključenost organizacija civilnoga društva u mjere aktivne politike tržišta rada Hrvatskog zavoda za zapošljavanje osigurani su uvođenjem dodatnih mjera u 2013. godini koje su OCD-i, osim dotadašnjih, mogli koristiti, a taj se trend svakako mora nastaviti.

MJERA 14. USPOSTAVITI KVALITETAN OKVIR ZA ODRŽIVOST SOCIJALNIH USLUGA KOJE PRUŽAJU ORGANIZACIJE CIVILNOGA DRUŠTVA

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 6 provedbenih aktivnosti. U potpunosti su provedene 2 aktivnosti, druga i četvrta aktivnost nisu provedene, dok su prva i peta djelomično provedene.

Pružanje socijalnih usluga od strane OCD-a regulirano je Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15, 52/16), kojim je također uređena i obveza uključivanja OCD-a u procese lokalnog socijalnog planiranja, kao i uvođenje standarda kvalitete socijalnih usluga. U 2014. godini napravljen je prvi korak za **određivanje kriterija i mjerila za utvrđivanje cijena socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva**, osnivanjem radne skupine za izradu metodologije za utvrđivanje cijena socijalnih usluga koje se pružaju u mreži socijalnih usluga, odnosno koje pružaju ustanove socijalne skrbi kojima je osnivač Republika Hrvatska i jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te cijena usluga koje pružaju OCD-i i druge pravne i fizičke osobe koje se plaćaju iz državnog proračuna. Izrada metodologije za utvrđivanje cijena socijalnih usluga koje se pružaju u mreži socijalnih usluga također je predviđena i Izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi iz 2015. i 2016. godine (NN 99/15 i 52/16), međutim metodologija nije izrađena u provedbenom razdoblju predmetne Nacionalne strategije.

Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 157/13)⁵⁸ te njegovim izmjenama i dopunama iz 2015. i 2016. godine (NN 99/15 i 52/16) predviđeno je donošenje **Pravilnika kojim se uređuje metodologija za utvrđivanje cijena socijalnih usluga u ustanovama socijalne skrbi kojima je osnivač Republika Hrvatska i jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave te cijena usluga koje pružaju OCD-i i druge pravne i fizičke osobe koje se plaćaju iz državnog proračuna** s ciljem transparentnog i pravednog načina ugovaranja socijalnih usluga. Naime, cilj izrade i donošenja Pravilnika bio je stvaranje uvjeta za primjenu jednakog pristupa u formiranju cijena socijalnih usluga kod svih pružatelja usluga, čime se osigurava transparentnost i pravednost sustava, te vjerodostojnija kontrola namjenskog trošenja proračunskih sredstava. Premda je rok za donošenje Pravilnika o jedinstvenoj metodologiji za izračun cijena socijalnih usluga bio godina dana od dana donošenja Zakona o socijalnoj skrbi, Pravilnik o metodologiji za izračun cijena socijalnih usluga nije izrađen u provedbenom razdoblju predmetne Nacionalne strategije.

Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 157/13) uvođenje standarda kvalitete postalo je obvezno za sve pružatelje institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga koji u budućnosti žele pružati usluge u Mreži socijalnih usluga, odnosno one koji žele sudjelovati u pregovorima za sklapanje ugovora o pružanju socijalnih usluga u mreži. 2014. godine donesen je Pravilnik o standardima kvalitete socijalnih usluga (NN 143/14)⁵⁹ kojim se propisuju standardi kvalitete socijalnih usluga i smjernice za njihovo uvođenje te mjerila za utvrđivanje usklađenosti sa standardima kvalitete socijalnih usluga. Ministarstvo socijalne politike i mladih je u 2015. godini putem niza edukacija „Standardi kvalitete socijalnih usluga“ **informiralo OCD-a o standardima kvalitete socijalnih usluga**. Edukacija za pružatelje socijalnih usluga koji imaju sklopljen ugovor s Ministarstvom socijalne politike i mladih o pružanju socijalnih usluga u mreži održale su se u 9 gradova tijekom 2015. godine, dok je ciklus edukacija za pružatelje socijalnih usluga koji nemaju sklopljen ugovor, a žele sudjelovati u pregovorima za sklapanje ugovora s Ministarstvom socijalne politike i mladih o pružanju socijalnih usluga u mreži održan u 2015. godini u 5 gradova. Ukupno je oko 113 predstavnika OCD-a bilo uključeno u ciklus informiranja o standardima kvalitete socijalnih usluga.

Nakon informiranja OCD-a o standardima kvalitete socijalnih usluga trebalo se pristupiti osiguranju **sustavne i široke primjene standarda kvalitete socijalnih usluga od strane OCD - izvaninstitucionalnih pružatelja socijalnih usluga** međutim to se nije provelo u izvještajnom razdoblju.

Iz Nacionalne strategije je proizašla i obaveza **uključivanja OCD-a u planiranje i razvoj mreže socijalnih usluga i ostvarivanje prava, obveza, mjera i ciljeva socijalne skrbi na lokalnim razinama sukladno odredbama Zakona o socijalnoj skrbi**. U okviru projekta „Podrška sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitucionalizacije socijalnih usluga“ Ministarstva socijalne politike i mladih pripremljeno je 10 finalnih verzija Socijalnih planova (2014. - 2016.) te je razvijeno i 8 Akcijskih planova za 2014. godinu te 8 Akcijskih planova za 2015. godinu. U izradu socijalnih i akcijskih planova bilo je uključeno oko 40 organizacija civilnoga društva, a pri izradi svakog socijalnog, odnosno akcijskog plana organizacije civilnoga društva su sudjelovale u izradi te su bile značajan dionik pri njihovom stvaranju.

U izvještajnom razdoblju provele su se brojne aktivnosti koje su za cilj imale **unaprjeđivanje kapaciteta OCD-a za provedbu projekata pružanja socijalnih usluga, posebno onih financiranih sredstvima EU-a**. Ured za udruge 2012. godine objavio je natječaj u okviru sheme dodjele bespovratnih sredstava IPA 2009 „Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za provedbu programa inovativnih socijalnih usluga u područjima posebne državne skrbi“ u sklopu kojeg je 6 udruga nositelja projekata i 17 partnerskih organizacija diljem Hrvatske ugovorilo projekte za aktivnosti pružanja programa inovativnih socijalnih usluga u područjima od posebne državne skrbi. U 2013. godini u okviru IPA IV ugovoreno je 9 projekata u

⁵⁸http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_157_3289.html

⁵⁹http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_12_143_2693.html

sklopu natječaja „Jačanje regionalnih i lokalnih struktura za podršku razvoju civilnoga društva“⁶⁰, a početkom 2014. godine ugovoreno je 9 projekata u sklopu natječaja „Podrška programima organizacija civilnoga društva aktivnih u području volonterstva na jačanju gospodarske i društvene kohezije“⁶¹ te 11 projekata u sklopu natječaja „Podrška programima organizacija civilnoga društva u području zagovaranja i motivacije za društveno isključene skupine“⁶². Uz navedene, Ured za udruge je 2014. godini objavio i dva natječaja u okviru Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala 2007. – 2013.: „Jačanje sposobnosti organizacija civilnoga društva za pružanje socijalnih usluga“⁶³ u sklopu kojeg su potpisani ugovori s 30 organizacija i „Mikro projekti podrške inovativnim aktivnostima malih organizacija civilnoga društva za lokalni razvoj“⁶⁴ u sklopu kojeg su ugovorena i provedena 42 projekta. Za sve spomenute natječaje Ured za udruge je, želeći organizacijama civilnoga društva kao potencijalnim prijaviteljima pružiti podršku u vidu osposobljavanja za pripremu projektnih prijedloga za prijavljivanje na natječaje za dodjelu bespovratnih sredstava koji su u nadležnosti Ureda za udruge, kao i za provedbu projekata financiranih tim sredstvima organizirao radionice osmišljavanja i razrade projektnih ideja za potencijalne prijavitelje na spomenute natječaje za dodjelu bespovratnih sredstava. Također, svih 5 regionalnih centara podrške i s njima povezanih 15 županijskih suradničkih organizacija pružale su tehničku podršku OCD-ima za prijavu i provedbu projekata pružanja socijalnih usluga.

MJERA 15. POTICATI I RAZVIJATI VOLONTERSKE PROGRAME U ORGANIZACIJAMA/USTANOVAMA PRUŽATELJIMA SOCIJALNIH USLUGA

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 2 provedbene aktivnosti i obje su djelomično provedene.

Nacionalnom strategijom predviđen je i doprinos **razvijanju kvalitetnih volonterskih programa u okviru organizacija/ustanova pružatelja socijalnih usluga**. Sukladno podacima Izvješća organizatora volontiranja, koje je prikupljalo Ministarstvo socijalne politike i mladih, u 2015. godini broj volontera uključenih u volonterske aktivnosti 485 organizacija civilnoga društva pružatelja socijalnih usluga iznosio je 26 810, dok je u 2016. godini broj volontera uključenih u volonterske aktivnosti 412 organizacija civilnoga društva pružatelja socijalnih usluga iznosio 24 983. Također, tijekom 2015. godine broj volontera uključenih u rad 68 ustanova socijalne skrbi i drugih javnih ustanova – pružatelja socijalnih usluga iznosio je 2219, dok je u 2016. godini broj volontera uključenih u rad 48 ustanova socijalne skrbi i drugih javnih ustanova – pružatelja socijalnih usluga iznosio 2025⁶⁵. Dodatno, u okviru trogodišnjih programa koje financira Ministarstvo socijalne politike i mladih „Razvoj širenja mreže socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva“ za razdoblje od 2014. do 2017. godine, ukupno je 119 udruga pružateljica socijalnih usluga razvijalo i volonterske programe te uključivalo volontere u svoj rad i pružanje usluga socijalno isključenim skupinama.

Hrvatska mreža volonterskih centara u sklopu svojih redovnih aktivnosti informiranja, savjetovanja i edukacija za volontere i organizatore volontiranja te kroz burzu volontera redovito pruža informacije o mogućnostima volontiranja u organizacijama/ustanovama pružateljima socijalne pomoći te pružaju podršku u razvoju volonterskih programa pružatelja socijalnih usluga. Osim toga, Hrvatska mreža volonterskih centara je u izvještajnom razdoblju provela dva partnerska projekta s ciljem unaprjeđenja socijalne inkluzije i brige za starije osobe u zajednicama s područja posebne državne skrbi kroz

⁶⁰ <https://udruge.gov.hr/vijesti/odrzano-svecano-urucivanje-ugovora-o-dodjeli-bespovratnih-sredstava-u-okviru-natjecaja-jacanje-regionalnih-i-lokalnih-struktura-za-podrsku-razvoju-civilnoga-drustva/2322>

⁶¹ <https://udruge.gov.hr/vijesti/razvojem-volonterstva-do-vece-socijalne-i-ekonske-kohezije/2448>

⁶² <https://udruge.gov.hr/vijesti/udruga-dobila-vece-od-10-milijuna-kuna-iz-fondova-eu-za-projekte-poticanja-zaposljavanja-mladih-osoba-s-invaliditetom-i-ostalnih-ranjivih-skupina-u-drustvu/2406>

⁶³ <https://udruge.gov.hr/vijesti/28-milijuna-kuna-organizacijama-civilnoga-drustva-koje-skrbe-za-najugrozenije-i-za-inovativne-projekte-na-lokalnim-rasinama/2737>

⁶⁴ <https://udruge.gov.hr/vijesti/28-milijuna-kuna-organizacijama-civilnoga-drustva-koje-skrbe-za-najugrozenije-i-za-inovativne-projekte-na-lokalnim-rasinama/2737>

⁶⁵ Dostupno na: <http://www.mspm.hr/izvjesca-o-obavljenim-uslugama-ili-aktivnostima-organizatora-volontiranja/1769>

mobilizaciju zajednice i međusektorsku suradnju te unaprjeđenje kvalitete volonterskih programa u organizacijama koje pružaju socijalne usluge.

U Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu⁶⁶ (NN 22/13) uvršteno je načelo inkluzivnog volontiranja, a ujedno se propisuju i odredbe koje obvezuju organizatora volontiranja da osobitu pozornost posveti osiguranju jednakih uvjeta volontiranja, s posebnim naglaskom na pripadnike socijalno isključenih skupina stanovništva, a s ciljem njihova uključivanja u društvo i socijalnog osnaživanja. Također je propisana i obveza organizatora volontiranja da u slučaju kada su volonteri pripadnici socijalno isključenih skupina stanovništva osigura adekvatnu pomoć i nadzor stručnih osoba. Time je napravljen prvi korak za **izgradnju kapaciteta za razvoj programa inkluzivnog volontiranja**. Ministarstvo socijalne politike i mladih izradilo je prijedlog Nacionalnog programa za razvoj volonterstva 2017. – 2020. s Operativnim planom provedbe Nacionalnog programa za razvoj volonterstva, a čiji je cilj poticanje i podržavanje volontiranja kao važnog elementa razvoja ukupnog socijalnog kapitala zasnovanog na društvu koje vrednuje doprinos volontiranja. U navedenim dokumentima, prepoznate su i mjere, odnosno aktivnosti koje se odnose na daljnju promociju i razvoj inkluzivnog volontiranja. Kako bi dodatno osnažila kapacitete za razvoj programa inkluzivnog volontiranja, Hrvatska mreža volonterskih centara je tijekom 2015., a i u prvoj polovici 2016. provela partnerski projekt članica pod nazivom „Volontiranje – prilika za nove kompetencije“ s ciljem pružanja podrške u procesu socijalnog uključivanja i povećanja zapošljivosti osoba s invaliditetom korištenjem potencijala koje pruža volontiranje za profesionalni i osobni razvoj. Osim navedenoga, u sklopu svojih redovnih aktivnosti informiranja i savjetovanja te burze volontera članice Hrvatske mreže volonterskih centara svake godine upućuju volontere iz socijalno isključenih skupina na volontiranje te pružaju podršku organizatorima volontiranja u razvoju inkluzivnih volonterskih programa.

MJERA 16. OSNAŽITI ULOGU ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U SUSTAVU OBRAZOVANJA ODRASLIH

Realizacija ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 1 provedbene aktivnosti koja nije provedena.

U izvještajnom razdoblju **OCD-ima nije omogućeno da polaznicima programa koji su s uspjehom završili njihove verificirane programe obrazovanja odraslih izdaju javne isprave**. Naime, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta izradilo je Nacrt prijedloga Zakona o obrazovanju odraslih kojim nije predviđeno omogućavanje udrugama provedba verificiranih obrazovnih programa za odrasle osobe na način da im se pod jednakim uvjetima kao i ustanovama za obrazovanje odraslih omogući akreditiranje obrazovnih programa iz njihovog djelokruga. Zakon o obrazovanju odraslih nije usvojen u provedbenom razdoblju predmetne Strategije.

MJERA 17. POTICATI RAZVOJ SOCIJALNO-PODUZETNIČKIH AKTIVNOSTI ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 2 provedbene aktivnosti i obje su djelomično provedene.

Provedba aktivnosti Aktivno sudjelovanje OCD-a u procesu izrade Strategije za razvoj socijalnog poduzetništva te potrebnog zakonskog, institucionalnog i financijskog okvira za razvoj socijalnog poduzetništva, posebice u dijelu koji se odnosi na OCD-e kao i aktivno sudjelovanje drugih zainteresiranih dionika iz javnog sektora, civilnoga društva, poduzetništva i akademske zajednice **osigurano je** u procesu izrade Strategije za razvoj društvenog poduzetništva kojeg su zajednički

⁶⁶http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_22_361.html

koordinirali Ministarstvo rada i mirovinskog sustava i Ministarstvo socijalne politike i mladih. Vlada Republike Hrvatske je 2013. godine donijela Odluku o osnivanju Radne skupine za izradu Strategije za razvoj društvenog poduzetništva, a njeni članovi su bili predstavnici tijela državne i javne vlasti, akademske zajednice, socijalnih partnera, strukovnih organizacija, regionalnih razvojnih agencija i 11 organizacija civilnoga društva. Tijekom 2013. i 2014. godine održano je ukupno 6 sastanka Radne skupine te nekoliko sastanaka na kojima su se pripremali radni dokumenti nužni za izradu Strategije i na kojima je sudjelovao manji krug dionika (Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo poduzetništva i obrta te predstavnici civilnoga društva). Vlada Republike Hrvatske u travnju 2015. godine usvojila je Strategiju razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Iz navedene Strategije proizlazi da je Ministarstvo rada i mirovinskog sustava zaduženo za upravljanje provedbom Strategije te da je obavezno svake godine sastavljati izvješće o njejoj provedbi, te izrađivati periodične evaluacije provedbe na temelju koje se mogu usvajati revidirani planovi aktivnosti Strategije za preostalo razdoblje. Kako bi se obuhvatili svi dionici relevantni za sektor društvenog poduzetništva, Vlada Republike Hrvatske trebala je uspostaviti i Savjet za razvoj društvenog poduzetništva sastavljen od predstavnika relevantnih tijela državne uprave, socijalnih partnera, organizacija civilnoga društva i ostalih dionika, a koji se trebao sastajati minimalno dva puta godišnje te na svojim sjednicama raspravljati i donositi strateške preporuke za razvoj društvenog poduzetništva, ali i pratiti provedbu Strategije. Budući da Savjet nije uspostavljen niti je izrađeno ijedno izvješće o provedbi Strategije ne može se procijeniti u kojoj mjeri su postignuti ciljevi Strategije, odnosno je li uspostavljeno poticajno okruženje za promicanje i razvoj društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj kako bi se smanjile regionalne razlike i osiguralo povećanje razine zaposlenosti, te pravednija raspodjela društvenog bogatstva budući da ne postoje izvješća o provedbi Strategije.

Izrada analize stanja i perspektive doprinosa OCD-a razvoju socijalnog poduzetništva predviđeno je unutar posebnih ciljeva Strategije razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine.

MJERA 18. OSIGURATI ODRŽIVOST SOCIJALNO-PODUZETNIČKIH INICIJATIVA ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 2 provedbene aktivnosti te su obje djelomično provedene.

U izvještajnom razdoblju **osiguran je sustav financijskih poticaja razvoju socijalno-poduzetničkih inicijativa OCD-a**. Premda u sklopu Operativnog programa "Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013.", koji je uključivao sredstva iz pretpripravnog instrumenta, kao i ona iz Europskog socijalnog fonda, a kojim upravlja Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, u 2012. i 2013. godini nije bilo natječaja koji su se isključivo odnosili na sektor društvenog poduzetništva, 28 projekata financiranih dodjelom bespovratnih sredstava u području zapošljavanja i socijalnog uključivanja bili su vezani uz društveno poduzetništvo. U Pozivu za dostavu projektnih prijedloga "Poticanje društvenog poduzetništva" kojeg je 2016. godine objavilo Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, u okviru Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020." dodijeljena su sredstva za ukupno 18 projekata. Ovaj natječaj bio je prvi korak u stvaranju sustavne podrške razvoju društvenog poduzetništva, a uključivao je financiranje niza informativnih i edukacijskih aktivnosti s ciljem unaprjeđenja vidljivosti i prepoznatljivosti društvenog poduzetništva. Glavna ideja ovog natječaja bila je ispitati stanje društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj i utvrditi koje su potrebe društvenih poduzetnika te će poslužiti kao osnova za kreiranje budućih natječaja usmjerenih razvoju društvenog poduzetništva, kao i visine sredstava koja će se u sklopu tih natječaja dodjeljivati.

Sustav podrške za socijalno-poduzetničke inicijative OCD-a te podrške društvenim inovacijama i zapošljavanju u neprofitnom sektoru osiguran je u sklopu Startup Weekend Zagreb dodjelom 5 stipendija korisnicima nekog od oblika financijske podrške Nacionalne zaklade u 2012. godini koji su imali ideju pokretanja novog i inovativnog poduzetničkog pothvata temeljenog na načelima društvenog poduzetništva i vezanog uz područje djelovanja udruge koju predstavljaju.

Također, Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava je u 2013. godini dodijelilo nagrade za najbolje društveno poduzetništvo u 2012. godini⁶⁷:

- Nagrada za socijalno poduzetništvo godine – Roditelji u akciji/Rodin let d.o.o.: upotreba platnenih pelena.
- Nagrada za socijalno-poduzetničku ideju – „Zgrada društvenog poduzetništva“ – Udruga za mlade „Alfa Albona“ iz Labina: prenamjena zgrade bivšeg učeničkog doma RIŠ u Centar za inkluziju, hostel sa 60 ležaja, Info centar za mlade Istarske županije, konferencijsku dvoranu za održavanje seminara, predavanja, edukacija i radionica, i sl.
- Nagrada za promicanje socijalnog poduzetništva – Višnja Grozdanić: o socijalnom poduzetništvu na VERN-u, u sklopu poduzetničkih kolegija, poučava već deset godina, a u akademskoj godini 2012., za koju je nagrada dodijeljena, su kroz 60 nastavnih sati studenti su mogli slušati kolegij „Socijalno poduzetništvo i društvene inovacije“.

Akadska zajednica u Republici Hrvatskoj je u posljednjih nekoliko godina prepoznala društveno poduzetništvo kao dio sveukupnih gospodarskih i društvenih aktivnosti te ga uvrstila u svoje kurikule: Ekonomski fakultet u Zagrebu i Osijeku, Zagrebačka škola za ekonomiju i menadžment, VERN, Pravni fakultet u Zagrebu, Agronomski fakultet u Zagrebu, Učiteljska Akademija u Zagrebu.

MJERA 19. PODIZATI JAVNU SVIJEST O ULOZI OCD-a U DRUŠTVENO EKONOMSKOM RAZVOJU

Ova mjera ostvarena je kroz realizaciju 3 provedbene aktivnosti, odnosno uspješnu provedbu prve i treće aktivnosti, te djelomičnu provedbu druge aktivnosti.

U izvještajnom razdoblju provodile su se razne **informacijske i edukacijske aktivnosti usmjerene na doprinos OCD-a razvoju socijalnog poduzetništva** te se **poticala javna promidžba primjera dobre prakse OCD-a koji provode socijalno-poduzetničke inicijative**, a za sve **ugovorene projekte i programe organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja osiguralo se javno predstavljanje**.

Vezano za javna predstavljanja ugovorenih projekata, u razdoblju od 2012. do kraja 2016. Ured za udruge organizirao je javna predstavljanja projekata ugovorenih u sklopu programa dodjele bespovratnih sredstava za 15 od ukupno 16 natječaja koje je objavio, te je u tim predstavljanjima ukupno sudjelovalo preko 220 organizacija civilnoga društva.

U Zagrebu je u 2012. godini javno predstavljano 15 projekata za koje su ugovori potpisani u sklopu dva natječaja u okviru sheme dodjele bespovratnih sredstava IPA 2009 programa „Jačanje održivosti i razvoj OCD-a kao proaktivnih društvenih dionika pri provedbi pravne stečevine EU“ ukupne vrijednosti 2,81 milijuna eura. U okviru natječaja „Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za praćenje i zagovaranje u područjima demokratizacije, ljudskih prava, integracije manjina te održivog povratka izbjeglica u područjima od posebne državne skrbi“⁶⁸ 9 je projekata organizacija civilnoga društva dobilo potporu vrijednu 1.800.000,00 eura, dok je u okviru natječaja „Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za provedbu programa inovativnih socijalnih usluga u područjima posebne državne skrbi“⁶⁹ 6

⁶⁷ <http://www.mrms.hr/dodijeljene-nagrade-za-najbolje-socijalno-poduzetnistvo-u-2012-godini/>

⁶⁸ <https://udruge.gov.hr/jacanje-kapaciteta-ocd-za-pracenje-i-zagovaranje-na-podrucju-demokratizacije-ljudskih-prava-integracije-manjina-i-održivog-povratka-prognanika-u-podrucjima-od-posebne-državne-skrbi/3286>

⁶⁹ <https://udruge.gov.hr/jacanje-kapaciteta-ocd-za-provedbu-programa-pruzanja-inovativnih-socijalnih-usluga-u-podrucjima-od-posebne-državne-skrbi/3285>

udruga nositelja projekata i 17 partnerskih organizacija diljem Hrvatske ugovorilo potporu vrijednu 1.012.500,00 eura za aktivnosti pružanja programa inovativnih socijalnih usluga u područjima od posebne državne skrbi.

Tijekom 2013. godine organizirana su predstavljanja 14 projekata ugovorenih u sklopu IPA 2010 programa „Potpora organizacijama civilnoga društva u razvoju, provedbi i praćenju provedbe javnih politika i politika vezanih uz pravnu stečevinu“⁷⁰ ukupne vrijednosti oko 2,5 milijuna eura u četiri grant sheme/područja:

- „Potpora naporima OCD-a za prevenciju nasilja među mladima i djecom te za njegovanje volonterstva među mladima“ – 4 projekta ukupne vrijednosti 789.015,47 eura,
- „Potpora OCD-a za praćenje i promicanje transparentnosti, učinkovitosti, odgovornosti i uključenosti javne uprave u borbi protiv korupcije“ – 3 projekta vrijednosti 511.593,16 eura,
- „Potpora OCD-a u promicanju i praćenju provedbe politika jednakih mogućnosti i ostalih politika vezanih uz anti-diskriminaciju“ – 4 projekta vrijednosti 620.288,91 eura,
- „Potpora doprinosu OCD-a u razvoju, provedbi, promicanju i praćenju provedbe politika održivog razvoja i zaštite okoliša“ – 3 projekta vrijednosti 437.279,78 eura.

Ured za udruge je spomenute projekte, u suradnji s lokalnim partnerskim organizacijama civilnoga društva, u lipnju 2013. godine široj javnosti predstavio i u sklopu panel rasprava održanih u Osijeku, Splitu, Puli i Kninu.

U okviru IV. komponente Programa IPA⁷¹, tijekom 2013. objavljena su tri natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava. U istoj je godini organizirano javno predstavljanje 9 ugovorenih projekata ukupne vrijednosti 664.444,22 eura u sklopu grant sheme „Jačanje regionalnih i lokalnih struktura za podršku razvoju civilnoga društva“ usmjerenih izgradnji kapaciteta OCD-a koji su, u partnerstvu s lokalnim vlastima radili na rješavanju problema u lokalnoj zajednici te poticali uključenost građana u zajednici. 11 ugovorenih projekata kojima se poticalo zapošljavanje mladih i osoba s invaliditetom, te zagovaranje uključivanja ranjivih skupina u procese odlučivanja kao i promicanje društvene uključenosti tih skupina „Podrška programima organizacija civilnoga društva u području zagovaranja i motivacije za društveno isključene skupine“⁷² ukupne vrijednosti 1.233.800,99 eura predstavljeno je u veljači 2014. godine. U ožujku 2014. godine javno je predstavljeno 9 projekata ukupne vrijednosti 1.094.744,10 eura u sklopu grant sheme „Podrška programima organizacija civilnoga društva aktivnih u području volonterstva na jačanju gospodarske i društvene kohezije“.⁷³

Iduće, 2014. godine potpisani su ugovori za provedbu projekata u sklopu IPA 2011 program „Aktivno civilno društvo za trajnost reformi javnih politika u Hrvatskoj u razdoblju nakon pristupanja EU“⁷⁴ za dvije grant sheme. 6 OCD-a koji su potpisali ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava u sklopu natječaja „Potpora OCD-a za razvijanje partnerstava za održivo korištenje zaštićenih područja u Hrvatskoj, uključujući moguća područja unutar NATURA 2000“, ukupne vrijednosti 750 tisuća eura javno su predstavljani krajem 2014. godine. Provedbom projekata izgradila su se međusektorska partnerstva i unaprijedio se sustav upravljanja zaštićenim područjima, te se podigla svijest javnosti o važnosti održivog korištenja prirodnih resursa za društveno-gospodarski razvoj u Hrvatskoj. Ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava u sklopu druge grant sheme – „Jačanje potpore OCD-a za povećanje transparentnosti i dobrog upravljanja javne uprave u Hrvatskoj“, vrijedni više od 2,7 milijuna eura, predstavljani su početkom 2015. godine, a potpisalo ih je 12 OCD-a za provedbu projekata koji su razvijali kapacitete i suradnju između

⁷⁰<https://udruge.gov.hr/ipa-2010/263>

⁷¹<https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/europski-socijalni-fond-esf/ipa-iv-komponenta-razvoj-ljudskih-potencijala/3701>

⁷²<https://udruge.gov.hr/vijesti/udruge-dobile-vise-od-10-milijuna-kuna-iz-fondova-eu-za-projekte-poticanja-zaposljavanja-mladih-osoba-s-invaliditetom-i-ostalih-ranjivih-skupina-u-drustvu/2406>

⁷³<https://udruge.gov.hr/vijesti/razvojem-volonterstva-do-vece-socijalne-i-ekonske-kohezije/2448>

⁷⁴<https://udruge.gov.hr/ipa-2011-265/265>

građana i javne uprave s ciljem poboljšanja transparentnosti i otvorenosti javne uprave i politika vezanih uz prostorno planiranje, upravljanje proračunom, ljudska prava i unaprjeđenje visokog obrazovanja u RH. Ured za udruge, kao tijelo akreditirano za provođenje Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013., odnosno za provedbu operacija iz "malog" Europskog socijalnog fonda (ESF-a), je u srpnju 2014. objavio dva natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava iz ESF-a te u prosincu 2014. ugovorio provedbu projekata iz oba poziva u okviru Prioritetne osi 5, mjere 5.2 "Jačanje uloge organizacija civilnoga društva za društveno-gospodarski rast i demokratski razvoj". Iste godine Ured za udruge je organizirao predstavljanja ugovorenih projekata⁷⁵:

- „Jačanje sposobnosti organizacija civilnoga društva za pružanje socijalnih usluga“ - 31 projekt ukupne vrijednosti 2,35 milijuna eura.
- „Mikro projekti podrške inovativnim aktivnostima malih organizacija civilnoga društva za lokalni razvoj“ - 40 projekata ukupne vrijednosti 1,18 milijuna eura.

U organizaciji Ureda za udruge i u 2015. godini javno su predstavljani ugovoreni projekti i to projekti ugovoreni u sklopu dodjele bespovratnih sredstava IPA 2012 Programa "Organizacije civilnoga društva – mehanizmi unutarnje kontrole za očuvanje standarda EU"⁷⁶ za tri grant sheme. Unutar grant sheme „Jačanje kapaciteta OCD-a za osiguravanje djelotvorne provedbe standarda EU u ostvarenju ljudskih prava“ ugovorena su i javno predstavljena 22 projekta ukupne vrijednosti 3.182.815,26 eura, dok je unutar grant sheme „Poticanje inovativnih oblika filantropije u lokalnim zajednicama za potporu održivosti OCD-a“ ugovoreno i javno predstavljeno 5 projekata ukupne vrijednosti 525.050,58 eura. 11 projekata ukupne vrijednosti 1.855.129,50 eura sklopljenih u okviru treće grant sheme „Jačanje lokalnih partnerstava za otvorenu vlast i borbu protiv korupcije u odgovornom upravljanju prirodnim resursima“ nisu javno predstavljeni zbog nedostatka vremena i ograničenih ljudskih resursa i to je ujedno jedini natječaj koji je Ured za udruge objavio da za njega nije organizirano javno predstavljanje ugovorenih projekata.

Dodatno, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije na godišnjoj razini organiziralo je izbor za najuspješniji EU projekt u svrhu promoviranja uspješnih EU projekata te podizanja svijesti javnosti o EU fondovima i pozitivnom utjecaju na apsorpcijske sposobnosti svih potencijalnih korisnika. Primjerima uspješnih projekata također se želio istaknuti doprinos i značaj koji imaju na poboljšanje životnih uvjeta lokalne zajednice, krajnjih korisnika te građana u cjelini, odnosno gospodarskog razvoja Republike Hrvatske. Izbor za „Najuspješniji lokalni EU projekt u RH u razdoblju 2012.-2014.“⁷⁷ u cilju daljnje prezentacije uspješnih projekata financiranih EU sredstvima održan je i u 2015. godini. Izrađena je i publikacija *Najuspješniji lokalni EU projekti u Hrvatskoj 2012. - 2014.*⁷⁸

MJERA 20. PROMOVIRATI ULOGU ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA U RAZVOJU SOCIJALNIH INOVACIJA

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 1 provedbene aktivnosti a ona je djelomično ostvarena.

Premda nije **izrađena analiza stanja**, u izvještajnom je razdoblju na razne načine **promoviran doprinos OCD-a razvoju socijalnih inovacija**. Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva osmislila je nagradu I=d2a - Ideja za dobar društveni angažman kao način prepoznavanja, promocije i podrške društvenim

⁷⁵ <https://udruge.gov.hr/vijesti/28-milijuna-kuna-organizacijama-civilnoga-drustva-koje-skrbe-za-najugrozenije-i-za-inovativne-projekte-na-lokalnim-razinama/2737>

⁷⁶ <https://udruge.gov.hr/ipa-2012/324>

⁷⁷ <http://www.strukturnifondovi.hr/izbor-za-najuspjesniji-lokalni-eu-projekt-u-rh-2012-2014>

⁷⁸ <http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Publikacije/Najuspje%C5%A1niji%20lokalni%20EU%20projekti%20u%20Hrvatskoj%202012.-2014..pdf>

inovacijama. Na prvom natječaju za dodjelu nagrada za društvene inovacije, objavljenom 2012. godine, od ukupno 12 prijavljenih, nagrade za društvene inovacije dodijeljene su dvjema udrugama - "Prospero" iz Gračaca za projekt "Reciklažom i tradicijom u službi smanjenja siromaštva" i udruzi "Ti si OK" iz Velike Mlake za projekt "Edukativno-didaktička igra 'Upoznaj sebe'". U 2013. godini Nacionalna zaklada je javno predstavila i četiri nagrađene udruge za društvene inovacije u 2013. Udruga za sport, ekologiju, kulturu, razvoj civilnoga društva i poduzetništva - Tvornica ideja Split nagrađena je za društvenu inovaciju "Ekolovci", a Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida za inovaciju "Zajedno u zajednici". Udruga za autizam - Zagreb nagrađena je za društvenu inovaciju pod nazivom "Održivi socioekonomski razvoj za osobe s autizmom" kojom se promiče društvena uključenost osoba s autizmom, osnivajući poduzeće socijalno-rehabilitacijskog modela za ekološki uzgoj povrća, a Udruga za mlade - Alfa Albona, za prenamjenu bivšeg učeničkog doma RIŠ u polivalentni centar koji funkcionira po svim principima društvenog poduzetništva s ciljem zapošljavanja mladih visokoobrazovanih ljudi. U 2014. godini nagradom za društvene inovacije koje se temelje na uključenosti i solidarnosti te razvijanju modela učinkovitosti i ekonomičnosti u području društvenog razvoja odnosno društvenih djelatnosti nagrađene su Udruga invalida Križevci za „Chocolateria CRIS“, Udruga „Roditelji u akciji“ – RODA iz Zagreba za "Rešetke nisu prepreke", te Ekološka udruga „Krka“ iz Knina za "Eko-knjižnicu igračaka".

MJERA 21. PROMOVIRATI DOPRINOS ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA ZAPOŠLJAVANJU

Ova mjere ostvarena je realizacijom 3 provedbene aktivnosti.

Nizom natječaja financiranih iz javnih izvora **potican je razvoj projekata i programa organizacija civilnoga društva usmjerenih povećanju zapošljivosti, posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina**, a dodatno se **poticalo zapošljavanje u OCD-ima provoditeljima projekata i programa financiranih iz nacionalnih i EU izvora financiranja**. Ured za udruge u suradnji s Nacionalnom zakladom objavio je natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava iz Europskog socijalnog fonda „Jačanje sposobnosti organizacija civilnoga društva za pružanje socijalnih usluga“⁷⁹ u kojem je jedan od indikatora u uputama za prijavitelje - broj novozaposlenih stručnjaka iz područja pružanja socijalnih usluga OCD-ima. U okviru IV. komponente Programa IPA u 2013. godini objavljen je Poziv na dostavu projektnih prijedloga "Podrška programima organizacija civilnoga društva u području zagovaranja i motivacije za društveno isključene skupine"⁸⁰ u sklopu kojeg je 11 organizacija civilnoga društva potpisalo ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava kojima se poticalo zapošljavanje mladih i osoba s invaliditetom.

Svi objavljeni natječaji Ministarstva rada i mirovinskog sustava uključivali i mogućnost zapošljavanja novih djelatnika na provedbi projekta, dok je Ministarstvo kulture kroz godišnji Program Dodjele bespovratnih sredstava neprofitnim medijima podupiralo povećanje zapošljivosti u sektoru medija. Ministarstvo socijalne politike i mladih je u 2013. godini raspisalo Poziv za prijavu prijedloga projekata iz područja socijalne skrbi za financijsku potporu udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje djeluju u korist osoba s invaliditetom i Poziv za prijavu zahtjeva za institucionalnu podršku za djelovanje i razvoj saveza udruga osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. U okviru financiranih programa, projekata i institucionalnih podrški zaposleno je otprilike 450 osoba među kojima su i socijalno isključene osobe. Ministarstvo socijalne politike i mladih je u 2013. godini ujedno raspisalo natječaj za prijavu trogodišnjih programa udruga koje pružaju usluge asistencije osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj za financijsku potporu iz Državnog proračuna i dijela prihoda od igara na sreću, za razdoblje od 2013. do

⁷⁹https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/UserFiles/File/Popis%20ugovorenih%20projekata_5.2.04_Socijalne%20usluge_SVI%20FINAL.pdf

⁸⁰<https://udruge.gov.hr/vijesti/udruge-dobile-vise-od-10-milijuna-kuna-iz-fondova-eu-za-projekte-poticanja-zaposljavanja-mladih-osoba-s-invaliditetom-i-ostalih-ranjivih-skupina-u-drustvu/2406>

2015. godine, a kroz navedene programe zaposlen je 631 osobni asistent, 52 tumača/prevoditelja i 16 videćih pratitelja.

Hrvatski zavod za zapošljavanje raspisao je natječaj „Mladi na tržištu rada“ i „Lokalna partnerstva za zapošljavanje - faza 3“, „Uspostava podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina“, „Unaprjeđenje održivog zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih visokoobrazovanih osoba“, „Poboljšanje pristupa tržištu rada ugroženih skupina“, „Lokalne inicijative za poticanje zapošljavanja“, „Lokalne inicijative za poticanje zapošljavanja – faza II“ te „Poboljšanje pristupa tržištu rada osobama s invaliditetom“.⁸¹

Uvjeti za veću uključenost organizacija civilnoga društva u mjere aktivne politike tržišta rada osigurani su uvođenjem dodatnih mjera u 2013. godini koje su OCD-i, osim dotadašnjih, mogli koristiti. Sukladno Uvjetima i načinima korištenja sredstava za provođenje mjera u 2013. godini, OCD-i su mogli koristiti stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa („Rad i staž“), kao i javni rad („Radom za zajednicu i sebe“, „Pomoć sebi i drugima“). To su mjere koje imaju najveći broj korisnika godišnje, a broj organizacija civilnoga društva koje ih koriste kao poslodavci raste iz godine u godinu. Od 2014. do 2016. godine u mjeru javni radovi uključilo se ukupno 740 OCD-a. U provedbu mjere Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa od 2014. do 2016. godine uključilo se 174 OCD-a.

IV. DJELOVANJE I DALJNI RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA U MEĐUNARODNOM KONTEKSTU

CILJEVI:

- unaprijediti proces savjetovanja između predstavnika OCD-a i ključnih nositelja vanjske politike o bitnim globalnim i/ili regionalnim procesima
- povećati razinu informiranosti građana o društveno-ekonomskim učincima EU članstva kroz djelovanje OCD-a
- osigurati doprinos predstavnika OCD-a pri programiranju i provedbi pretpristupnih fondova EU-a, instrumenata kohezijske politike EU-a te programa EU-a kao i u izradi, provedbi i nadzoru provedbe nacionalnih strategija, programa i ostalih programskih dokumenata u vezi s korištenjem strukturnih instrumenata EU-a
- povećati umreženost hrvatskih OCD-a na europskoj razini i unaprijediti suradnju hrvatskih i europskih OCD-a na zajedničkim projektima
- osnažiti i aktivno uključiti OCD-e u programiranje, provedbu i izvješćivanje o međunarodnoj razvojnoj suradnji RH te poticati njihovo umrežavanje s europskim mrežama OCD-a za pružanje međunarodne razvojne suradnje

Stvarati preduvjete za aktivan doprinos OCD-a kao vjerodostojnog i neophodnog partnera u provedbi ciljeva vanjske politike kroz mehanizme prevencije, razrješavanja ili upravljanja regionalnim i/ili globalnim procesima, kao i aktivnu ulogu OCD-a u procesu pristupanja te članstva u EU-u te uključivanje OCD-a u procese djelovanja RH u međunarodnoj razvojnoj suradnji strateški je cilj Vlade RH imajući u vidu izazove koji proizlaze iz suvremenih odnosa u međunarodnom okruženju, kao i potencijal civilnoga

⁸¹ Na poveznici se nalaze detalji o natječajima čiji je cilj bio zapošljivost: <http://www.hzz.hr/dfc/default.aspx?ID=173>.

društva da se djelotvorno uključi u njihovo rješavanje. Sveobuhvatnost procesa europskih integracija uključuje gotovo sve sektore u kojima OCD-i djeluju kao aktivni sudionici. Stoga se proces pristupanja Hrvatske EU-u može promatrati kao *spiritus movens* dosadašnjeg razvoja procesa dobrog upravljanja, kulture dijaloga i uobičajene prakse procesa savjetovanja između Vlade i nevladinog sektora. Predstavnici OCD-a u bili su uključeni u rad tijela koja su činila strukturu za vođenje pregovora o pristupanju RH EU-u, pri čemu su prepoznati kao važan partner Vladi i bitan multiplikator u komuniciranju europskih tema građanima (Komunikacijska strategija informiranja hrvatske javnosti o procesu pristupanja EU-u koju je Hrvatski sabor usvojio 27. siječnja 2006.), kako u pogledu tehničke razine prilagodbe standardima EU-a tako i osiguravanja transparentnosti procesa prilagodbe. Predmetna Nacionalna strategija dodatno je pridonijela unaprjeđenju procesa savjetovanja između predstavnika OCD-a i ključnih nositelja vanjske politike o bitnim globalnim i/ili regionalnim procesima.

U petogodišnjem provedbenom razdoblju Nacionalne strategije predstavnici OCD-ova bili su bitan komunikator europskih tema građanima. Posredstvom OCD-a povećana razina informiranosti građana o društveno-ekonomskim učincima EU članstva kroz djelovanje putem, primjerice, prevedenih i distribuiranih publikacija Europske unije o ulozi građana u procesu stvaranja i donošenja odluka u okolnostima članstva u EU-u. Članstvo RH u EU-u od 1. srpnja 2013. bitna je promjena kako za građane RH, tako i za sve aktere u procesu donošenja odluka na nacionalnoj razini, kao i u procesu provedbe i nadzora provedbe donesenih akata. Naime, pored kompleksnosti funkcioniranja i interakcije javne uprave i građana, dodaje se još kompleksnija europska dimenzija (dimenzija Unije) u procesu donošenja odluka. I u tom smislu OCD-i su prepoznati kao dragocjen partner u formuliranju (proces donošenja odluka na razini Unije) i provedbi cjelokupnog procesa europskih poslova u RH (transpozicija u nacionalno zakonodavstvo i provedba).

U svrhu promidžbe europskoga građanstva Ured za udruge djeluje i u svojstvu nacionalne kontakt-točke za program Europa za građane (od 2007. godine). Tijekom deset godina provedbe programa Europa za građane hrvatski su korisnici proveli 101 projekt, u svojstvu partnera na drugim projektima sudjelovalo je 560 OCD-ova i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iz Hrvatske, a Ured za udruge je organizirao više od 120 događanja (radionica, predstavljanja, foruma, rasprava) s ciljem promocije tog programa te informiranja potencijalnih prijavitelja.

Organizacije civilnoga društva također imale su važnu ulogu u programiranju i provedbi programa pretpristupne pomoći EU-a pa je njihovo pravodobno uključivanje bilo važno i zbog odgovarajuće pripreme za učinkovito korištenje strukturnih fondova nakon pristupanja Uniji, pogotovo Europskoga socijalnog fonda. Također je neupitna velika ekspertiza OCD-a u apliciranju i provođenju projekata financiranih iz europskih fondova čemu u prilog govori činjenica da su OCD-i do sada iskoristile gotovo 100 posto raspoloživih sredstava fondova Europske unije namijenjenih sektoru civilnoga društva, kojima su financirane edukacije svih sektora u društvu, pružanje različitih socijalnih usluga kada ih država nije mogla pružiti, zaštita okoliša, socijalno poduzetništvo, borba protiv korupcije i drugo. Stoga je u izvještajnom razdoblju osiguran doprinos predstavnika OCD-a pri programiranju i provedbi pretpristupnih fondova EU-a, te programa EU-a kao i u izradi, provedbi i praćenju provedbe nacionalnih strategija, programa i ostalih programskih dokumenata u vezi s korištenjem strukturnih instrumenata EU-a. Provedene su informativne i edukativne aktivnosti s ciljem jačanja sposobnosti OCD-a za korištenje sredstava iz strukturnih i Kohezijskog fonda EU, a poticano je i umrežavanje hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a u provedbi zajedničkih projekata provođenjem niza radionica i informativnih i edukativnih aktivnosti o mogućnostima umrežavanja.

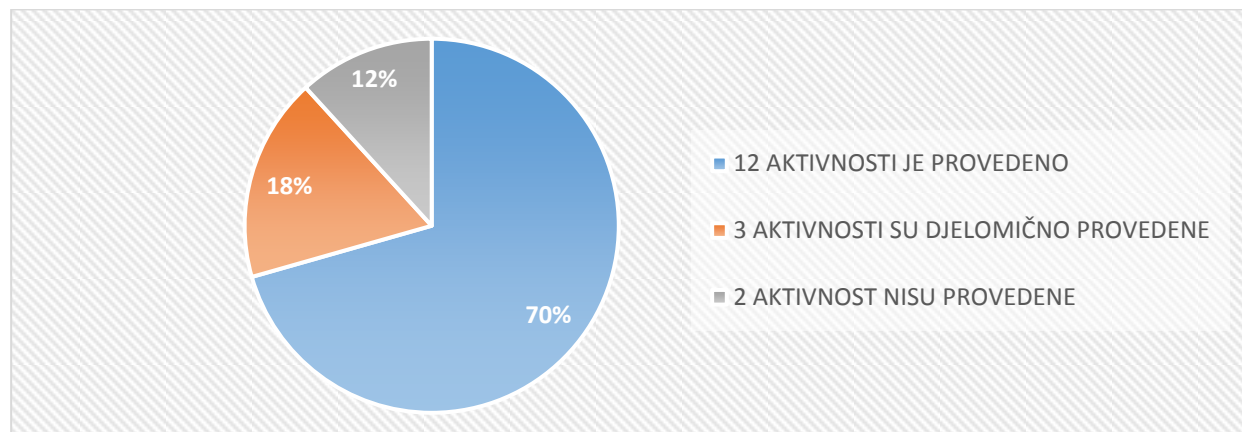
S ciljem doprinosa povećanju umreženosti hrvatskih OCD-a na europskoj razini i unaprjeđenja suradnje hrvatskih i europskih OCD-a na zajedničkim projektima, posredstvom Savjeta za razvoj civilnoga društva

proveden je postupak za odabir troje kandidata iz redova civilnoga društva za članove Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – što je rezultiralo uključivanjem predstavnika OCD-ova iz Hrvatske u njegov rad. EGSO kao savjetodavno tijelo Europske unije i poveznica između institucija Europske unije i civilnoga društva osigurava institucionalni forum organiziranog civilnoga društva za zastupanje, informiranje, izražavanje i dijalog. Izrađena je informativna internetska stranica u sklopu stranice Ureda za udruge, aktivnosti EGSO-a promovirane su u sklopu službenog biltena Ureda za udruge, a redovita komunikacija predstavnika EGSO-a i Ureda za udruge osigurana je mjesečnim tematskim sastancima predstavnika EGSO-a i organizacija civilnoga društva u prostorijama Ureda za udruge te redovitim predstavljanjem EGSO-a na sjednicama Savjeta za razvoj civilnoga društva.

Civilno društvo važan je promotor demokracije, socijalne pravde i ljudskih prava kao i čimbenik formuliranja politike međunarodne razvojne suradnje Republike Hrvatske, te pripreme i provedbe konkretnih programa. To upućuje na potrebu suradnje s OCD-ima u kontekstu njihova uključivanja u procese provedbe uspostavljenih zakonodavnih i strateških okvira u području međunarodne razvojne suradnje budući da je Hrvatska ulaskom u članstvo Europske unije preuzela obavezu pružanja međunarodne razvojne suradnje. Prelazak iz statusa zemlje primateljice u zemlju donatoricu podrazumijeva preuzimanje obveza u području stvaranja politika međunarodne razvojne suradnje, ali i osiguravanja odgovarajućih ljudskih i materijalnih resursa za provedbu. S obzirom na to da je civilno društvo važan promotor demokracije, socijalne pravde i ljudskih prava, a u RH ima specifično konfliktno i postkonfliktno iskustvo koje može biti od pomoći državama u razvoju, nužno je njihovo uključivanje u procese provedbe uspostavljenih zakonodavnih i strateških okvira u području međunarodne razvojne suradnje. Uključivanje OCD-a u pružanje razvojne suradnje RH poželjno je i nužno s obzirom na specifičnu poveznicu koju imaju s ljudima i problemima na terenu, a koja pruža bolji uvid u potrebe najranjivijih skupina, a OCD-i ujedno imaju i mogućnost i priliku povezivanja s međunarodnim partnerima i partnerima u zemljama primateljicama pomoći. Aktivnije promišljanje o uključivanju OCD-a u provedbu službene razvojne suradnje RH pokazuje inicijativa za osnivanje Platforme OCD-a za suradnju u području međunarodne razvojne suradnje. To je format koji aktivno i sveobuhvatno angažira hrvatske OCD-e u promicanju nacionalne politike razvojne suradnje. Kvalitetna razvojna suradnja podrazumijeva suradnju OCD-ova i tijela državne uprave, a nacionalne i međunarodne platforme za razvojnu suradnju olakšavaju rad u ovom području, prvenstveno tako što omogućavaju veću vidljivost i veći utjecaj, ali i pristup većem broju izvora financiranja.

Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske CROSQL osnovana je s ciljem jačanja suradnje OCD-ova u projektima međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći RH, kao i jačanja suradnje između OCD-ova i Ministarstva vanjskih i europskih poslova u planiranju, provedbi i jačanju vidljivosti međunarodne razvojne suradnje RH. U kontekstu međunarodne razvojne suradnje na različite se načine i kroz različite kanale informiralo i educiralo o njenoj važnosti i aktivnostima u tom području, a od strane Nacionalne zaklade i Ministarstva vanjskih i europskih poslova, financirani su projekti i programi međunarodne razvojne suradnje koje provode OCD-i. Ipak, u 2015. i 2016. godini izostalo je financiranje projekata i programa međunarodne razvojne suradnje koje provode OCD-i što dovodi u pitanje održivost cijelog službenog programa međunarodne razvojne suradnje RH i pokazuje da su potrebni dodatni napor u ovom području, a posebno u kontekstu jačanja kapaciteta Ministarstva vanjskih i europskih poslova za suradnju sa OCD-ima u području međunarodne razvojne suradnje, ali i uključivanja domaćih stručnjaka, poslovnog sektora i OCD-e u provođenje projekata međunarodne razvojne suradnje. Do danas, najviše sredstava za međunarodnu razvojnu suradnju RH distribuira kroz međunarodne organizacije (UN, EU) čime ne jača vlastite kapacitete u ovom području, a zanemarivo je malo sredstava namijenjeno OCD-ima za projekte razvojne suradnje. Projekti i programi međunarodne razvojne suradnje koje provode OCD-i su posebice važni kao mehanizam koji omogućuje kontinuirano promicanje hrvatskog modela podrške razvoju civilnoga društva, pružanja socijalnih usluga i promicanja

aktivnog građanstva kao dugoročno važnih čimbenika u jačanju demokracije i razvoju društva čime se Republika Hrvatska etablira i na međunarodnom i na domicilnom terenu.

MJERA 22. PROVODITI SAVJETOVANJA I RAZMJENU INFORMACIJA S OCD-ima U PODRUČJU MEĐUNARODNIH ODNOSA TE PODUPIRATI NJIHOV ANGAŽMAN U MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 2 provedbene aktivnosti. Prva je aktivnost uspješno provedena, međutim druga nije provedena.

U okviru Međuresorne radne skupine za razvojnu suradnju **organizirane su razmjene mišljenja s predstavnicima OCD-a o pojedinim aktualnim pitanjima u kontekstu međunarodnih odnosa**, odnosno održano je ukupno 10 sastanaka s predstavnicima OCD-a s ciljem konzultacija o međunarodnoj razvojnoj suradnji, a sukladno interesu pojedinih organizacija civilnoga društva.

U nedostatku ljudskih i financijskih resursa za pokretanje istraživanja i izrade baze, odgođen je početak **izrade baze podataka o sudjelovanju predstavnika OCD-a u tijelima međunarodnih i regionalnih organizacija i institucija.**

MJERA 23. UNAPRIJEDITI MEHANIZAM SAVJETOVANJA S OCD-ima U PROCESU PRISTUPANJA TE ČLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE U EU-u

Mjera je ostvarena provedbom jedne provedbene aktivnosti kroz čiju je provedbu i planirana realizacija ove mjere.

Putem savjetovanja, odnosno javnih tribina, panela i rasprava koje su se održale u provedbenom razdoblju **unaprijeđena je suradnja Vlade RH s OCD-ima u procesu pristupanja RH EU-u.** Većina savjetovanja za cilj je imala analizu provedbe kriterija za članstvo, analizu socio-ekonomskih učinaka kao i prednosti koje donosi članstvo u EU-u. Izdajamo panel raspravu "Organizacije civilnoga društva i institucije Europske unije: kakav dijalog možemo očekivati?" koja se održala u sklopu Dana otvorenih vrata udruga i obilježavanja Europske godine građana 2013., u organizaciji Ureda za udruge.

MJERA 24. OSIGURATI DOSTUPNOST INFORMACIJA O PROCESU PRISTUPANJA TE ČLANSTVU U EU-u GRAĐANIMA

Mjera je ostvarena provedbom 2 aktivnosti.

Tijekom provedbenog razdoblja **organizirane su brojne javne tribine, paneli, rasprave i predavanja te TV i radijske emisije na temu aktualnih događanja u EU-u i javnih politika EU-a s posljedičnim**

utjecajem na RH. S tim u vezi, 2013. godine, u Informacijskom centru Europske unije, održano je predstavljanje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora (EGSO) i razgovor o budućem članstvu hrvatskih organizacija civilnoga društva u EGSO-u.

Ured za udruge i Nacionalna zaklada osigurali su **prijevod i distribuciju publikacija EU-a o ulozi građana u procesu stvaranja i donošenja odluka, u okolnostima članstva u EU-u.** Ured za udruge preveo je publikaciju Europske komisije *Europski socijalni fond i podrška udrugama*⁸², dok je Nacionalna zaklada osigurala hrvatski prijevod dvaju publikacija ECAS-a (European Citizen Action Service): *Način uključivanja organizacija civilnoga društva u Kohezijsku politiku Europske unije za razdoblje 2014.-2020.*⁸³ i *50 pitanja i odgovora o pravima građana Europske unije*⁸⁴.

MJERA 25. AKTIVNO UKLJUČITI PREDSTAVNIKE OCD-a U PROGRAMIRANJE TE PRIPREMU ZA KORIŠTENJE STRUKTURNIH INSTRUMENATA EU-a

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 2 provedbene aktivnosti i obje su uspješno provedene.

Kako bi se osiguralo **provođenje informativnih i edukativnih aktivnosti s ciljem jačanja sposobnosti OCD-a za korištenje strukturnih instrumenata EU** Ured za udruge u razdoblju od 2012. do 2016. organizirao je ukupno 14 radionica osmišljavanja i razrade projektnih ideja za potencijalne prijavitelje na natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava u sklopu IPA I komponente, IPA IV komponente, te ESF-a. Ured za udruge, kao nacionalna kontakt točka programa Europa za građane⁸⁵, također je u izvještajnom razdoblju organizirao radionice osmišljavanja i razrade projektnih ideja za potencijalne prijavitelje na natječaje u sklopu "Europa za građane 2014. – 2020.". U 2012. godini održano je ukupno 7 radionica: u Koprivnici, Senju, Rijeci, Šibeniku, Splitu, Varaždinu i Zagrebu, dok je u 2013. godini održano ukupno 9 radionica i to u Karlovcu, Koprivnici, Rovinju, Puli, Sisku, Vukovaru, Dubrovniku, Zaboku i Zagrebu. Uslijedilo je 13 radionica održanih u 2014. godini u sljedećim gradovima: Laktaši (BIH), Draganić, Ljubljana (Slovenija), Pazin, Požega, Pula, Sarajevo (BIH), Split, Sveti Križ Začretje, Umag, Zadar, Šibenik i Zagreb. Radionice su održane i tijekom 2015. godine diljem Hrvatske: Dubrovniku, Novigradu, Ludbregu, Osijeku, Bjelovaru, Petrinji, Zagrebu, Slavonskom Brodu i Zaboku. U 2016. godini radionice za izradu projektnih prijedloga u sklopu programa Europa za građane održale su se u sljedećim gradovima: Rijeka, Zadar, Vrsar, Slavonski Brod, Vinkovci, Varaždin, Karlovac, Zagreb, Šibenik i Pula, a dodatno je program Europa za građane tijekom 2016. predstavljen i u Čakovcu i Osijeku.

U organizaciji Ureda za udruge, a u suradnji s tijelima državne uprave, uredima Vlade RH te javnim institucijama – davateljima financijskih potpora održani su Info dani o natječajima za potpore projektima i programima organizacija civilnoga društva iz sredstava državnog proračuna i dijela prihoda od igara na sreću za 2013., 2014., 2015. i 2016. godinu.

Dodatno, u izvještajnom razdoblju su održavani „Dani EU fondova“, „Regionalni dani EU fondova“ i „Tjedan EU fondova“, kao informativno-edukativni događaji Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU koji su za cilj imali približiti javnosti mogućnosti i načine korištenje fondova Europske unije, sve elemente procesa pripreme i prijave projekata, kao i dobrobiti koji isti nose Republici Hrvatskoj. „Dani EU fondova“ održali su se 2012. godine u Zagrebu, dok je „Tjedan EU fondova 2014.“ organiziran u Zagrebu u 2014. godini. U 2012. i 2013. godini Regionalni dani EU fondova održani su u: Rijeci, Čakovcu, Slavonskom Brodu, Zadru, Rovinju, Samoboru, Daruvaru, Karlovcu, Gospiću, Punatu na otoku Krku, Sinju,

⁸² <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/UserFiles/File/Europski%20socijalni%20fond%20i%20podr%C5%A1ka%20udrugama.pdf>

⁸³ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/kohezijska_politika_2014_2020.pdf

⁸⁴ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/50_pio.pdf

⁸⁵ <http://europazagradane.hr/>

godini o natječajima Ureda za udruge planiranim za raspisivanje u 2015. godini. Dodatno, Ured za udruge o svim planiranim ESF natječajima provodi javno savjetovanje o ključnim elementima poziva prije izrade cjelokupne natječajne dokumentacije.

MJERA 26. OSIGURATI SUDJELOVANJE OCD-ova U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA I PRAĆENJU PROVEDBE ODLUKA U UVJETIMA ČLANSTVA TE POTICATI SURADNJU HRVATSKIH OCD-a S ONIMA U EU-u

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 5 provedbenih aktivnosti. Druga, treća i peta aktivnost su provedene, a prva i četvrta su djelomično provedene.

Jedan od primjera **provođenja edukacija u svrhu unaprjeđenja znanja i vještina OCD-a o temama u vezi s EU-om** u izvještajnom razdoblju jest natječaj Nacionalne zaklade „Demokratizacija i razvoj civilnoga društva“ koji je za cilj imao prenošenje dobre prakse javnog zagovaranja i praćenja provedbe javnih politika Europske unije u Republiku Hrvatsku, kao i djelovanje na donošenje i/ili praćenje javnih politika na razini Europske unije.⁸⁸

Kroz IMPACT Ured za međusektorsku suradnju i dijalog u Bruxellesu⁸⁹ **osigurano je kontinuirano informiranje OCD-a o europskim javnim politikama**. Glavna uloga IMPACT Ureda bila je uspostaviti veze s institucijama Europske unije u Bruxellesu te kroz trajne aktivnosti izgradnje kapaciteta unaprijediti vještine i stručno znanje organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj i u regiji jugoistočne Europe. IMPACT Ured je organizirao niz aktivnosti poput prikupljanja informacija i analize do organizacije studijskih posjeta, stažiranja, konferencija i ciljanog zagovaranja, usmjerenih na izgradnju kapaciteta udruga iz Hrvatske.

Temeljem Javnog poziva objavljenog na mrežnim stranicama Ureda za udruge, proveden je postupak za odabir članova **Europskog gospodarskog i socijalnog odbora (EGSO)**⁹⁰, kao savjetodavnog tijela Europske unije, iz reda udruga iz Republike Hrvatske. Na osnovu uvida u sadržaj pristiglih kandidatura te razgovora koje je s kandidatima provelo Povjerenstvo sačinjeno od predstavnika Savjeta za razvoj civilnoga društva, Ureda za udruge i Ministarstva vanjskih i europskih poslova za članove EGSO-a iz reda udruga odabrano je troje kandidata. Ured za udruge ujedno u suradnji s predstavnicima EGSO-a iz reda civilnoga društva organizirao redovite tematske sastanke predstavnika EGSO-a i organizacija civilnoga društva u prostorijama Ureda za udruge s ciljem poticanja rasprave i povećanja razine informiranosti te aktivnijeg uključivanja OCD-a u procese izrade dokumenata te kreiranja europskih politika. Izrađena je i informativna internetska podstranica u sklopu stranice Ureda za udruge⁹¹, aktivnosti EGSO-a promovirane su u sklopu službenog biltena Ureda za udruge, te je EGSO redovito predstavljen na sjednicama Savjeta za razvoj civilnoga društva. Ujedno su se organizirale i nacionalne rasprave s civilnim društvom posebno kada je EGSO pripremao mišljenje o nekoj EU inicijativi. Prvi od sastanka, odnosno nacionalnih rasprava održao se u 2016. godini s ciljem informiranja o Globalnim ciljevima održivog razvoja, a uslijedili su sastanci o energetskom zadrugarstvu i komunalnoj energetici, te o lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice.

Nacionalna zaklada kontinuirano je svake godine objavljivala poziv za iskaz interesa za inicijalnu suradnju u području prijenosa znanja i iskustava iz Republike Hrvatske na međunarodnoj razini "Znanje bez granica"⁹². Cilj Poziva bio je podrška sudjelovanju predstavnika udruga u Republici Hrvatskoj na međunarodnim skupovima, čime se potiče stjecanje i razmjena znanja, vještina i iskustava potrebnih

⁸⁸ Odobrene financijske podrške i druge detalje vezano za natječaj dostupno na: <http://zaklada.civilnodrustvo.hr/category/103/subcategory/119>

⁸⁹ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/podrska/impact/brussels/usluge_ureda.pdf

⁹⁰ <https://udruge.gov.hr/europski-gospodarski-i-socijalni-odbor/3252>

⁹¹ <https://udruge.gov.hr/europski-gospodarski-i-socijalni-odbor/3252>

⁹² <http://zaklada.civilnodrustvo.hr/category/104/subcategory/157>

za aktivno i poduzetno djelovanje u zajednici i društvu, te suradnja i umrežavanje organizacija civilnoga društva na europskoj i međunarodnoj razini. Od 2013. godine uveden je i poseban poziv „Znanje bez granica C - Sufinanciranje odlaska na sastanke međunarodnih organizacija/institucija“⁹³. Kroz kriterije navedenih Poziva dijelom je **provedena analiza potreba za pružanjem financijske podrške OCD-ima koji sudjeluju u radu različitih radnih tijela/institucija/organizacija na razini EU-a.**

Umrežavanje hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a u provedbi zajedničkih projekata kontinuirano se **poticalo** kroz sve aktivnosti Ureda za udruge. Ured za udruge kao nacionalna kontakt točka programa „Europa za građane“⁹⁴ organizirao je velik broj informativnih i edukativnih aktivnosti o mogućnostima umrežavanja hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a. U 2012., 2013. i 2014. godini Nacionalna zaklada objavljivala je ranije spomenuti natječaj „Demokratizacija i razvoj civilnoga društva“⁹⁵, u okviru kojeg je odobravala financijske podrške zajedničkim projektima koje provode organizacije-koordinatorice u partnerstvu a još 4 organizacije iz 4 različite županije u Republici Hrvatskoj te uz mogućnost uključivanja mreže iz Europske unije s ciljem prenošenja dobre prakse javnog zagovaranja i praćenja provedbe javnih politika Europske unije u Republiku Hrvatsku, kao i djelovanja na donošenje i/ili praćenja javnih politika na razini Europske unije. Nacionalna zaklada u 2014. godini u okviru Programa za organizacije civilnoga društva u Republici Hrvatskoj financiranog iz Fondova Europskog gospodarskog prostora i Kraljevine Norveške (EEA/NG) 2014. godine objavila je natječaj „Solidarnost i društveni kapital u lokalnoj zajednici“⁹⁶, a u 2015. „Demokratizacija i zaštita ljudskih prava“⁹⁷ te „Podrška inovativnim inicijativama za djecu i mlade u lokalnim zajednicama“⁹⁸. Unutar sva tri natječaja postojala je mogućnost umrežavanja i provođenja projekata u partnerstvu sa organizacijama civilnoga društva iz EU. Agencija za mobilnost i programe Europske unije provela je više informativnih i edukativnih aktivnosti o mogućnostima umrežavanja hrvatskih organizacija civilnoga društva i onih iz EU. Što se tiče programa „Mladi na djelu“ u razdoblju 2012. - 2013. održano je ukupno 113 informativnih i edukativnih radionica o mogućnostima umrežavanja hrvatskih organizacija civilnoga društva i onih iz EU. Što se tiče „Programa za cjeloživotno učenje“ ukupno je u razdoblju od 2012. do 2014. održano 8 informativno edukativnih aktivnosti, dok su vezano za „Erasmus+“ program u razdoblju 2014. do 2016. godine održane 42 informativno-edukativne aktivnosti.

MJERA 27. JAČATI KAPACITETE TE UKLJUČIVATI OCD-e U PROGRAMIRANJE, PROVEDBU I IZVJEŠĆIVANJE O MEĐUNARODNOJ RAZVOJNOJ SURADNJI

Provedba ove mjere bila je planirana kroz realizaciju 5 provedbenih aktivnosti od kojih su 3 aktivnosti provedene, četvrta aktivnost djelomično je provedena, a peta aktivnost nije provedena.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova **provodilo** je različite **programe informiranja i educiranja o međunarodnoj razvojnoj suradnji**. Također, Ured za udruge redovito je uključivalo predstavnike organizacija civilnoga društva iz Savjeta za razvoj civilnoga društva u susrete s izaslanstvima inozemnih delegacija koji dolaze u studijske posjete Hrvatskoj radi razmjene iskustava o suradnji države i civilnoga društva. U sklopu poticanja regionalne i međunarodne suradnje na području razvoja civilnoga društva Ured

za udruge redovito je sudjelovao i organizirao susrete s delegacijama s područja jugoistočne Europe i šire

⁹³ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/pozivi_na_suradnju/objave_i_dokumentacija/2013/03_sijecani/zbgc/tekst_poziva.pdf

⁹⁴ <http://europazagrađane.hr/>

⁹⁵ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/natjecaji/natjecaji_zaklade/objave_i_dokumentacija/2010/20_kolovoz/dem_a/tekst_natjecaja.pdf

⁹⁶ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/programi_eu/eea/tekst_natjecajaf.pdf

⁹⁷ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/programi_eu/eea_dem_2015/tekst_poziva.pdf

⁹⁸ http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/programi_eu/eea_mladi_2015/tekst_poziva.pdf

radi razmjene iskustava i dobrih praksi za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva. Hrvatska iskustva i dobre prakse odnose se na strateški okvir suradnje između države i civilnoga društva, ključne dokumente, okvir financiranja programa i projekata organizacija civilnoga društva, te standarde savjetovanja u kreiranju javnih politika, a u razdoblju od početka 2012. do kraja 2016. godine Ured za udruge primio je sljedeće delegacije⁹⁹:

- delegacija Republike Moldavije (veljača/ožujak 2012.)
- delegacija Republike Turske u sklopu studijskog posjeta Hrvatskoj u organizaciji Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU-a (rujan 2012.)
- izaslanstvo predstavnika Federalne uprave za udruge iračke Vlade i Odbora za civilno društvo iračkog Parlamenta (studen 2013.)
- predstavnici OCD-a iz Srbije, Kosova i Albanije - partnerske organizacije Olof Palme centra iz Švedske (studen 2013.)
- delegacija članica crnogorske Koalicije NVO-a za praćenje tijeka pregovaračkog procesa u okviru poglavlja 23 (studen 2013.)
- predstavnici i suradnici Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije (siječanj 2014.)
- delegacija Kraljevine Maroko - predstavnici Ministarstva za odnose s parlamentom i civilnim društvom te predstavnika Nacionalnog povjerenstva za dijalog s civilnim društvom (svibanj 2014.)
- delegacija Hašemitske Kraljevine Jordan - predstavnici Ministarstva za politički razvoj i odnose s parlamentom (lipanj 2014.)
- predstavnik Chr. Michelsen Institute iz Norveške (2015.)
- predstavnici organizacija civilnoga društva iz Bosne i Hercegovine - Helsinški parlament građana (HPG), Zašto Ne, Sarajevski otvoreni centar (SOC) i Centar za istraživačko novinarstvo (CIN), u okviru projekta „Novi BiH trijalog – građansko umrežavanje, dijalog i kritičko praćenje europskih integracija BiH“ (2015.)
- delegacija Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Crne Gore (2015.)
- ravnateljica Uprave za civilno društvo Arapske lige (rujan/listopad 2015.)
- delegacija Ukrajine - Organizacija za europsku sigurnost i suradnju Ukrajina u suradnji s kabinetskim predsjednikom Ukrajine (travanj 2016.)
- predstavnici državnih institucija i organizacija civilnoga društva iz Makedonije (srpanj 2016.)
- predstavnici Sveučilišta i Savjeta mladih iz Slovenije (rujan 2016.)
- delegacija Crne Gore - predstavnice Kancelarije za saradnju s NVO u Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore, Ministarstva financija – CFCU, te Ministarstva europskih poslova – NIPAC kancelarije iz Crne Gore (prosinac 2016.).

Hrvatska iskustva u stvaranju poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva redovito su predmetom zanimanja zemalja jugoistočne Europe i šire, te su djelatnici Ureda za udruge sudjelovali u nizu događanja izvan Hrvatske radi razmjene znanja i iskustava u vezi s potporom razvoju i jačanju civilnoga društva. Ured za udruge kontinuirano je provodio program suradnje s organizacijama civilnoga društva i vladinim institucijama zemalja jugoistočne Europe i šire koje su uključivale Bosnu i Hercegovinu, Srbiju, Crnu Goru, Sloveniju, Kosovo, Makedoniju, Albaniju, Tursku, Irak, Jordan, Maroko, Uzbekistan, Kazahstan, Cipar i Ukrajinu.

Aktivno uključivanje OCD-a u planiranje, provedbu i izvješćivanje o međunarodnoj razvojnoj suradnji, posebice u okviru Platforme za suradnju OCD-a za pružanje međunarodne razvojne suradnje započelo

⁹⁹ <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/medjunarodna-i-razvojna-suradnja/4305>

je 2012. godine kada je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova objavilo natječaj u svrhu davanja podrške inicijativi osnivanja Platforme organizacija civilnoga društva za međunarodnu razvojnu suradnju¹⁰⁰. 2013. godine Ministarstvo je potpisao Ugovor o financijskoj podršci udruzi koordinatrici inicijative osnivanja Platforme - Centru za mirovne studije iz Zagreba, koja je odabrana temeljem natječaja. Iste godine osnovana je prva Hrvatska platforma za međunarodnu građansku solidarnost CROSOL¹⁰¹ koja je u izvještajnom razdoblju umrežila 31 udrugu. Platforma CROSOL osnovana je s ciljem jačanja suradnje organizacija civilnoga društva u projektima međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći Republike Hrvatske kao i jačanja suradnje između organizacija civilnoga društva i Ministarstva vanjskih i europskih poslova u planiranju, provedbi i jačanju vidljivosti međunarodne razvojne suradnje Republike Hrvatske.

Projekti međunarodne razvojne suradnje, između ostalog, za cilj imaju **prijenos znanja OCD-a iz RH** što se u izvještajnom razdoblju **poticalo** financiranjem takvih projekata. Sukladno prijavama na poziv za iskaz interesa za suradnju u području provođenja međunarodne suradnje i razvojne podrške "Suradnjom do razvoja"¹⁰², Nacionalna zaklada u 2013. godini odobrila je financijsku podršku za 5 projekata razvojne pomoći¹⁰³ u 5 država prijateljica - Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Egipat, Srbija/Bosna i Hercegovina koji su se provodili u 2013. godini. U 2014. godini na istom pozivu odobrena je financijska podrška za 3 projekta¹⁰⁴ kojima organizacije civilnoga društva iz Republike Hrvatske prenose znanja, iskustvo i vještine organizacijama civilnoga društva u 1 zemlji primateljici razvojne suradnje i podrške - Bosni i Hercegovini. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova također je pružilo potporu organizacijama civilnoga društva za provedbu projekata u zemljama određenim prema prioritetima međunarodne razvojne suradnje Republike Hrvatske kroz „Natječaj za dodjelu financijske podrške organizacijama civilnoga društva u području međunarodne razvojne suradnje iz sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske"¹⁰⁵ koji je objavljen u 2014. godini. Na navedenom natječaju podržano je 8 projekata¹⁰⁶, a u podržanim projektima aktivnosti su se provodile u ukupno 6 različitih država primateljica međunarodne razvojne suradnje - Tanzaniji, Ukrajini, Makedoniji, Palestini/Pojas Gaze, te Bosni u Hercegovini.

Izradi Nacionalne strategije razvojne suradnje pristupilo se 2015. godine, stoga Strategija obuhvaća razdoblje od 2015. do 2020. godine, a ne **razdoblje od 2014. do 2019. godine** kako je inicijalno planirano.

Predstavnici OCD-a bili su **uključeni u izradu i provedbu Nacionalne strategije razvojne suradnje RH**. Tijekom javnog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću vezano za nacrt Nacionalne strategije razvojne suradnje za razdoblje 2015. do 2020. u sklopu portala „e-Savjetovanja“ nacrt Strategije komentiralo je nekoliko organizacija civilnoga društva, a najaktivnije Platforma CROSOL, odnosno 31 organizacija civilnoga društva koja djeluju unutar nje.

Kako bi se unaprijedilo sudjelovanje civilnoga društva iz Hrvatske u programima međunarodne pomoći i razvojne suradnje, kao i njihovo sudjelovanje u savjetodavnim procesima na razini EU-a, te suradnja s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, provedeno je mapiranje postojećih iskustava, kapaciteta i potreba organizacija civilnoga društva, ali nije provedeno **istraživanje o trenutačnim kapacitetima domaćih OCD-a za pružanje razvojne suradnje**. Mapiranje je putem elektronskog upitnika provedeno 2013. godine za potrebe Platforme organizacija civilnog društva Hrvatske – CROSOL (tada u osnivanju) od naručitelja TACSO ureda u Hrvatskoj. Izvješće o provedenoj procjeni iskustava, kapaciteta i potreba organizacija civilnoga društva iz Hrvatske uključenih ili zainteresiranih za rad na aktivnostima

¹⁰⁰<http://www.mvep.hr/hr/ministarstvo/natiecaji/arhiva-natiecaja/121128-natiecaji/>

¹⁰¹<http://www.crosol.hr/>

¹⁰²http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/pozivi_na_suradnju/objave_i_dokumentacija/2013/19_kolovoz/mrp/tekst_poziva.pdf

¹⁰³http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/pozivi_na_suradnju/rezultati/2013/medjunarodna_suradnja.pdf

¹⁰⁴http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/pozivi_na_suradnju/rezultati/2014/medjunarodna_suradnja.pdf

¹⁰⁵<http://www.mvep.hr/files/file/2014/141013-1-odluka-o-objavi.pdf>

¹⁰⁶<http://www.mvep.hr/files/file/2014/141212-odluka.pdf>

međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći dostupno je u publikaciji *Organizacije civilnog društva iz Hrvatske i razvojna suradnja i humanitarna pomoć u inozemstvu*¹⁰⁷. Publikacija izdana uz pomoć Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, projekta TRIALOG i Europske unije.

KOORDINACIJA PROVEDBE NACIONALNE STRATEGIJE

Ured za udruge, kao nositelj zadaće vertikalne koordinacije, uz provedbu niza mjera, koordinirao je provedbom i upravljao procesom izrade objedinjenog Izvješća o provedbi Nacionalne strategije¹⁰⁸. Sukladno obavezama koje proizlaze iz Strategije, prikupljene su informacije o provedbi mjera i aktivnosti od nositelja i sunositelje te je temeljem njih izrađeno Izvješće o provedbi Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine¹⁰⁹, za razdoblje od 2012. do 2014. godine.

Ured je također kontinuirano prikupljao izvješća od svih nositelja i sunositelja mjera Nacionalne strategije te ih objavljivao na internetskom portalu za praćenje provedbe Strategije: strategija.udruge.hr gdje se ujedno nalaze i komplementarne detaljnije informacije o provedbi svake pojedine mjere i aktivnosti. Od srpnja 2013. do kraja 2016. stranica za praćenje provedbe Strategije imala je **ukupno 15.090 posjetitelja**.

U svrhu osiguranja horizontalne koordinacije s nositeljima i sunositeljima mjera na nacionalnoj i lokalnoj razini, Ured za udruge je u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnoga društva osiguravao kontinuiranu i dvosmjernu razmjenu informacija između tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te organizacija civilnoga društva. Na sjednicama Savjeta za razvoj civilnoga društva, kao savjetodavnog tijela Vlade Republike Hrvatske redovito se raspravljalo o napretku u provedbi mjera Nacionalne strategije. Također, putem niza konferencija, seminara, radionica i radnih sastanaka, pogotovo kroz suradnju s Udrugom gradova, Udrugom općina te Hrvatskom zajednicom županija, omogućena je i kontinuirana komunikacija s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave o ključnim mjerama iz njihove nadležnosti.

Za provedbu mjera i aktivnosti Nacionalne strategije, u svojstvu nositelja i sunositelja mjera i aktivnosti, bilo je zaduženo 10 ministarstava, 2 Vladina ureda, 5 državnih agencija, 3 nacionalne i 4 lokalne zaklade, te brojna druga tijela javne vlasti, ali i organizacije civilnoga društva i drugi.

¹⁰⁷ <http://www.crosol.hr/file/modelFiles/ModelFile/organizacije-civilnog-drustva-iz-hrvatske-i-razvojna-suradnja-i-humanitarna-pomoc-u-inozemstvu.pdf>

¹⁰⁸ <https://udruge.gov.hr/vijesti/ostvaren-napredak-u-stvaranju-poticaajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-u-hrvatskoj/2876>

¹⁰⁹ <https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Izvie%C5%A1%C4%87e%20o%20provedbi%20Nacionalne%20strategije%20%20stvaranja%20poticajnog%20okru%C5%BEenja%20za%20razvoj%20civilnoga%20dru%C5%A1tva%20od%202012.%20do%202016.%20godine%20za%20razdoblje%20od%202012.%20do%202014..pdf>

Za provedbu aktivnosti te vertikalnu i horizontalnu koordinaciju mjera Nacionalne strategije, Ured za udruge je izvještajnom razdoblju 2012.-2016. na za to posebno predviđenoj proračunskoj aktivnosti (A509024) utrošio ukupno 329.563,47 kn.

U svrhu provedbe pojedinih mjera i aktivnosti Nacionalne strategije, nositelji i sunositelji mjera utrošili su 96.472.469,33 kune iz sredstava državnog proračuna.

ZAKLJUČAK

Statistika izvršenja provedbenih aktivnosti u petogodišnjem izvještajnom razdoblju ukazuje da je ostvaren značajan napredak u brojnim područjima obuhvaćenim Strategijom. Naime, provedeno je 65% aktivnosti, djelomično je provedeno 26% aktivnosti, dok samo 9% aktivnosti nije provedeno.

Institucionalni i normativni okvir za djelovanje udruga u Republici Hrvatskoj značajno je unaprijeđen provedbom mjera Nacionalne strategije. Primjenjivanjem kriterija, mjerila i postupaka definiranih Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15) postignuto je učinkovitije, racionalnije i transparentnije korištenje dodijeljenih sredstava iz javnih izvora projektima i programima od interesa za opće dobro koje provode udruge. Također, djelovanjem Međuresornog povjerenstvo za koordinaciju politike financiranja projekata i programa udruga iz državnog proračuna Republike Hrvatske omogućena djelotvornija koordinacija tijela državne uprave, Vladinih ureda i drugih javnih institucija u postupcima planiranja i dodjele bespovratnih sredstava iz državnog proračuna projektima i programima od osobitog interesa za opće/javno dobro koje provode udruge u Republici Hrvatskoj. Osiguran je ujednačen razvoj i zastupljenost organizacija civilnoga društva u svim regijama Republike Hrvatske te su osnaženi kapaciteti građanskih inicijativa i organizacija civilnoga društva koje djeluju u lokalnim zajednicama za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima. Opseg znanstvenih i evaluacijskih istraživanja o ulozi civilnoga društva u društvenom razvoju je povećan objavom niza istraživanja i analiza.

Normativni okvir i praksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika značajno je unaprijeđen provedbom mjera Nacionalne strategije. U izvještajnom razdoblju u određenoj mjeri unaprijeđeni su uvjeti za razvoj sudioničke demokracije, zahvaljujući pojačanom angažmanu udruga u području neformalnog obrazovanja kojem je cilj podići razinu kompetencija za društvenu i političku participaciju. Unapređeno je sudjelovanje OCD-a u procesu donošenja odluka na lokalnim razinama organiziranjem informativnih i edukativnih aktivnosti o modelima uključivanja organizacija civilnoga društva u radna tijela jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave, te osmišljavanjem edukativnih radionica koje su uvrštene u program Državne škole za javnu upravu. Područje volonterstva i sektor neprofitnih medija u petogodišnjem razdoblju još uvijek nisu na odgovarajući način riješeni, stoga i dalje treba aktivno i sinergijski raditi na povećanju svijesti djece i mladih o koristima volontiranja i

povećanju broja građana koji volontiraju, te stvaranju preduvjeta za poboljšanje statusa neprofitnih medija.

OCD-i su sve više prepoznati kao pružatelji socijalnih usluga te kao katalizatori zapošljavanja i socijalne kohezije na lokalnim razinama te je potrebno nastaviti osiguravati održivost socijalnih usluga te razvijati sustav praćenja i kontinuiranog unapređivanja kvalitete socijalnih usluga koje pružaju organizacije civilnoga društva. Volonterski rad sve se više prepoznaje kao važan katalizator zapošljavanja i socijalnog uključivanja marginaliziranih društvenih skupina iako volontiranje nije prepoznato kao vrlina u širem društvu. S ciljem povećanja vidljivosti djelovanja organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja provodile su se informacijske i edukacijske aktivnosti, poticala se javna promidžba primjera dobre prakse OCD-a koji provode socijalno-poduzetničke inicijative, a za projekte i programe organizacija civilnoga društva u području društveno-ekonomskog razvoja osigurano je javno predstavljanje. Razvoj i značaj socijalnih inovacija za društveno-ekonomski razvoj u izvještajnom razdoblju podupirala je prvenstveno Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva koja je dodjeljivala nagrade inovativnim prijedlozima rješavanja društvenih problema u Republici Hrvatskoj. Unatoč donošenju Strategije razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj od 2015. do 2020. godine, društvena poduzeća se u Hrvatskoj i dalje suočavaju s brojnim izazovima u njihovom razvoju i radu s obzirom da još uvijek ne postoji funkcionalna institucionalna i financijska podrška za radnu integraciju i razvoj društvenog poduzetništva. Povećan je udio zaposlenih u OCD-ima tako što se u brojnim objavljenim natjecajima poticalo zapošljavanje u OCD-ima, a dodatno se poticao i razvoj projekata i programa OCD-a usmjerenih povećanju zapošljivosti, posebno socijalno isključenih i marginaliziranih skupina.

Nacionalna strategija dodatno je pridonijela unaprjeđenju procesa savjetovanja između predstavnika OCD-a i ključnih nositelja vanjske politike o bitnim globalnim i/ili regionalnim procesima. U petogodišnjem provedbenom razdoblju Nacionalne strategije predstavnici OCD-ova bili su bitan komunikator europskih tema građanima te je povećana razina informiranosti građana o društveno-ekonomskim učincima EU članstva. Organizacije civilnoga društva također imale su važnu ulogu u programiranju i provedbi programa pretprijetne pomoći EU-a pa je njihovo pravodobno uključivanje bilo važno i zbog odgovarajuće pripreme za učinkovito korištenje strukturnih fondova nakon pristupanja Uniji, pogotovo Europskoga socijalnog fonda. Također je neupitna velika ekspertiza OCD-a u apliciranju i provođenju projekata financiranih iz europskih fondova čemu u prilog govori činjenica da su OCD-i do sada iskoristile gotovo 100 posto raspoloživih sredstava fondova Europske unije namijenjenih sektoru civilnoga društva. Stoga je u izvještajnom razdoblju osiguran doprinos predstavnika OCD-a pri programiranju i provedbi pretprijetnih fondova EU-a, te programa EU-a kao i u izradi, provedbi i praćenju provedbe nacionalnih strategija, programa i ostalih programskih dokumenata u vezi s korištenjem strukturnih instrumenata EU-a. Poticano je i umrežavanje hrvatskih OCD-a i onih iz EU-a u provedbi zajedničkih projekata provođenjem niza radionica i informativnih i edukativnih aktivnosti o mogućnostima umrežavanja. U kontekstu međunarodne razvojne suradnje na različite se načine i kroz različite kanale informiralo i educiralo o njevoj važnosti i aktivnostima u tom području, a od strane Nacionalne zaklade i Ministarstva vanjskih i europskih poslova, financirani su projekti i programi međunarodne razvojne suradnje koje provode OCD-i te je osnovana Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske CROSOL.

Stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva kompleksno je i dinamično područje koje obuhvaća veliki broj uzajamno povezanih javnih politika te brojne mjere i aktivnosti čija provedba iziskuje učinkovitu vertikalnu i horizontalnu koordinaciju, ali i visoku razinu međusobne suradnje i uključivosti različitih dionika koji su izravno ili neizravno uključeni u provedbu Strategije. Visoku razinu

participativnosti u provedbi aktivnosti Strategije potvrđuje i zaključak postupka vanjskog vrednovanja Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva 2012. – 2016. godine.¹¹⁰

Osim za utvrđivanje razine ostvarenja postavljenih ciljeva Strategije te procjenjivanje učinaka i ostvarenja doprinosa Strategije razvoju civilnoga društva, vanjsko vrednovanje Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva 2012. – 2016. godine podloga je za izradu nove Strategije za razdoblje 2018. – 2022., odnosno formuliranje preporuka za buduće aktivnosti i kvalitetnije upravljanje njenom provedbom.

¹¹⁰ <https://udruge.gov.hr/vanjsko-vrednovanje-nacionalne-strategije-stvaranja-poticajnog-okruzenja-za-razvoj-civilnoga-drustva-od-2012-do-2016-godine/4175>